

Isaiah

Hay A'at Tuwen Liblu An Isaiah

Hi Isaiah an nangitudo' ituwen liblu ya ohan propeta an mangipa'innilah nan pohdon Apu Dios an aton nan patul ya nadan tatagu. Te hay pinhod Apu Dios ya muntutuyuda hinadan numbahulanda ta wan maphod di ma'at i dida. Ya hay oha boh ipa'innilana ya nan ongal an pamhod Apu Dios hinadan tataguna ta wan dida piboy e mangipa'innilah nadan udum an tataguh abobboble. Manu te wadaday mangngol hinadan ibagan nadan propeta mu dakol damdamay adi mangun'unud.

Hay numbalinan Isaiah hi propeta ya hidin nagodwa mo tuwali nan boblen di tinanud Israel. Ta nan nangappit hi huddo'na ya nginadanandah ad Israel ya nan nangappit hi muyyadna ya nginadananda hi ad Judah.

Ya pinto' Apu Dios hi Isaiah an propeta hi ad Judah hidin numpatulan Ussiah.* Ya hidin nala"uy himpulut waluy (18) tawon ya ginubat nadan i Assyria nadan i Israel ot miwakatdah abobboble hidin pituy gahut ta baintit duway tawon ot ahi miyayyam hi Kristu (722 B.C.). Ot gubaton bon nadan i Assyria nadan i Judah an binattuy aladda ot abakonda dida mu aggedah ad Jerusalem (Isaiah 36:1). Ya indani ya impatnan bon nadan i Assyria an e ot gubaton hi

* : 1:0 Hay ohah ngadan Ussiah ya hi Asariah.

ad Jerusalem mu nibahhoh diyen ninomnomdan aton (Isaiah 36–37).

Mu nadan tataguh ad Jerusalem ya ta'on on inihwang Apu Dios didah nadan i Assyria ya hiya damdaman adida un'unudon hi Apu Dios. Ta innaynayundan nunhilbih nadan dios di udum an boble an ta'on on imbagabagan Isaiah i dida ta iwalongda nan pumbahbahulan ta wan adi dusaon Apu Dios dida mu hiya damdamah diyen mungngoheda. Ta imbagabagana nan ma'at i dida an umat hinan panadagan di i Babilon i dida hi'on adida un'unudon nan tugun Apu Dios. Mu wada damdama boy imbagan Isaiah hi maphod an ahi ma'at i dida hi alpahan di iyayandah ad Babilon an hidiyey ahi namnamaon nadan tataguh ad Judah.

Ta ma'at datuwe te pohdonan ma'awatanda an nadan dios di udum hi boble an nundinolanda ya ma'id ha abalinanda te hi Apu Dios tuwali ya abuh di immannung an Dios. Ya imbagan damdaman Apu Dios an ahina pa'anamuton dida hinan bobleda hi alpahan di punholholtapandah ad Babilon an gapuh bahulda (Isaiah 44–66). Ya imbagana bo an ahina honagon nan Managuh tagu ta nadan mangun'unud i hiya ya mi'tagudah munnananong (Isaiah 52:13–53:12).

Hay Nitudo' Ituwen Liblu

1. Hay pundusaan Apu Dios hinadan i Judah ya i Israel ya nadan tataguh udum an boble (Isaiah 1–45)
2. Hay adadagan di ad Babilon (Isaiah 46–47)
3. Hay nangibagaan Apu Dios hi ipa'alina nan Managuh tagu (Isaiah 48–66)

¹ Hituwen liblu di nitud'an nadan impatigon Apu Dios ya nadan impa'innilana an ahi ma'at hi ad Jerusalem ya nadan udum an bobleh ad Judah. Ya hay nipa'innilaana ya ha'on an hi Isaiah an imbabalen Amos hidin numpatulan Ussiah ot ahi hi Jotam ot ahi hi Ahas ot ahi mohpe hi Hesekiah.

Hay Imbagan Apu Dios Hi A'at Nadan I Judah

² Da'yun wahtun luta ya ta'on on da'yun wah ad lagud ya hanat donglonyuh tuwen imbagan Apu Dios an alyonay, Nun'imbabaleya' ot ipanapto"u ta ingganaot kumilogda mu ona' ot ngohayon i dida. ³ Udu'duldaot bo nadan baka ya dongki te innilada nan ud bagin dida an mangipanapto' i dida. Mu nadan tatagu' an tinanud Israel ya adiya' ibilang i dida an ta'on on ha'on di mangipanapto' i dida.

⁴ Ya alyon bon Apu Dios di, Na'abahhulan ayu an himpamoble an imbabalen di adi maphod di pangiyee"eda. Te din'uga' an nahamad an Dios an dayawonyun tinanud Israel.

⁵ Undan maphod on inaynayunyun mungngohe? Ya undan pinhodyun madusa ta ma'udman di holtaponyu? Ta paddungnay himmalom di hugatyu ta hiya nan nunnaud an milu'uy ayu mo. ⁶ Te paddungnay nahugatan di uluyu ta ingganah dapanyu. Ya agge ayu nipapto' ta agge ni'mo nadahidahan hi lana nadan

hugatyu. Ta namaag nayya ya ahingingilah ya ahinononada.†

7 Te hay ma'at hitun boble ta'u ya madadag te pu'ulan di binuhul ta'u tun boble ta'un ad Judah.‡ Ta ta'on onyu tigtiggon ya pun'aladan namin di bungan di intanomyu ya numbalin hituwen boble ta'u hi ma"i ha hilbina te abakon di tataguh udum an boble. 8 Ta ammunah ad Jerusalem an ahi mabati an paddungnay allung hinan gawwan di puntanoman. Mu li"ubonda damdama.

9 Mu onha nan ongal di abalinanan Dios ya adi dita'u ihwang ta ma"i ha ibatina i dita'u ot wan hay ma'at i dita'u ya umat hinan na'at hi ad Sodom ya hi ad Gomorah.

10 Mu da'yun a'ap'apu ya tataguh tun ad Judah ya umat ayuh nadan i Sodom ya i Gomorah an nunhiglan adi maphod di pangatyu. Ot hanat igongahanyu nan tugun Apu Dios i da'yu.

11 Te alyonay, Nganne mahan di hilbin danaen dakol an i'no'i'nongyun ha"on an Dios? Ommann immengleya' hinadan maghob an mi'nong an kalnero ya nadan taban di impanapto'yun animal. Ya adi umipa'amlong i ha"on nadan idawatyun dalan di bulug an baka ya kalnero ya gulding. 12 Te undan nganne tuwaliy nangibaga i da'yu hi mangiyali ayuh i'nongyu i ha"on

† **1:6** 1:6 Hidiyen hugat nadan tinanud Israel ya bokon immanung an hugat te hidiyey nipaddungan nadan adi maphod an pangatda. Isaiah 53:4-5 ‡ **1:7** 1:7 Hidin amatagun Isaiah ya ginubagubat nadan tataguh ad Israel ya hi ad Syria ya hi ad Assyria ya hi ad Edom ya hi ad Pilstia di ad Judah. **1:9** 1:9 Roma 9:29; Isaiah 10:20-23; 11:11,16

ya wan hay immannung ya adiya' ibilang i da'yu. ¹³ Idinongyuot eh'a danaen i'no'i'ngonyun ha"on te ma"id damdama ha hilbina. Ya nadan gobhonyun insenso ya nunhiglan umipabungot i ha"on. Ya ta'on on nadan pungngilinanyuh nadan nakayangan di bulan ya nadan Habadun tungo ya nadan udum an a'am'amunganyun mundayaw i ha"on ya ma"id ha hilbina an gapuh nan nunhiglan numbahulanyu. ¹⁴ Ta danaen ngilingilinonyu an umat hinan nakayangan di bulan ya nadan udum an mangilin an algo\$ ya numbalindah umipabungot i ha"on. ¹⁵ Ta ta'on hi itaggeyuy ta'leyu ya dinukkedukkeyuy dasalyu ya adi' damdama donglon. Te paddungnay nalamuy ta'leyuh dalam di tatagun pinatepateyu. ¹⁶ Mu daan mo ta muntutuyu ayuh nan pumbahbahulanyu ta idinongyun namin nadan adi maphod an ato'atonyu. ¹⁷ Ta nan nipto' an pangat di ipa'inghayun aton. Ta boddanganyu nadan palpaligaton di udum an tatagu. Ya ihakityu nadan nun'apuhig ya nun'abalu.

¹⁸ Ya alyon bon Apu Dios di, Aga ta punhahapitan ta'u. Ta ta'on on nunhiglay numbahulanyu an umat i ha ma'angngitit an lugit ya pakawanon da'yu ta pumbalinon da'yu hi paddungnay ma'apullaw. ¹⁹ Ya onha da'yu ya ninomnomyun umunud i ha"on ot ma"id ha bahhonan da'yuy mangan hinan ap'aphodan an

§ **1:14** 1:14 Nadan mangilin an algo ya dadiye nadan tinawon an pungngilinandah nan imbagan Apu Dios an umat hinan punnomnomnomandah nihwangan handidan a'ammoddah ate hi ad Egypt. Hay Nakakan 23:14-17; 34:18; Lebitikus 23:1-44; Deuteronomy 16:1-17

bungan di nitanom hitun bobleyu. ²⁰ Mu hi'on nanongnan ngohayona' i da'yu ya adi mibahhon patayon da'yuh nadan binuhulyu. Ha'on an Dios di mangali ituwen ahi ma'at.

Hay Nan'ugan Nadan I Jerusalem I Apu Dios

²¹ Alyon bon Apu Dios di, Ngalngalam ha eyu nalumanan an na'na'unnud ni' an tataguh tun ad Jerusalem. Ad uwani ya nadan dios di udum hi boble di daydayawonyu an umat ayuh nan babain mumpabpabbayad hi adolna. Ya numbalin ta da'yuy pumatepateh tatagu yaden handi'e ya nipto' di atonyun mangipanuh hi tatagu. ²² Te mi'alig ayu ni' hinan namahmah an silber an na'ballol. Mu ad uwani ya numbalin ayuh ma'id ha balolna. Ya mi'alig ayu ni' hinan pinahapah an ma"aphod an ma'inum mu numbalin ayu mo hi umat hinan hubul. ²³ Ya nadan mangipangpangulu i da'yu ya ngohayona' an Dios ta nadan mumpangako di eyu id'idduman. Ya ha ahan di nonomnomonyu ya nan midat i da'yu ta atonyu nan adi maphod. Ya adiyu boddangan nadan nun'apuhig ya ma'id ha pangihakityuh nadan nun'abalu.

²⁴ Ta hiya nan ha'on an ongal di abalinanan Dios an dayawonyun tinanud Israel ya alyo' di, Ad uwani ya mi'buhula' i da'yu. Ta adiya' duminong ta ingganah on'u ipahday bungot'un da'yu ta iballoh'u nadan ina'inatyu. ²⁵ Ot immannung an punhiglao' di pundusa' i da'yu ta paddungnay mahmahon da'yu ta ingganah on paddungnay mayagyag nadan adi maphod an pangatyu an

dadiyey humandih nan pundayawanyun ha'on.
²⁶ Ya ahi' mohpe imbanggad hi ad Jerusalem nadan nipto' di pangipanuhda ya panugundah tatagu ta umat hidin hopapna tuwali. Ta hay umudi ya alyon di tatagu di, Maphod peman hi ad Jerusalem te nipto' di pangat nadan tataguhdi an na'na'unnuddan Apu Dios.

²⁷ Ot alyo' an hi Isaiah di, Athinay aton Apu Dios an mamanggad hi ad Jerusalem ya ta'on on dita'un tatagun mangiwalong hi pumbahulan ta ihwang dita'u i hiya an gapuh nan nipto' an pangatna. ²⁸ Mu nadan mungngohe ya manginaynayun hinan pumbahbahulan ta du'gondah Apu Dios ya mipapateda ta mama"idda.

²⁹ Ot da'yu'en e mundayaw hinadan dios di udum an boble hinadan pu'un di mun'ahagabong an kayiw ya ahi' ayu mibabain an gapuh nadan pumbahbahulan an ato'atonyuhdi. ³⁰ Ta umat ayuh nan nadpal an kayiw an mun'a'agah di tubuna ³¹ onu nan dagami an hi kittang on napu'ulan. Ta atbohdiy adadagan nan ta'on on ongal di abalinanan tagu an gapuh nan adi maphod an ato'atona ya ma'id ha bumoddang i hiya.

2

Hay Ahi Pun'ap'apuwana Apu Dios

¹ Hituwe boy impa'innilan Apu Dios i ha'on an hi Isaiah an imbabalen Amos hi ma'at hituh ad Jerusalem ya nadan udum an bobleh tun ad Judah. ² Alyonay, Udum hi algo ya mundongol

hituwen nabillid* an awadan nan Templo. Ta hituwey ma'al'ali mu nadan udum an billid. Ya umalidahtuy tataguh abobboble an mundayaw.
³ Ta hay pun'ibagada ya alyonday, Ma'ayu ta ume ta'uh nan nabillid an niyappit i Apu Dios an awadan nan Templo an pundayawan nadan tinanud Jacob. Ta itudduwan dita'u hdi an mangat hinan pohdon Apu Dios ta hiyay un'unudon ta'u.

Athidiy alyonda te i diye ya hi ad Jerusalem di alpuwan nan tugun Apu Dios an mitudduh nadan tatagu.

⁴ Ya hi Apu Dios di mangipanuh hi an namin an adi pun'u'unnudanan di tataguh abobboble. Ya midinong moy gubat ya ma'id mo ha e dumadadaan an e mi'gubat ta nadan almas an umat hi ispada ya udihonda mo ta mumbalin hi aladu. Ya nada'en pahul ya pumbalinondah kompay ta pamutulda nadan pahapingonda an intanomda ta maphod di bumungaanda.

⁵ Ot hiya nan dita'un tinanud Jacob ya daan mo ta nan pohdon Apu Dios di aton ta'u.

Hay Pundusaan Apu Dios Hinadan Tatagu

⁶ Ot mundasala' an alyo' di, Apu Dios, he"a ya inwalong da'min tatagum an tinanud Jacob an gapu ta hay un'unudonmi ya nadan layah an tudtudun di tatagun nalpuh nangappit hi tuluwan di algo. Ya nundinol ami boh nadan umat hi mumpumbaki ta umat hi pangat nadan

* **2:2** 2:2 Hituwen nundongol an nabillid ya hay ipa'innilana ya nan ma'al'ali an pundayawan mu nadan udum an pundayawan.

2:4 2:4 Mikah 4:1-3

i Pilistia di pangatmi. Te inyunnudmih nan pangiyen di tataguh udum an boble. ⁷ Manu te makadangyan tun boblemih tun ad Judah hi dakol an silber ya balitu' ya nadan udum an nun'abalol an batu. Ya dakol boy kabayumi ya kalesan di titindalun e mi'gubat. ⁸ Mu dakko-dakkol di inyamman di tataguh tun boblemi an dayawonda. ⁹ Ta hiyay gapunah ipada"ulanmi ta nunnaud di ahimi ibabainan. Ot lebbengnan adi da'mi pakawanon.

¹⁰ Ot inayun'un alyon di, Da'yun tatagu ya ekayu ta e ayu mun'ipa"eh nadan doplah ya lingab. Ta ibtikanyu nan himpangen ma'at an gapuh bungot nan na'abbaktu ya ongal di abalinanan Dios. ¹¹ Te madatngan han ahi adadagan nadan mumbaktun tatagu ta hi Apu Dios ya ammuna tuwaliy midaydayaw. ¹² Te nan ongal di abalinana nimpen Dios ya ipada"ulna nadan mumbaktu ya ta'on on nadan tatagun waday abalinanda. ¹³ Ta ba'gutonan namin nadan o"ongal ya adudduken kayiw an sedar hinadan billid an nungngadan hi Lebanon ya nadan oak hi ad Basan.† ¹⁴ Ya pundotalona nadan nabillid ya ta'on on nadan nun'atatagen billid. ¹⁵ Ya puntukkadna nadan nun'atagen

2:6 2:6 1 Samuel 6:2; 2 Patul 1:2 † **2:13** 2:13 Nadan billid an nungngadan hi Lebanon ya wadah nan huddo' di boblen nadan tinanud Israel an nundongol an gapuh nan adudduken sedar an kayiw hidi. Ya nan bobleh ad Basan ya wadah nangappit hi alimuhan di algo hinan boblen nadan tinanud Israel ya nundongol damdama an gapuh nadan o"ongal an kayiw an oak. Ya hi Isaiah ya impaddungna i datuwen kayiw nan ma'at hinadan mumbaktun tatagu.

pungguwalyaan di tindalu ya nadan binattun alad di boble. ¹⁶ Ya numpa"ihna nadan papol hi ad Tarsis ya nadan mun'a'aphod an bangka. ¹⁷ Ta way aton nadan mun'abungot ya mumbaktu an mipada"ul ta mibabainda. Ta hi Apu Dios tuwali ya abuh di mipabaktu. ¹⁸ Ya mama"idda mo nadan bulul an dayawonda.

¹⁹ Ta hitun pangatan Apu Dios i dadiye ya iwagotna tun luta ta eda mun'ipa"e nadan tatagu hinadan liyang ya lingab an gapuh nan nunhiglan takutda i diyen nunnaud an bungotna ya nan ongal an abalinana. ²⁰ Ya i diyen a'atana ya eda mohpe pun'itopal nadan bulul an balitu' ya silber hinadan balen di gelew ya littalit. ²¹ Ta i diye ya mamtikda nimpe nadan tatagu an eda mun'ipa"eh nadan lingab hinan doplah an gapuh takutda hinan nunnaud an bungot Apu Dios ya nan ongal an abalinanah tun pangiwagotana nimpeh tun luta.

²² Ot hiya nan hanat idinong ta'un mundinol hi tatagu te undan nganney abalinanda an ta'on on dida ya mateda.

3

Hay Apalpaligatan Nadan I Judah

¹ Nomnomnomon ta'u an tuwe mon ma"idon nan ongal di abalinanan Dios nadan pundinolan ta'uh tun ad Jerusalem ya an namin nadan bobleh tun ad Judah an umat hi makan ya liting ² ya ta'on on nadan na'tullid an mi'gubat ya

nadan ibbadan tindalu ya nadan uggan mangipanuh hi tatagu ya nadan propeta ya nadan mumpumbaki* ya nadan mangipangpangulu i dita'u. ³ Ya ma"idona bo nadan opisyal di nabonglen (50) tindalu ya nadan udum an ap'apu ya nadan nun'ala'ing an mangapyah kumpulna ya nada nimpe an mumpumbaki. ⁴ Ta hay ihukkat Apu Dios hi mun'ap'apu ya nadan u"unga.† ⁵ Ya nadan tatagu ya palpaligatonda nadan ibbadan tatagu an ta'on on nadan hinaggonda. Ya nadan u"unga ya ngohayonda nadan o'ongongngal mu dida. Ya ta'on on nadan nun'abaktun tatagu ya ngohayon nadan nun'ada"ul.

⁶ Ya i diyen a'atana ya nadan hina'amma ya namaaggon impudong di oha di hi ibbana on inalinay, He"a han waday lubungna i dita'u ot he"ay mangipangpanguluh tun nadadag an boble ta'u.

⁷ Mu alyonay, Adi mabalin te ma"id ha mabalin hi iboddang'u i da'yu. Te ta'on on da'mi ya ma"id ha anonmi ya ma"id ha lubungmi. Ot adi mabalin hi ha"on di mangipangpangulun da'yu.

⁸ Ta athidiy ma'at ta madadag tun ad Jerusalem ya an namin tun ad Judah te ma'attigoh nan pangatda ya panapitda an ngohayonda nan madayaw an Dios. ⁹ Ya ta'on on hay angahda on ma'apto' di numbahulanda. Te ma"id ahan ha bainda an mangipatpatigoh pangatandah adi maphod an umatdah nadan i Sodom. Mu mahmo'da te madusada te bahulda.

* **3:2** 3:2 Nadan mumpumbaki ya matigoh nan Deuteronomy 18:10. † **3:4** 3:4 Hi Manasseh ya himpulut duway (12) tawonah din numpatul hi ad Judah.

¹⁰ Mu hanat ibaga ta'u hinadan nipto' di pangatda an luminggopda te maphod di pumbalinan nadan maphod an ina'inatda. ¹¹ Mu mahmo'da nimpe nadan adi maphod di at'atonda te nan ina'inatda ya hiya boy ma'at i dida.

¹² Ot mahmo' ayun i'iba te u"ungay ahi mamalpaligat i da'yu ya binabaiy mun'ap'apu i da'yu. Ta gapuh nan nibahhon ituddudah atonyu ya iwalongyu nan nipto' an ma'unud ta hidiyey lummuh adadaganyu.

¹³ Te nundadaan hi Apu Dios an munhumalyah tatagu ¹⁴ an pamanguluwona nadan ap'apu an mangipangpanguluh nadan tataguna. Ta alyonan diday, Da'yuy namahbah hi ad Judah an paddungnay puntanoma' hi greyp. Ta pinnuyuy babaleyuh inakoyuh nadan nun'awotwot. ¹⁵ Umman ma'id ha lebbengyun mamalpaligat hinadan tatagu' ta eyu ana"ullan nadan nun'awotwot. Ha"on an ongal di abalinanan Dios di mangalin tuwe.

Hay Ahi Ma'at Hinadan Binabai Hi Ad Jerusalem

¹⁶ Ya alyon bon Apu Dios di, Tigonyu nadan binabain i Jerusalem an mundaldallananda'e ya itanangtangngadda. Ya nahu'luban di hukidah mungkililing ta ma'attigon mi'ilala'ida an ma'id ha baindan mangidkid'ing hi linala'i. ¹⁷ Ta hiya nan dusao' dida hi bungul hi uluda ta lo'tat ya makalbuda. ¹⁸ Ya i diyen a'atana ya ma'ido' an namin nadan pun'alkusdah adolda an umat hi banggol ya giniling di huki ya alkus di ibu'

¹⁹ ya hingat ya nan mihu'lub hi ta'le ya nadan hu'yungda ²⁰ ya nadan kallugung ya hu'lub di hiku ya nadan miwa'oh adolda ya nadan bangbanglu ya nadan agayukda.‡ ²¹ Ya ta'on on nadan singsingdah ta'leda ya hay olongda ya ²² nadan mun'aphod an lubangda ya pitakada ya ²³ diggalda ya panyuda ya nadan ihophopdah pu'olda ya nadan adukken hu'yungda.

²⁴ Ta nan maphod an hunghungda ya mumbalin hi ma"agub. Ya nan miwakoh adolda ya mumbalin hi tali ya makalbuda. Ya nan na'angnginan lubangda ya mahukkatan hi langgut ta pangipatigodah eda umukayungan. Ta ta'on on maphod di tigoda ni' ya mumbalindah ababain.

²⁵ Ya nada'en linala'i ya mun'a'atedah gubat an ta'on on nadan mun'abibikah. ²⁶ Ya mun'atutukad nadan geyt ta mipaddung di ad Jerusalem hinan nataynan an babai an umukayungan on kimmogakoga.

4

¹ Hitun a'atan danae ya namaag ya pumpupulohan di pitun binabai di ohan lala'i on alyondan hiyay, Ta'on attog ya da'miy ukod hi anonmi ya ilubungmi mu ta ibilang da'mih ahawam ta adi ami mibabain an gapu ta ma"id ha ahawami.

Hay Ahi Pangipaphodan Apu Dios Hinadan Tataguna

² Udum hi algo ya pumhodda nadan tinanud Israel ta ma"aphod moy bungan di itanomdahdi

‡ **3:20** 3:20 Hay pangalin di udum hinan agayuk ya agayup.

3:23 3:23 1 Peter 3:3-4

ta mibangngad di amlongda ya mundongolda bo nadan mabati an tinanud Israel. ³ Ya an namin nadan tataguh ad Jerusalem an adi mi'yate ya mibilangdah niyappit i Apu Dios hitun pamakawanana ⁴ hinadan adi maphod an ina'inatda an paddungnay ulahana nan alu-lugnin an lugitda ya nan kimmulhin dalam di pinatepateda. Manu'e hi pakawanona dida ya hidiyen nundusana i dida ya paddungday apuy ta naghob an namin nadan adi maphod an ina'inatda. ⁵ Ya ahina mohpe abbugan nan nabillid an hi ad Zion i han bugut hinan mapatal ta mahidumandan namin nadan tatagun ma'amung hidi ya nahdom'e on numbalin hi apuy. Ta nan ma"aphod an binang Apu Dios ya matigon ay mi'abbung i diyen boble. ⁶ Ta handiyana nadan tataguh nan potang ya puwo' ya udan.

5

Nan Kanta An Waday Nipa"elana

- ¹ Aga ta ikantaa' nan gayyum'u* an waday intanomnah greyp hinan ma'allumong an nabillid
- ² an inaladana ot aanona nadan batu ot tanomanah nadan pinilinan mapmaphod an greyp.
- Ot ipata'dognah gawwana han natagen pungguwalyaan ot mangapya boh pungkopalanah greyp.

* **5:1** 5:1 Hituwen gayyum an alyon Isaiah ya hi Apu Dios. **5:2** 5:2 Matthew 21:33; Mark 12:1

Ot hadhaddonay maphod an ibungada mu hidin nalumda ya mangulipotda.

³ Ot alyon diyen gayyum'u di, Da'yun i Judah an namamah nadan i Jerusalem ya ibagayu hi'on nganney gapuna ta athidiy imbungan nan intanom'u. Yaden inat'un namin nan mabalin an ma'at. ⁴ Mu ta'on on inat'uhdi ya numbalin damdama hi mangulipot yaden namnamao' an malumihi.

⁵ Ot pa"iho' mo nan alad diyen tinanoma' ta umedahdiy animal[†] ta pun'a'anda ya nun'igatinda. ⁶ Ya indinong'un mangipapto' i diyen intanom'u ta mumbalin hi potaal an hay holo' ya pagat di umlot hidi. Ya impagol'uy umaliyan di bugut ta ma"id ha iyalinahdi hi udan.[‡]

⁷ Ta hay ni'aligan nan intanom nan ongal di abalinanan Dios ya dita'un tinanud Israel an impanapto'na an namama i dita'un i Judah an namnamaona an hay ibunga ta'u ya nan maphod an pangat ta'u hi ibba ta'u mu onnot on numbalin ta'uh pumapate. Ta hidiyen namnamaonan paddungnay ibunga ta'u ya onnot on hay kogan di tatagun mumpahpahmo' di madngolna.

Hay Dusan Nadan I Judah An Adi Maphod di Pangatda

[†] **5:5** 5:5 Hay ni'aligan nan animal ya nadan i Assyria an binuhul nadan tinanud Israel an manadag hi ad Jerusalem. [‡] **5:6** 5:6 Hinuddum ya adi ipa'alín Apu Dios di udan ta pundusanah nadan mungngohen tataguna. Deuteronomy 28:23-24; 2 Samuel 1:21; 1 Patul 17:1

8 Mahmo' ayun tatagun aganyuh hublih luta ya baleh nadan nun'ihaggon hinadan lutayu ya baleyu ta lo'tat ya ma"id ha hinaggonyu ta da'yu ya abuh di umohnong hi gawwan nan abilloq an lutayu. § 9 Te dingngol'u nan inalin nan ongal di abalinanan Dios an alyonay, Immannung an pumbalino' hi ma"id ha hilbina nadan mun'a'aphod ya o"ongal an babale te ma"id ha umohnong hidi. 10 Ya nan abilloq an nun'atanoman hi greyp ya ammuna ha limay galon di ma'inum hi pumbalanan nan ma'apit hidi. Ya nan himpuluy (10) halub an ohok ya ammuna ha hinhalub hi ma'apit.

11 Mahmo' ayuot an bumuwah an buman-gon ta han inum di ahiwanyu ta ingganah nan mahdom ya na'abbutong ayu. 12 Ya hinadan a'am'amunganyu an pun'am'amlonganyu ya pun'idadaanyuy makan ya ma'inum. Ya ipagangohyuy harp ya tamburin ya ungniyung ya nadan udum. Mu ma"id ha punnomnomyu hinadan ato'aton Apu Dios i da'yu. 13 Ta hiyah nae nan dita'un tataguna ya iyabulutna ta iye dita'uh nadan binuhul ta'u hi udum hi boble. Ta dakol i dita'u an ta'on on nadan ap'apu ya iyate ta'uy inagang ta'u ya inuwoh ta'u. 14 Ta bumilloq nadan lubu'an ta ilubu'an ta'u an ta'on on nadan kakadangyan ya nadan dakol an tataguh tun ad Jerusalem ya niddumdahdi nadan bumutobutong on ngimmalangala.

§ 5:8 5:8 Nadan tinanud Israel ya mabalin an pangdonanday lutan di ibbada mu adi mabalin an hubliyanda onu ihublida te ginodwadagodwada nan luta ot mipong i dida an tinanud ta bagidah inggana. Bilang 27:7-11; 1 Patul 21:1-3

15 Ta mibabain ayun namin ya nipada"ul nadan mumbaktu. 16 Mu nan ongal di abalinanan Dios ya nanongnan madayaw hinan nipto' an atonan mundusah tatagu. 17 Ta magado'otan hituwen boble ta panganan di kalnero ya guld-
ing.

18 Ot mahmo' ayun tatagun manginaynayun an mangat hi adi maphod. 19 Ya da'yu bo udot di mangali hi, Mu ta pa'ibagonnot udot nan nahamad an Dios an dayawon ta'un tinanud Israel an aton nan ninomnomnan aton ta tigonmi.

20 Ya mahmo' ayun nahunniy punnomnomna an mangali hi maphod nan ta'on on adi maphod. Ya ta'on on da'yun mangali hi adi maphod nan maphod. Ta nan munhihillong ya alyonyuh mapatal ya nan mapatal ya alyonyuh munhihillong. Ya nan mumpait ya alyonyuh munlumiih. Ya nan munlumiih ya alyonyuh mumpait. 21 Ya ta'on on da'yun hay punnomnomnah adolna ya nanomnoman ya nala'ing. 22 Ya athidi bon da'yun nundongol an ma'anginnum hi bayah ya ta'on on da'yun nala'ing an mun'iphod hi ma'inum. 23 Ya ta'on on da'yu an nibahhoy pangipanuhnah tatagu an gapu ta numpabayad ayuh nadan numbahul ta pumbalinonyu dida hi ma'id ha bahulda. 24 Ta mi'alig ayuh nan dagami an nalakan mapu'ulan. Ya umat ayu boh nan holo' an matano' di lamutda ya nakling di habungda ta miyaddibdan ayda hupu'. Te inwalongyu nan tudtudun nan nahamad ya ongal di abalinanan Dios an dayawon ta'un tinanud

Israel. ²⁵ Nunhiglay bungot Apu Dios i dita'un tataguna ta hiya nan nundadaan an mundusa i dita'u. Ta iwagotna nadan billid ta dakolday mun'a'ate i dita'un tataguna ta awalwalin hinan kalatay adol di tagun umat hi lugit. Mu adi damdama ma'aan di bungot Apu Dios i dita'u.

²⁶ Ta ayagana bo nadan tataguh nun'idawwin boble* ta ma'ibagadan umalin mangubat i dita'u. Ya ahiyu tigon an tuweday binuhul ta'u an ma'awigingdan mangali. ²⁷ Ya ma'id i dida ha mable onu mihubag an ta'on on adida mun'ib'ible onu malo'. Ya nanongnan niktom di balikisda ya hay hapatutda. ²⁸ Ya mun'atadom di panada† ya nun'idadaandan pumana. Ya mun'abikah di kabayudan manguyud hinadan kalesada ta ayda tumayap hi inawigingda. ²⁹ Ya ahitutukuk bo udot nadan tindaluda an ayda layon an mun'olmom hi'on waday dimpapdah anonda. Ta pamaag ya nun'iye dita'u i ha ma'id ha mangihwang i dita'u. ³⁰ Ot hitun dumatngan datuwen binuhul ta'u ya nunhiglan mumbungug di madngol an ay ungak di liting hinan baybay.

Ta nunnaud an mahmo' ta'u ta umukayungan ta'uh tun ad Judah.

6

5:25 5:25 Isaiah 64:3; Jeremiah 4:24-26; Hebrew 12:26; Hay Nakakan 19:18; Haggay 2:6 * **5:26** 5:26 Nadan tataguh nun'idawwin boble ya mabalin an nadan i Assyria an nangubat hi ad Israel ya hi ad Judah hidin 722 B.C. ya hidin 701 B.C. onu nadan i Babilon an nangubat hi ad Jerusalem hidin 605 B.C. † **5:28** 5:28 Nan pana ya hidiye nan bokang an usalondan e mi'gubat.

Hay Namto'an Apu Dios I Isaiah Hi Propeta

¹ I diyen tawon an natayan nan patul an hi Ussiah ya numpatigoh Apu Dios i ha"on an inumbun hinan nabaktu an awadan nan ma"aphod an tronona. Ya nan gayadan di lubungna ya hinophopana nan dotal di Templo. ² Ya hinan baktun diyen tronona ya wahdiday serapim an hin'o'onom di paya'da. Ta nan duwa an paya'da ya inhawandah angahda ya nan duwa ya inhawandah hukida ya nan duwa di usalondan tumayap. ³ Ya matimtimbaldan mungkanta an alyonda di, Ma"aphod nan ongal di abalinanan Dios. Ya ma'attigoy amaphodnah tun luta.

⁴ Ya gapuh nan bungug di kantada ya niwagot nadan hamba ya nadan nigopnadan nan Templo ya napnuh ahuk di dallomna.

⁵ Ot alyo' di, Abuhot tu. Umannung an mateya' te nabahulana' te hanan hapito'. Ya ta'on on nadan ibba' an tinanud Israel ya nabahulanda damdaman gapuh nan hapitonda. Yaden numpatigo i ha"on nan patul an hiya nan ongal di abalinana an Dios.*

⁶ Ya immalin ha"on nan ohan serapim an intayapna han inodnanan bala an ena inipit hinan punggobhan hi mi'nong. ⁷ Ya inda"omnah timid'u nan bala ot alyonay, Hituwey nomnomom an napakawan moy bahulmu hidin nida"om hituwen balah timidmu.

* **6:5** 6:5 Hay innilan di tatagu ya wa'e ta mumpatigoh Apu Dios i dida ya imutalnganda an na'abahhulanda. Ta kulugondan tigonda'eh Apu Dios ya mateda. Ta hiya nan timmakut hi Isaiah. Job 42:5-6; Luke 5:8; Hay Nakakan 33:20 **6:6** 6:6 Lebitikus 16:12

8 Ya dingngol'un alyon Apu Dios di, Nganne ha honago' hi e mangipa'innilah nan pohdonmin[†] innilaon nadan tatagu?

Ot alyo' di, Ot teyya' bo tee. Ha'on di honagom ot umeya'.

9 Ya alyonay, O eka mo. Mu hay ibagam hinadan tatagu ya alyom di, Manu te dongdonglonyu nan hapit Apu Dios mu ningamut an adiyu ma'awatan. Ya tigotigonyu bo nadan ma'ma'at mu aggeyu innilay pohdonan ipa'innila.

10 Ot eka ta em ibagabaga i dida nadan tugun'u an ta'on on adida ma'awatan ta paddungnay pakulhiyom di punnomnomda ya pinilokmuy matada ta adida tigon ya pinukitmu boy ingada ta adida donglon. Te onha adida athina ot waninnot an imatunanda nadan ma'ma'at ya ma'awatanda nadan mitudtudun dida ta wan mabalin an mundinoldan ha'on ta ipaphod'u nan nitaguwanda.

11 Ot mahmaha' an alyo' di, Apu Dios, ot anuud di ahi' pangidinongan an mangat ituwe?

Ya alyonay, Ingganah on madadag nadan bobleyu an tinanud Israel ta ma'id ha munhitu ta mabao nadan babale ya minganuy nadan puntanoman. **12** Te ipa'e' nadan tatagu hi nun'idawwin boble ta taynanda tun ad Judah.

13 Ta ammunada ha mi'apuluh nan dinakolda

[†] **6:8** 6:8 Manu'e hi alyonah nan pohdonmi ya athidiy nangalin Apu Dios te hidiyey ipatigana an nan Espirituna ya hi Jesu Kristu ya nalpu damdaman dida dadiyen mitudtudu. **6:9** 6:9 Mark 4:12; Luke 8:10 **6:10** 6:10 Matthew 13:15; John 12:40; Nan Na'na'at 28:26-27

ha mabati. Mu datuwen mabati ya magubatda damdama. Ta athidiy ma'at i dida mu wadada damdamay mabati hi ibilang'uh tatagu' ta mi-paddungdah nan tungod di kayiw an lo'tat ya humaping bo damdama.

7

Hay Pinhod Apu Dios An Ipa'innilah Nan Patul An Hi Ahas

¹ Hidin numpatulan Ahas an imbabalen Jotam an imbabalen Ussiah hi ad Judah ya e ginubat nan patul hi ad Syria an hi Resin ya nan patul hi ad Israel an hi Pekah an imbabalen Remaliah nadan i Jerusalem hidih ad Judah. Mu adida pa"abak i dida.

² Mu hidin na'innilaan nan patul an hi Ahas ya nadan wah nan palasyu an nungngangam-mut nadan tindalun nalpuh ad Syria ya nadan tindalun nalpuh ad Israel ta gubatonda dida an i Judah ya nunnaud di takutda. Ya ta'on on nadan tatagu ya gumayonggongda damdamah takutda an umatdah nan kayiw an pun'iwagot di puwo'.

³ Ya alyon Apu Dios i ha"on di, Ume ayuh nan imbabalem an hi Sear-Jasub* ta eyu damuwon nan patulyu an hi Ahas. Hay pangakhupanyu i hiya ya hinan way potto' nan numbaktun lobong hidih nan way kalata an mangiplay hinan pun-laba'an. ⁴ Ta ibagam i hiya an adi minomnoman ya adina takutan nan duwan patul an da Resin i Pekah. Te ta'on hi nunnaud an umipatakut

7:1 7:1 2 Patul 16:5 * **7:3** 7:3 Hay ibalanan nan ngadan an Sear-Jasub ya waday oh'ohhan tatagun mabati.

di bungotda mu umatda hinan bala an tuwen madop.

⁵ Ya inalin bon Apu Dios di, Manu te ninomnom nan patul hi ad Syria ya nan patul hi ad Israel an dadagon da'yun i Judah an alyonday, ⁶ Gubaton ta'uh ad Judah ta inabak ta'u'e ya ginodwa ta'u. Ya numbalinon ta'u nan imbabalen Tabeel hi patul hi ad Judah. ⁷ Mu ha"on an na'abbaktun Dios ya adi' mo iyabulut an ma'at hidiyen ninomnomda. ⁸ Te nadan i Syria ya adida mabikbikah mu ha"on an Dios. Te ma"id ha ikodhol di ad Damaskus an bobleh ad Syria an ta'on on hidiy niha"adan nan patulda an hi Resin. Ya ad Israel e ya madadag hitun adi ume ha nanom ta limay (65) tawon. ⁹ Ta an namin di bobleh ad Israel ya ma"id ha ikodholda an ta'on on hi ad Samaria an niha"adan nan patulda an hi Pekah.

Mu adiyu'e inaynayun an mundinol i ha"on ya umannung an adi ayu mihwang.

Hay Pangimatunan Hi Umaliyan Immanuel

¹⁰ Ya agge nadne ya hinnaga' bo i Apu Dios hinan patul an hi Ahas. Ta immeya' ot alyo' di, ¹¹ Agam ta mumbaga'a i Apu Dios an dayawon ta'u i ha pangimatunam an hiya ya boddangan da'a ta abakom nadan binuhulmu. Ya ha adi abalanan di taguy dawatom hi atonah pangimatunam.

¹² Mu alyon Ahas di, Adiya' mumbaga te adi' pohdon an patnaon hi Apu Dios.†

¹³ Ot alyo' moy, Donglom an patul ya da'yun namin an wahtun palasyu te impahiga da'mi mo ahan i da'yu. Ot undan patnaonyu boy ulen nan Dios an punhilbiya'? ¹⁴ Hi Apu Dios di ukod an mangdat hi pangimatunanyu. Ot nomnom-nomonyu an ahi mawadaan han babai an ta'on on ma"i'd ha inilo'nah lala'i. Ya hay iyayyamna ya han lala'i ta ngadananda hi Immanuel. ¹⁵ Ta on hiyah umong'ongngal ta mabalin an mangan hi kimmulhin gatas ya danum di iyukan ya atbohdin mabalin an imatunana nan maphod ya nan adi maphod ta nan maphod di atona ¹⁶ ya minganuy mo di boblen nadan duwan patul an takutanyun i Judah te mateda.

Hay Panadagan Di I Assyria Hi Ad Judah

¹⁷ Ya inali' boh nan patul di, Mu hi Apu Dios ya pa'aliyona i he"an patul ya dita'un tataguh tun ad Judah ya an namin nadan tinanud di patul han nunnaud an punholholtapan ta'u. Te nihipun hi nihi"anan di ad Israel hi ad Judah ya ma"i'd ha athituh impala"uh nadan tatagu. Te ipa'alín Apu Dios nan patul hi ad Assyria ya nadan tindalunah tun boble ta'u ta gubaton dita'u.

¹⁸ Ot madatngan'eh tuwe ya paddungnay humulpip hi Apu Dios ta umali nadan tindalun malpuh nadan nun'idawwin bobleh ad Egypt

† **7:12** 7:12 Hi Ahas ya manuy hapitna te alyonay mundinol i Apu Dios mu onnot on ninomnomna an mumpaboddang hinadan i Assyria hi punggubatanah nadan i Israel ya i Syria. 2 Patul 16:7-9.

ta ayda lalog an mumbahhong an mangali ya atbohdi nadan i Assyria an ayda iyukan an mangali. ¹⁹ Ta umalidan namin ta ma"id ha adida e punhituwan an ta'on on hinadan nun'aghang hinadan billid ya nadan doplah ya hinadan awadan di paggapaggat ya ta'on on hinadan pastu.

²⁰ Ta i diyen a'atana ya paddungnay bayadan Apu Dios nan patul hi ad Assyria an bobleh nan bahhel di wangwang an nungngadan hi Euprates ta diday manadag hi an namin an wah tun ad Judah ta paddungnay upuhandan namin di ibu' ya balbas ya an namin an dutdut hi adol di tataghtu ta nunnaud di ibabainanda.

²¹ Ta hitun alpahan nan gubat ya ammuna ha oh'ohhan tatagu hi mabati. Ya datuwen mabati ya hinan ohan pamilya on waday ohan bakada an hiyah nahikon ya duwan kalnero ta pangalindah itanuddan hina'amma. ²² Mu dakol di gatas an malpu i dadiyen animal ta hiya nan hay itanudda ya nan kimmulhin gatas ya danum di iyukan.

²³ Te mumbalin hi paggapaggat nadan ungganda ni' puntanoman hi hinlibuy (1,000) pu"un di greyp an hay balol di punggatanganda ni' hinan apitonda ya hinlibuy (1,000) silber. ²⁴ Mu i diye ya hay odnan mon di tatagun umehdi ya pana te nunnaud nimpe an paggapaggat. ²⁵ Ya ta'on boh on nadan ungganda ni' e gabyonon hinadan nabillid ya adida mo umehdi te paggapaggat nimpe ta numbalin mo hi panganan di baka ya kalnero.

8

Hay Ahi Pangubatan Nadan I Assyria Hi Ad Damaskus Ya Hi Ad Samaria

¹ Alyon bon Apu Dios i ha'on di, Alam ha abilloq hi puntudo'an ya ino"ongalmu an intudo' hidi nan ngadan an Maher-Salal-Has-Bas.* ² Ya inayagam nan padi an hi Uriah ya hi Sekariah an imbabalen Jeberekiah an dida nan mabalin an pundinolan an muntistigu ta tistiguwandah tuwen itudo'mu. Ot hiyay ato'.

³ Indani ya nawadaan nan ahawa'. Ta hidin niyayyam hidiyen lala'in imbabalemi ya alyon Apu Dios i ha'on di, Ngadananyu ta hi Maher-Salal-Has-Bas ⁴ an hay ipa'innilana ya adi ni' humapit nan golang ya umali nadan i Assyria ya ginubatda nadan i Damaskus ya i Samaria ya nun'aladan namin nadan kinadangyanda ya inyedah bobleda.

⁵ Indani ya alyon bon Apu Dios i ha'on di, ⁶ Datuwen tataguh ad Judah ya ma'id ha pangibilangdah nan ule' i dida an umat hinan liting hinan wangwang hi ad Siloah an mun'ulen mangmangnge. Te hay pun'am'amlongda ya nan pamoddangan nadan patul an hi Resin ya nan imbabalen Remaliah. ⁷ Ta hiya nan nomnomonyu an ha'on an Dios ya tuwen pa'aliyo' nan ongal di abalinana an patul hi ad Assyria ya nadan tindaluna ta gubaton da'yun tataguh tun ad Judah. Ta hay umaliyanda ya mipaddungdah nan dumakolan di liting hinan wangwang an

* **8:1** 8:1 Hay ibalinan nan Maher-Salal-Has-Bas ya ma'ibagan pulhonda nadan nun'abalol an wadah nadan tatagu.

nungngadan hi Euprates ⁸ an i'wanah tun ad Judah ta lobngonan namin tun bobleyu ta mipogpog hi ingganah bagangyu ya nun'iyen^{en} namin di wahtun bobleyu. Ya mipaddungda boh nan hamutin muntayyapan ya nungkohop ta alanan namin nadan pohdonan anon. Mu ha'on an hi Immanuel[†] di mabalin an mangihwang i da'yu an wahtu ituwen imbilang'uh boble'.

⁹ Ot alyo' an hi Isaiah di, Da'yun tataguh abobboble ya ta'on on mungngangamm^{ut} ayun namin an mundadaan an mi'gubat mu ma'id ha bahhonan ma'abak ayu. ¹⁰ Ta ta'on hi ma'amung ayu ta hahapitonyuy atonyun mangubat i da'mi mu ma'id ha hilbina te hi Apu Dios di pun'ibbami.

Hay Nanugunan Apu Dios I Isaiah

¹¹ Indani ya pinadanan Apu Dios i ha'on an alyonay, Adim iyunnudan hinan pangat nadan ibbam an i Judah. ¹² Ya adim patiyon nan ibagada an waday nunhahapit an patayon da'a. Ya adi'a tumakut hinan takutanda. ¹³ Ta hay takutam ya hanan adim pangun'unudan i ha'on an Dios ya abuh. Te ha'on an nahamad ya ongal di abalinanan Dios di mataktan ya abuh. ¹⁴ Ot ha'on ya midduma' i da'yu. Mu da'yu an i Israel ya i Judah ya adi ayu'e tuwali mundinol i ha'on ya paddungnay mihali'dud ayuh nan batu onu magah ayuh nan doplah. Ya paddungna boy makna ayu i ha hulu. ¹⁵ Te ma'abak ayuh gubat

[†] **8:8** 8:8 Hay pohdon nan Immanuel an ipa'innila ya wadah Apu Dios i dita'u. **8:14** 8:14 Roma 9:33; 1 Peter 2:8

ta mun'a'ateday udum i da'yu ya nabaludday udum ta miyedah udum hi boble.

¹⁶ Ot alyo' an hi Isaiah di, Da'yun na'na'unnud an itudtuduwa' ya hanat ipapto'yun namin nadan impitudo' Apu Dios i ha"on. ¹⁷ Te ad uwani ya paddungnay inwalong dita'un tinanud Israel i Apu Dios an gapuh nan adi ta'u pangun'unudan i hiya. Mu ha"on'e ya hiya damdama ya abuh di pundinola' hi bumoddang i dita'u.

¹⁸ Ot nomnommony an hantudan ma'ma'at i da'mih nadan imbabale' ya datuwey pangimatunanyu hinan ongal an abalanan Apu Dios an dayawon ta'u hinan nabillid hi ad Zion. ¹⁹ Mu tanganu on hanadan mumpumbuyun ya mumpama"o di eyu pummahmahan hi'on waday pinhodyun innilaon? Unhaot hi Apu Dios di pangibagaanyu ta bokon hanadan linnawan di natey namnamaonyuh mangipa'innilan da'yun matagu hinan ma'at hi udum hi algo.

²⁰ Unhaot nadan tudtudun Apu Dios di donglonyu ta bokon nadan ibagan nadan mumbuyun ya mama"o onu nadan udum di donglonyu. Te ma"id ha iboddangdan dita'u te agge napatalan di nomnomda.

²¹ Mu ma"id te e ayu humanawwangan ta hinolholtapyuy inanganyu ya binleyu. Ya na'agangan ayu'e bo udot on nunhiglay bungoty u on intanangtangngadyu on inidu'idutanyu nan patul ya ta'on on hi Apu Dios. ²² Ta ma"id ha nomnommonyuh pumpaboddanganyu ta

nunhigla mo ahan nayyay inomnomanyu an paddungnay nibalud ayu i ha munhihillong.

9

Hay Nibaga An Ahi Iyayyaman Han Mumpatul

¹ Hidiyen nunnaud an ahi ta'u punligatan ya adi minaynayun hi inggana. Te ta'on hi nunhiglay nipada"ulan nadan boblen di tinanud Sebulun ya tinanud Naptali an nun'ap'apuwan nadan bokon Judyu mu udum hi algo ya pumbalinon Apu Dios hi mapemanan dadiyen bobleda an datuwe nadan boblen nihaggon hinan lobong an nungngadan hi Galilee an numbattanan nan baybay an nungngadan hi Mediterranean ya nan wangwang an nungngadan hi Jordan ya nadan bobleh ad Galilee* an nun'ap'apuwan di bokon Judyu. ² Te nadan tatagu i dadiyen boble ya paddungnay wadadah nan munhihillong mu ahida tigon nan mumbinang an patal ta paddungnay mapatalan di nomnomda.

³ Ot alyo' i Apu Dios di, Hitun a'atana ya innila' an padakolon da'mi an tinanud Israel ya nunhiglay ahim pangipa'amlongan i da'mi. Ta umat hinan pun'amlongan di ohan taguh nan pun'apitanah intanomna. Ya umat boh amlong di mungogodwah nan inabakdah gubat.

⁴ Te dadagom di abalanan nadan mamalpaligat i da'min tatagum. Ta ihwang da'mi an umat

* **9:1** 9:1 Hi ad Galilee an nun'ap'apuwan di bokon Judyu ya mapemanan hi udum hi algo an nipa'annung hidin nunhituhdih Jesu Kristu ta intudtudunay a'at Apu Dios. **9:2** 9:2 Matthew 4:15-16

hidin inatmu i da Gideon hidin eda nangubatan hinadan binuhulda an i Midian. ⁵ Ot hitun a'atana ya midinong moy gubat ta mapu'ulan mon namin nadan hapatut ya nadan nadadalan lubung di titindalun e ni'gubat.

⁶ Te miyayyam han golang an lala'i ta hiyay mun'ap'apu i dita'u. Ta hiya nan mangadanan hi Ma"aphod Di Panuguna ya Ongal Di Abalinanan Dios ya Munnananong An Ama ya Patul An Mangipalinggop Hi Tatagu. ⁷ Ya ma'udman di pun'ap'apuwana ya malinggop di pi'taguan ta'u i hiya hi inggana. Ya minaynayun an nipto' di atonan mangipanuh hi tatagu. Ta hiyay manginaynayun an mun'ap'apu hinan nun'ap'apuhan din patul an hi David. Ot hi Apu Dios an ongal di abalinana ya ipa'annunga datuwen gapuh pamhodnan dita'u.

Hay Pundusaan Apu Dios Hi Ad Israel

⁸ Hi Apu Dios ya pinadanana tuwali an dusaon dita'un tinanud Israel an hay ohah ngadana ya Jacob. ⁹ Ot an namin ta'u ya innila ta'uh tuwe an namamah nadan i'iba ta'u an numbobleh ad Samaria ya an namin hi ad Israel. Mu mungngheda ya mumbaktudan alyonday, ¹⁰ Damboyah on nadadag tudan babale ta'u an niyammah pito' ta way aton ta'un manukkat hi binattu ta nahamhamad. Ya ta'on boh on nun'alngoh tudan kayiw an sikamor ta way aton ta'un manukkat hi mun'agangan kayiw an sedar.

¹¹ Ta hiya nan pabungoton Apu Dios nadan binuhul nadan i'iba ta'un i Israel. ¹² Te nadan

binuhulda an i Syria an malpuh nangappit hi tuluwan di algo ya nadan i Pilistia an malpuh nangappit hi alimuhan di algo ya gubatonda nadan ibba ta'un i Israel ta madadagda. Mu adi damdama ma'aan di bungot Apu Dios i dida ta inaynayuna an mundusa i dida.

¹³ Mu ta'on on athidiy ma'at i dida ya hiyah diyen adida damdama muntutuyuh nan bahulda ya adida mumpaboddang hinan ongal di abalinanan Dios.

¹⁴ Ta hiya nan pinghanon Apu Dios an dadagon nadan i'iba ta'un i Israel an ta'on on nadan nabaktun ap'apu ya nadan nun'ada"ul an tatagu.

¹⁵ Ta mi'aligdah nan animal. Ta nadan ap'apu ya nadan udum an piyalon di tataguh ad Israel ya diday i'aligan nan ulu ya nadan mumpunlayah an propeta ya diday i'aligan nan iwit. ¹⁶ Te dadiyen ap'apu ya nibahhoy intuddudah nadan tatagu ta dadiyey lummuh adadaganda. ¹⁷ Te inwalongdan mangun'unud i Apu Dios ta adi maphod di pangatda ya hapitonda. Ta hiya nan pabungotondah Apu Dios ta dusaona dida. Ta ta'on on nadan mumpangilog an u"unga ya nadan nun'apuhig ya nun'abalu ya milagatdan adina hom'on dida.

¹⁸ Hituwen adi maphod an pangat nadan tatagu ya umat i ha bimmikah an apuy hinan muyung an bokon mo nan paggapaggat ya abuh di pu'ulana te an namin nadan muyung ta tumuluh ad lagud di ahukna. ¹⁹ Ta athidi bo nan bungot nan ongal di abalinanan Dios an mipaddung i ha bimmikah an apuy. Ta madadagdan namin nadan i'iba ta'un i Israel

an munhin'a'akih. ²⁰ Te wa'e ha kittang hi makan on pumpupullohanda. Mu nanongna damdaman ma'a'aganganda ta lo'tat ya ta'on on nadan imbabaleda on anonda. ²¹ Ya nada'e bon tinanud Manasseh ya nadan tinanud Epraim ya munggugubatda. Mu ahida bo munhahayyup ta mungngammutdan mangubat i dita'un tinanud Judah. Mu ta'on on athidi ya adi damdama ma'aan di bungot Apu Dios i dida ta hiya nan minaynayun di pundusanan dida.

10

¹ Mahmo' ayun manganapyah adi maphod an uldin ta mapalpaligatday udum an tatagu. ² Ta mina"idyuy kalebbengan nadan nun'awotwot ya nun'abalu ya nun'apuhig ta mabalin an kulukonyu dida. ³ Ta nganne mohpey atonyu hitun pundusaan Apu Dios i dita'uh tun pangipa'aliyanah mangubat i dita'u an malpu-dah nidawwin boble? Ya nganne mohpey pumpaboddanganyu? Ya dana mohpey ahiyu e pumpangipa"ayan hinadan kinadangyanyu? ⁴ Te adi ta'u'e mateh gubat ya iye dita'uh nadan binuhul ta'u hi udum hi boble. Mu ta'on on ma'at hidiye ya adi damdama ma'aan di bungot Apu Dios i dita'u ta hiyah diyen inaynayunan mundusan dita'u.

Hay Ahi Usalon Apu Dios An Manadag Hinadan Tataguna

⁵ Alyon Apu Dios di, Mahmo' damdama nadan i Assyria an ta'on on diday usalo' hi ay pang'ul an pamang'ul'uh nadan tatagu' an mangipabohboh-hol i ha'on. ⁶ Te didan ma"i'd ha pangibilangdan

ha'on an Dios di ahi' ipa'ali hi mamalpaligat i da'yun tatagu ta li'naonyuy bungot'u. Ta pun'aladan namin di wadan da'yu ya nun'igatin da'yun dida ta ay ayu pito' hinan kalata.

⁷ Mu nan patul hi ad Assyria ya aggena innilan ha'on di nannag i hiya. Te hay wah nomnomna ya pohdonan dadagon di dakol an boble. ⁸ Ya munlattuwig an alyonay, Tigonyu'e nadan opisyal di titindalu' an ong'ongngal di abalinanda mu nadan patul di udum hi boble.

⁹ Te inabakda hi ad Kalno ya hi ad Karkemis ya hi ad Hamat ya hi ad Arpad ya hi ad Samaria ya hi ad Damaskus. ¹⁰ Ta inabakda dadiyen boblen dakdakol di bulul hi dayawonda mu hanan dayawonyun i Jerusalem ya i Samaria.

¹¹ Ot athidi damdama boy ma'at hi ad Jerusalem ya nadan dayawonyu ta umat hinan inatmih nadan tataguh ad Samaria ya nadan bulul an dayawonda.

¹² Mu ha'on an Dios ya ninomnom'un malpah'en namin nan ato' hi ad Judah an namamah nan nabillid an ad Zion ya an namin hi ad Jerusalem ya dusao' mohpe nan patul hi ad Assyria an gapuh punlattuwigana. ¹³ Te alyonay, Manu'eh nangaba'abaka' hi gubat ya gapuh nan abalina' ya la'ing'u. Ta dakol bo ayay boblen nun'aan'uy muhon nan pogpog di bobleda on nun'ala' di nun'iyalangda. Ya inaba'abak'uy papatul ta umata' hinan atap an bulug an baka. ¹⁴ Ta inala'ala' di kinadangyan di tataguh abobboble an umat hi aton di ohan tagun nanigoh itlog di hamuti an tinaynan nan hi inana ta namaag ya nun'alan diyen tagu nadan itlog hinan buyana.

Ya atbohdiñ nadan inaba'abak'un tataguh abob-
bobleh tun luta ta sinakup'u dida. Ya ma"ið ha
ohah nangipatnan mangipadinong i ha"on.

¹⁵ Ya alyon bon Apu Dios di,

Athidiy hapitona mu undan aya mabalin an
nan wahe ya ong'ongngal di abalinana mu nan
manglon? Ya undan bo ong'ongngal di abalinan
nan lagadi mu nan mangilagadi? Ya nan hu-
plit ya adi namaaggon nihuplit hi'on ma"ið ha
mangitagge. Ya athidi boh nan hu"ud an adi
namaaggon nangnangnge.

¹⁶ Ot gapu i diyen punlattuwaran nan patul
hi ad Assyria ya ha"on an ongal di abalinanan
Dios ya ipa'ali' ha nunnaud an dogoh ta pun-
dusa' hinadan ma'abbikah an titindalun di i
Assyria. Ya dadago' didan namin i han pad-
dungnay malanglanggiyab an apuy ta ma"ið mo
ha ilattuwarna. ¹⁷ Te ha"on an mi'alig hi dilag
di tinanud Israel ya umaliya' an umata' hinan
mundalang an apuy ta dusao' didan i Assyria.
Te ha"on an ma"aphod an Dios an dayawonyun
tinanud Israel ya nipto' di ato'. Ta pinghano'
an dadagon an namin nadan kinadangyan nan
patul hi ad Assyria an umat hi aghoban di pagat.

¹⁸ Ya an namin nadan ma"aphod an muyungna
ya puntanomana ya dadago' ta umat hi panadag
di dogoh hi adol di tagu. ¹⁹ Ta ammuna ha
oh'ohhah nadan kayiw hi mabati ta ta'on on ha
unga ya abalinanan bilangan dadiyen mabati.

²⁰ Ya hitun a'atan dadiye ya nada'en mabati
i dita'u ya nan nahamad an Dios an dayawon
ta'un tinanud Israel di pundinolan ta'u mohpe ta
bokon nadan manadag i dita'u. ²¹ Mu oh'ohhada

han ahi mibangngad hinadan ibba ta'u an tinanud Jacob an mangun'unud hinan ongal di abalinana an Dios. ²² Ta ta'on on dakkodakkol ta'u ni' an tinanud Israel an umat hi dinakol di panag* hinan da'ging di baybay mu oh'ohha nimpe han mibangngad hitun boble ta'u. Te nada'en udum ya madadagda nimpe te hidiyey lebbengnan ma'at i dida. ²³ Ta mipa'annung nan pinadanan nan ongal di abalinanan Dios an ma'at i dida.

Hay Panadagan Apu Dios Hinadan I Assyria

²⁴ Alyon bon nan ongal di abalinanan Dios di, Da'yun tatagu' an wah ad Zion ya hanat adi ayu tumakut hinadan i Assyria hitun punsakupanda i da'yu an ta'on on paligaton da'yu an umat hidin inat nadan i Egypt hinadan a'ammodyu. ²⁵ Te hituwen pundusa' i da'yu ya adi madne ya mapogpog ta dida pibon i Assyria di dadago'. ²⁶ Te ha'on an ongal di abalinanan Dios ya dusao' dida an umat hi nundusaa' hinadan i Midian hinan batu an nungngadan hi Oreb† ya umat bohadin nundusaa' hinadan tindaluh ad Egypt ta nun'a'altingdah nan baybay. ²⁷ Ta bokon mo diday mun'ap'apuh bobleyu te mapogpog nimpey pamalpaligatanda i da'yu.

²⁸ Ot dee tatawwa an tuwe nadan mangubat i da'yu. Ta hinggopda nan boble hi ad Ai

* **10:22** 10:22 Hay pangalin di udum hinan panag ya gahal.

10:23 10:23 Roma 9:27-28 † **10:26** 10:26 Nan ngadan an Oreb ya ngadan di ohah nadan mangipangpanguluh nadan i Midian an ginubat da Gideon ot abakonda dida ta hiya nan nginadananda nan batu hi Oreb ta panginomnomanda hi nangabakan da Gideon hinadan binuhulda.

ot i'wadah ad Migron ya hi ad Mikmas ot iha"addahdi nadan udum an usaldan mi'gubat. 29 Ot tumikidda ot eda mun'iyan hi ad Geba. Ta tumattakut nadan ibbayuh ad Ramah ya binumtik nadan wah ad Gibeah an boblen din patulyu an hi Saul. 30 Ya mungkogada nadan ibbayuh ad Gallim hi takutda. Ya mahmo'da bo nadan wah ad Laysah ya hi ad Anatot hi nangatda i dida. 31 Ta binumtikda bo nadan wah ad Madmena ya hi ad Gebim. 32 Ya deen immohnongda ni' dadiyen binuhulyu hi ad Nob ta mun'ibleda. Mu aptuwanda damdamay umaliyandan panadagan hitun ad Zion.‡

33 Mu alyo' an hi Isaiah di, Nomnomnomonyu an nan ongal di abalinanan Dios ya ahi nunhiglay panadagna i dadiyen tindalun i Assyria an ta'on on nadan opisyalda. Ta paddungnay punlongohna nadan o"ongal an kayiw. 34 Ta nan ongal di abalinanan Dios nimpe ya dadagona dadiyen binuhul ta'u an umat hi aton nan munlongoh kayiw hinadan billid an nungngadan hi Lebanon.

11

Hay Nipaddungan nan Pun'ap'apuwana Nan Tinanud David

1 Nan holag din patul an hi David* ya umat hinan tungod nan nalngoh an kayiw an lo'tat

‡ **10:32** 10:28-32 An namin datuwen boble an nangadan ya niddum hi ad Judah an nun'ihaggon hi ad Jerusalem an tuluy olas di panallanan ya dimmatongta. * **11:1** 11:1 Hinan Hebrew ya bokon hi David di nibaga te hi amana an hi Jesse.

ya humaping te nan mumpatul hi udum hi algo ya malpuh nan tinanud David. ² Ya middum i hiya nan Espiritun Apu Dios ta idatnay la'ingna ya abalinanan mangat hinadan ninomnomna ya abalinanan muntugun ya hi Apu Dios di dayawona. ³ Ya ha ahan di pun'amlongana ya nan pangun'unudana i Apu Dios. Ta nahamad di pun'ap'apuwana te bokon nan matigon a'at nan taguy tigona ya adina idinol hinan ibagan di tatagu. ⁴ Ya nipto' di atonan mangipanuh hinadan nun'awotwot ya nadan ma"id ha abalinana. Mu nada'e an tatagun adi maphod di ato'atonda ya dusaona dida ta munholholtapda ya ipapatena nadan lebbengnan mipapate. ⁵ Ta nipto' nimpey atonan mun'ap'apu an ma"id ha ibahhawana.

⁶ Ya i diyen a'atana ya mabalin an mun'uyyugda nan kahuh nan inalahan hinan imbabalen di kalnero ya mabalin an mi'ilo' nan guldin hinan leopard. Ya nan layon ya mabalin an mangandan duwah holo' hinan baka ya ta'on on ha manmannog an unga ya mabalin an ipapto'na dida. ⁷ Ya ta'on boh on nadan baka ya bear ya mabalin an munhaggondan mangan ya atbohdi nadan imbabaleda an mabalin an munhahaggondan malo'. Ya nadan layon nimpe ya mangandah holo' an umatdah nan baka. ⁸ Ya mabalin an mun'ay'ayyamda nadan goggolang hinan way balen di hakuku ya mabalin an dapaonda nan baleda te adida mo kumalat. ⁹ Ta ma"id ha kumalat ya dumadag hidih nan nabillid an niyappit i Apu Dios. Ya an namin di

tataguh tun luta ya innilaonda moh Apu Dios.†

Hay Ibangngadan Nadan I Israel An Niyeh Udum Hi Boble

¹⁰ I diye ya umaliday atagutaguh abobboble te pinhoddan donglon di tugun nan mumpatul an apapun Jesse ta ma'amungdah awadana an hidiye nan mapmaphod an boble an awadan di linggop. ¹¹ Ya i diye boy pangibangngadan Apu Dios hinadan mabati an tatagunan wah ad Assyria ya hi ad Egypt ya hi ad Patros ya hi ad Kus ya hi ad Elam ya hi ad Babilon ya hi ad Hamat ya hinadan boblen nigawwah nan baybay. Ta hidiyey pidwanah‡ pangipa'anamutana hinadan tatagunan niwakat hi abobboble.

¹² Ya paddungnay itaggena ha bandela ta pangayagna hinadan tinanud Israel hi abobboble ta umanamutda hinadan numpunhituwanda tuwali hi ad Israel ya hi ad Judah. ¹³ Ta nadan i Israel ya adida mo akihan nadan i Judah ya nada'e damdaman i Judah ya adida mo ahiwawan nadan i Israel. ¹⁴ Ta mumbobod-dangda mohpe ta gubatonda nadan i Pilistia an numpunhituh nangappit hi alimuhan di algo ya ta'on on nadan wah nangappit hi tuluwan di algo an dadiye nadan i Edom ya i Moab ya i Ammon ya nun'alada nadan nun'abalol an wadan dida ya sinakupda dida.

† **11:9** 11:6-9 Hitun umaliyan Kristu an mun'ap'apu ya adida mo matakutan nadan atap an animal. Ya athidi bon maphod mohpey punhahayyupan di tatagu. Roma 8:18-22 **11:10** 11:10 Roma 15:12 ‡ **11:11** 11:11 Nibaga an pidwanah diye te nan namangulu ya hidin nangilpuwan Moses i didah ad Egypt.

15 Ya maganan Apu Dios nan baybay an wah nangappit hi ad Egypt ya impa'ena han mun'ohab an dibdib ta ta'on on nan wangwang an nungngadan hi Euprates ya kumittang di litingna ta mumbalin moh pitun wa"el ta mabalin an agwaton nadan tatagu an ta'on on adida aanon di hapatutda. 16 Ya nada'en mabati an tatagun Apu Dios hi ad Assyria ya waday maphod an kalata hi awonda ta umat i handidan a'ammotta an nan bugut di inunu'unudda hi nalpuwandah ad Egypt.

12

Hay Kanta An Pundayaw I Apu Dios

- 1 I diyen a'atana ya dadiyen tatagunan umanamut ya ikankantadan alyonday, He"a Apu Dios di dayawonmi an ta'on on'a bimmungot ni' i da'mi ya munhana ami te impa'amlong da'mi damdama hidin na'ubayah di bungotmu.
- 2 Ta he"ay nangihwang i da'mi ta hiya nan ma"i id mo ha itakutmi te mundinol amin he"a. Te he"ay mangdat hi abalinanmi.
- Ta ma"i id nimpe ha udum hi mangihwang i da'mi hi'on bokon he"a ya abuh.
- 3 Ot nadan inihwang Apu Dios ya ongal di amlongda an umatdah nan tagun na"uwoh an nunhiglay amlongna hi'on imminum i ha ma'attuning an liting.
- 4 Ot munhana ta'un Apu Dios ya hiyay pumboddangan ta'u.

Ya e ta'u ipa'innilah tataguh abobboble nan ongal an abalinana ya anabaktuna.

⁵ Ot ikantaan ta'u nimpeh Apu Dios an gapuh nadan mapmaphod an ina'inatna ya e ta'u impa'innilah abobboble dadiyen ina'inatna.

⁶ Ot dita'un i Zion ya itkuk ta'un mundayaw ya mungkanta an gapuh amlong ta'u.

Te ongal di abalinan nan niddum i dita'u an nahamad an Dios an dayawon ta'un tinanud Israel.

13

Hay Panadagan Apu Dios Hi Ad Babilon

¹ Hituwe boy impa'innilan Apu Dios i ha'on an hi Isaiah an imbabalen Amos an ma'at hi ad Babilon ² an alyonay, Paddungnay itaggeyu ha bandela hinan uhun nan nabillid an ma'id ha kayiwna ta ma'attigo. Ya nun'itkukyuh nadan titindalu ta eda hogpon hi ad Babilon an boblen nadan mumpunlattuwig an tatagu. ³ Te ha'on an Dios di namto' i dadiyen titindalu an ongal di abalinanda ta eda dadagon hi ad Babilon te nunhiglay bungot'u hinadan numpunhituhdi. Ya nunhiglay amlong dadiyen tindalu' an e mangubat i dida.

⁴ Ot alyo' an hi Isaiah di, Ahi ta'u donglon di ingal nadan dakkodakkol an tindaluh nadan billid. Te nan ongal di abalinana an Dios ya inamungna dadiyen titindalu an nalpuh abobboble ta midadaanda an e mi'gubat. ⁵ Dadiyen titindalu ya dadiyey hinnag Apu Dios an nalpuh nun'idawwin boble an e manadag hinadan

bobleh ad Babilon* an gapuh nan nunhiglan bungotna.

⁶ Ot da'yun tatagu ya agayu ta oltonyuy kogyayu te tuwe mon madatngan nan nagtud an panadagan nan ongal di abalinanan Dios i da'yu.

⁷ Ta ahi ayu gumayogayonggong hi takutyu. ⁸ Ta namaag ya ma"i'd mo ha tulidyu an e mi'gubat. Ya nunnaud di punligatanyu ta umat ayuh nan babain maligatan an mun'ayyam. Ta pamaaggon nuntoto"olan ayu ya umuphat ayuh takutyu.

⁹ Ot hanat nomnomnomonyu an hitun ahi pangipatigan Apu Dios hinan nunhiglan bungotna ya dadagona tun luta. Ya ni'dadagnan namin nadan nun'abahulan. ¹⁰ Ya ta'on on nadan bittuwon ya bulan ya nan algo ya adida mo dumilag.

¹¹ Te hi Apu Dios ya alyonay, Pa"i'ho' an namin nadan wah tun luta ya dusao' nadan tatagun mangamangat hi adi maphod. Ta mibabain an namin nadan munlattuweg ya nadan malmalpaligat hi ibbadan tagu. ¹² Ot hay a'atan tuwe ya oh'ohhada han mabati hinadan tatagu ta umatdah balitu' an naligat an hama'on. ¹³ Te ha'on an ongal di abalinanan Dios ya ipahda' di bungot'u ta iwagot'uh ad lagud ya tun luta ta midlig hinan nipabunana.

¹⁴ Ta nadan tatagun nalpuh udum hi boble an wah ad Babilon ya logmon di udum di butik an mangeh bobleda an ayda ulha an ay waha

* **13:5** 13:5 Hay ibalanan nan an namin hinadan bobleh ad Babilon hinan Hebrew ya an namin di boble hitun luta. **13:8** 13:8 Jeremiah 6:24 **13:10** 13:10 Joel 2:10; 2:31

manganup i dida. Ya umatda boh nan kalnero an ma"iḏ ha mangipapto' i dida. ¹⁵ Ta an namin nadan binuhuldan mangakhup i dida on pinateda attog dida. ¹⁶ Ya nada'en goggolang an imbabaleda ya pulhonda on nun'ihoplatda didah hinangngabda. Ya nunhogopday babaleda on nun'alada nadan nun'abalol an wadan dida. Ya ta'on on nadan ahawada on pinilitdan ilo' dida.

¹⁷ Ya alyon Apu Dios di, Ot nomnomnomonyu an pabungoto' nadan i Media† ta gubatonda nadan i Babilon. Ta ta'on on bayadan didah silber onu balitu' ta idinongdan mangubat i dida mu adida mihapitan. ¹⁸ Ta pumpanada nadan mumpangilog an linala'i ya ma"iḏ ahan ha homo'da ta ta'on on nadan goggolang ya u"unga on ni'pateda.

¹⁹ Ya ta'on on hi ad Babilon di ap'aphodan an bobleh tun luta ta hiyay ilattuwig nadan bimoblehdi mu ha'on an Dios ya dadago' ta umat hi nangat'u hi ad Sodom ya hi ad Gomorah. ²⁰ Ta mumbalin nimpeh agge naboblayan hi inggana. Ta ta'on on nadan i Arabia an e umaninnabat ya adida mungkampuhdi. Ya athidi boh nadan mumpumpapto' hi kalnero an adida iyehdiy kalneroda. ²¹ Ta ha moy munhituhdi ya nadan gulding ya tukukan ya nadan udum an atap an animal. ²² Ta hanada mon atap an animal di munhituh nadan awadan ni' nadan mun'a'aphod

† **13:17** 13:17 Nadan i Media ya numbobledah nan way huddo'na an ad Iran hi ad uwani. Ya datuwe nadan niddum hinadan tindalun Sayrus an patul hi ad Persia ot abakonda nadan i Babilon hidin 539 B.C. Jeremiah 51:11; 51:28; Daniel 5:31 **13:19** 13:19 Hidin Hopapna 19:24,25

an palasyu. Ta ha'e moy madngol hidi ya aluul di kahuh nan inalahan. Ot hituwen e adadagan di ad Babilon ya adi madne ya ma'at.

14

Hay Ahi Pammo'an Apu Dios Hinadan Tinanud Israel

¹ Hi Apu Dios ya ahina hom'on nadan tinanud Israel* ta hiyah diye tuwalin diday tataguna. Ta ipa'anamutna didah nan numboblayanda tuwali. Ya wadaday tatagun malpuh udum hi boble an umen e middum i dida ² ta boddanganda dida hi umanamutanda. Ya mi'iboble dadiye an linala'i ya binabai ta munhilbidah nadan tinanud Israel. Ta dadiyen namalpaligat ni' i dida ya mumballin ta diday ba'baalon nadan tinanud Israel.

³ Ya i diye ya pogpogon mo ayan Apu Dios di abaal nadan tataguna ta adida mo umukayungan ya adida mo munholholtap an gapuh nan naligat an mipatamu i dida.† ⁴ Ta i diyen natayan diyen patul ya dildilahonda an alyonday, Nate bo aya nan nunnaud di bungotnan patul ta napogpog moy pamalpaligatnah tatagu. ⁵ Te pinogpog Apu Dios nan abalananan mun'ap'apu ya ta'on on nadan adi maphod an pangatna. ⁶ Te mabungot hidiyen patul ta nunhiglay namalpaligatna hinadan tatagun inabaknah gubat. ⁷ Ta i diyen natayana ya limminggop mohpey tataguh

* **14:1** 14:1 Datuwen tinanud Israel ya wa'e on hay mibaga ya tinanud Jacob te hay ohah ngadan Jacob ya Israel. † **14:3** 14:3 Manu'e hi napogpog di punholholtapanda ya nate mo nan patul hi ad Babilon an mamalpaligat i dida.

abobboble ta ahikakantadah amlongda. ⁸ Ta ta'on on nadan kayiw an umat hinadan bolbol ya sedar hinadan billid an nungngadan hi Lebanon ya ma'am'amlongdah natayan diyen patul hi ad Babilon te ma'id mo ha munlongoh i dida.‡

⁹ Ta hinan umayanah awadan di numpun'ate ya way ohah nadan wahdi on mangedan e manamu i diyen patul hi ad Babilon. Te ta'on tuwalih on nadan numpun'aten patul ya ma'aptudan manigon hiyah umayanahdi. ¹⁰ Ta an naminda ya ahihahapitdan alyonday, Ad uwani bo aya ya numpapaddung ta'u te ma'id mo ha abalihan ta'un namin. ¹¹ Te an namin nadan pangipatigon di tatagu hi punlispitudan he"a an umat hi pangipagangohandah harp ya paddungnay ni'ilubudan he"a. Ta ta'on on hanan alo'am ya mungngummei bigih ya atbohadin bigih di miyuloh i he"a.

¹² Ot he"an patul ya ta'on on hay punnomnimmuh adolmu ya he"a nan ma'binnang an bittuwon hinan mawi"it mu nunhiglay na'at i he"a te paddungnay nalpu'ah ad lagud ot mipakbo'ah ad dalom an ta'on on nundongol'a te dakol di boblen dinadagmu. ¹³ Te hay ni-nomnommu ya alyom di, Pohdo' an ha"on di nabakbaktu mu nadan bittuwon. Ta ha"on di mun'ap'apu hinadan dios an ma'anamu"amung hinadan billid. ¹⁴ Ta la"uha' nan awadan di bugut

‡ **14:8** 14:8 Nadan patul hi ad Assyria ya hi ad Babilon ya impalongolongohda nadan mun'aphod an kayiw hinadan billid an nungngadan hi Lebanon on inyanamutdah bobleda.

ta wan mipaddunga' hinan na'abbaktun Dios. §

¹⁵ Mu onnot on hay na'at ya nipakbo'ah ad dalam hi awadan nadan numpun'ate. ¹⁶ Ta nadan nanigon he"ahdi ya nano"olda ta inali-dah nomnomday, Ot teen hituwe din patul an nangipatakut hi papatul ya tataguh abobboble. ¹⁷ Ot pumbalinonay abobbobleh tun luta hi agge naboblayan. Ya impagolnay umanamutan nadan binaludnan tatagun inilpunah nadan boblen gin-ubatna.

¹⁸ Ta an namin di patul hi abobboble ya maphod di ilubu'anda. ¹⁹ Mu he"a'e ya mate'an ma"i'd ha mangilubu' i he"a. Te mibkah di adolmuh nan naka"utan an battubattu ya nitab-bundan he"a nadan nateh gubat an titindalum ta paddungnay nun'igatin da'a. ²⁰ Ya manu'eh adi'a milubu' an umat hinadan udum an patul ya gapu ta dinadagmuy numboblayam ya numpatem nadan tatagum. Ot hanat ma"i'd ha mabati hinadan holagmu an adi maphod di pangatda ta ma"i'd ha mabongbong'al hi ngadanmuh ing-gana. ²¹ Ot agayu* ta pumpateyu nadan im-babalen naen patul ta miballoh nan numbahu-lan di a'ammodka. Ta wan mapogpog moy pun'ap'apuwandah tun luta.

²² Te nan ongal di abalanan Dios ya alyonay, Dadago' hi ad Babilon ta ma"i'd ha mabati an ta'on on ha unga ta ma"i'd mo ha unggan ma'ali hi ad Babilon. ²³ Ta pumbalino' hi balen di tukang ya puntupa'an di animal ta adi mo

§ **14:14** 14:14 Hi Satanas ya pohdona ahan an pulhon nan pun'ap'apuwandah Apu Dios. * **14:21** 14:21 Hay himmapitan Isaiah ya nadan i Media.

maboblayan. Te paddungnay higida' ta ingganah ma'aan an namin nadan wahdi. Ha'on an ongal di abalinanan Dios di mangalin tuwe.

Hay Pundusaan Apu Dios Hinadan I Assyria

²⁴ Nan ongal di abalinanan Dios ya alyonay, Hanan ninomnom'un aton ya adi mibahhon ma'at. ²⁵ Te nadan i Assyria an wah tun boble'† ya patayo' dida. Ta mapogpog di eda pamalpaligatan hinadan tatagu' te numbalinonda didah baalda. ²⁶ Ot athituy ninomnom'un aton hi abobbobleh tun luta an dusao' di atagutagu. ²⁷ Te ha'on an ongal di abalinanan Dios ya ma'id ha mabalin hi mangipadinong hinan ninomnom'un pundusa' hi atagutagu.

Hay Pundusaan Apu Dios Hinadan I Pilistia

²⁸ Hituwey nipa'innilan ha'on an hi Isaiah hidin natayan nan patul an hi Ahas.

²⁹ Alyon Apu Dios di, Da'yun i Pilistia ya adi ayu ma'amlong hi natayan nan patul an namalpaligat i da'yu. Te nan mihukkat i hiyan mumpatul ya inyal'alanay pangatna mu hiya. Te hi'on ha ulog di i'aligan Ahas ot hidiyen mihukkat an patul ya mi'alig hi hakuku. ³⁰ Mu ha'on'e an Dios ya ipapto"u nadan nun'awotwot an tatagu' an umat hi aton di mumpapto' hi kalnero ta wan luminggopda pibo. Mu da'yu'en i Pilistia ya ipa'ali' di bitil ta mun'a'ate ayun namin.

³¹ Ot agayu ta oltonyun kumga an i Pilistia te tuweday dakkodakkol an tindalun nalpuh

† 14:25 14:25 Hidiyen boble ya hi ad Judah.

huddo'na an mangubat i da'yu ta gumayonggong ayuh takutyu.

³² Ot hi'on waday umalin malpuh udum hi boble an mi'hapit i da'yun i Judah an alyonday, Undan da'yu'e ihya ya adi da'yu pi'indadadag? Ya hay pambalyun dida ya alyonyuy, Hi Apu Dios an nangibangon hi ad Zion ya hiyay paddungnay ihi"uganmin tatagunan napalpaligat ta wan mi-hwang ami.

15

Hay Pundusaan Apu Dios Hi Ad Moab

¹ Hituwe boy impa'innilan Apu Dios i ha'on an hi Isaiah an ma'at hi ad Moab an alyonay, Nan duwa an bobleh ad Moab an hi ad Ar ya hi ad Kir ya madatngan han ohan hilog an adadaganda. ² Ya nada'en i Dibon hi ad Moab ya ibaluwanda nadan ibbadan i Nebo ya i Medeba an umedah awadan nadan templon nadan diosda ta hidiy eda kumogakogaan. Ya numpumpakalbuda ya nun'upuhunday balbasda ta pangipatigodah eda umukayungan. ³ Ya nada'en udum ya mumpunlubungdah langgut on eda dimmanaldallanan hinadan kalata ta pangipatigodah eda umukayungan. Ya nada'e bon udum ya umedah nadan nundotal an atop di baleda ya umeday udum hinadan a'am'amungan di tatagu an ahikokogada. ⁴ Ya ta'on on hi ad Hesbon* ya hi ad Elealeh ya madngol di kogadah didayyah ad Jahas. Ya ta'on on nadan na'atutulid

* **15:4** 15:4 Hi ad Hesbon ya wadah nan Bilang 21:23-35

an tindalun di i Moab ya mungkogada ya nunhiglan munggayonggongdah takutda.

⁵ Ya ta'on boh on ha'on ya malmuy homo"uh nadan i Moab an puntataynanday numpunhi-tuwanda ta bumtikdah ad Soar† ya hi ad Eglat-Selisiya. Ta manikidda on mungkogada an mangeh ad Luhit. Ya binumtikdah ad Horonaim nadan udum ta mangeda damdama on mungkogada.

⁶ Ya nada'en wa"el hi ad Nimrim ya nun'atdu'da ta nakling nadan holo' ya nadan udum an himmangoh nan nundidina'ging.

⁷ Ya nada'en tatagu an umagwat hinan wa"el an nungngadan hi Willow ta bumtikda ya nun'odnandan namin nadan abalinandan odnan hinadan kinadangyanda. ⁸ Ta nunhiglay kogan nadan tataguh ad Moab an madngol hidi dayyah ad Eglaim ya hi ad Beer Elim. ⁹ Ya na'en liting hinadan wa"el hi ad Dibon hidih ad Moab ya napnuh dalan di tatagun nun'a'ate. Mu hi Apu Dios ya iyal'alana damdamay pundusana i dida. Ta hiya nan nadan tatagun mabati ya ta'on on nadan mangipatna an bumtik ya patayon damdaman di layon dida.

16

Hay A'udman Di Dusan Nadan I Moab

¹ Nadan mabati an i Moab an bumtik hi ad Selah an nihaggon hinan agge naboblayan ya ipiyaliday i'imbabalen di kalneroh nan patul

† 15:5 15:5 Nan hi ad Soar ya wadah nan Hidin Hopapna 14:2; 19:23,30

hituh ad Judah.* ² Ya nada'e attog an binabai an i Moab an umagwat hinan wangwang an nungngadan hi Arnon ya ma"amtikda an umatdah nan nadgal an hamutih nan buyana.

³ Ya dadiyen i Moab an mangiyalih kalnero hitun ad Jerusalem ya alyonday, Daan mo bahan ta ibagayu hi'on nganney maphod hi atonmi. Ya hom'on da'mi bahan ta iyabulutyun umali amin munhidum hitun bobleyu te nunnaud nan potang an namamah on hinan tongan di algo.

⁴ Ya daan mo bahan ta boddangan da'mi hitun umaliyan nadan binuhulmi an mamaten da'mi.

Ot alyo' an hi Isaiah di, Athidiy ma'at mu dumatong han timpu an mapogpog moy e adadagan di abobboble te mama"idda mo nadan e mamalpaligat hi tatagu. ⁵ Ya mumpatul mo nan tinanud David an ongal di ulena ya pamhodna ta nipto' di atonan mangipanuh hi tatagu.

⁶ Mu alyon nadan ibba' an i Judah di, Dingngolmin nunhiglay ngohen dadiyen i Moab ya hay pumbaktuwanda mu ad uwani ya ma"id mo aya ha ilattuwigda.

⁷ Ta kogaanday nadadagan nan bobleda. Ya nangingnomnoma'e nadan mun'aphod an makan hi ad Kir-Hareset on mamammamay eda umukayungan. ⁸ Te ta'on on nadan nun'itanom hi ad Hesbon on nun'aklingda. Ya athidi boh nadan greyp hi ad Sibmah an alpuwan di maphod an ma'apyah bayah an uggan mamutong hi a'ap'apuh abobboble. Te abillog nadan

* **16:1** 16:1 Hay pohdon tuwen ipa'innila ya pinhod nadan i Moab an mumpaboddang hinan patul hi ad Judah.

nun'atanoman hi greyp an mihipun hi ad Sibmah ta ingganah ad Jaser ya nihipun boh ad Sibna ta inggana nan agge naboblayan an nihaggon hinan way na'ahinan an lobong. Mu dinadag nimpen di a'ap'apuh abobboble.

⁹ Ta ta'on on ha'on ya kumгаа' te ay'ayyuwa' dadiyen greyp hi ad Sibmah ya hi ad Jaser ya ta'on on nadan nun'itanom hi ad Hesbon ya hi ad Elealeh. Te mama"iđ moy ahi ma'apit hi bung-bungnga"an ya nadan udum an pun'amlongan di tatagu.

¹⁰ Ta mapogpog moy amlong nadan tatagu hi'onda mun'apit hi greyp. Ta ma"iđ mo ha madngol hi mungkanta ya ahi'i'ingal hinan ungganda ni' pungkopalan hi greyp te pogpogon mon Apu Dios dadiyen ungganda pun'am'amlongan. ¹¹ Ta hiya nimpe nan kumгаа' ya umukayungana' hinan ma'at hi ad Moab an namamah ad Kir-Hareset.

¹² Ta nadan i Moab ya ta'on hi umannedah nan eda pundayawan hinadan diosda an awadan nan pangidawatandah i'nongda ya onda e mumbole ya abuh. Te dadiyen diosda ya adida abalinan an mangihwang i dida.

¹³ Mu imbagan tuwalin Apu Dios datuwen ma'at hinadan i Moab. ¹⁴ Ta ad uwani ya alyonay, Mala"uh mo ha tuluy tawon ya mama"iđ an namin di kinadangyan nadan i Moab. Ya oh'ohhaday mabati hinadan tataguhdi ta mahmo'da te ma"iđ mo ha abalinanda.

17

Hay Pundusaan Apu Dios Hinadan I Syria Ya

Nadan I Israel

¹ Impa'innilan bon Apu Dios nadan ahi ma'at hi ad Damaskus an ongal an boble hi ad Syria an alyonay, Nomnomnomonyu an hituwen ad Damaskus ya nunhiglay ahina adadagan ta bokon mo bobley tigona. ² Ta minganuy nadan bobleh ad Aroer. Ta hay baka ya kalnero di umehdi te ma"id mo ha taguhdi hi mangabul i dida. ³ Ta athidi an ma'abak hi ad Damaskus ta madadag an umat hi nadadagan nadan binattuy aladnan bobleh ad Israel. Ta nadan mabati an tataguh ad Aram ya umatdah nadan i Israel an umoh'ohhada ya mama"id nan ongal an abalinanda. Ha"on an ongal di abalinanan Dios di mangalin tuwe.

⁴ Ya alyon bon Apu Dios di, I diyen a'atana ya nan ma"aphod an a'at nadan tinanud Jacob ya maluman te mama"id mo nadan kinandangyanda ta umatdah nan tagun na'appigut an ahohomo'. ⁵ Ta mi'aligdah barley onu wit hinan puntanoman an nagapasda'e ya maklingda mo ta umat hinan nundotal an nungngadan hi Repaim.* ⁶ Ya oh'ohhada ha mabati an umat hinan pun'apitanda hi bungbunga"an an olibo an wadaday batiyonda hinan udduna. Ta ta'on on ma'abbunga mu ammuna ha opat onu lima hi mabati. Ot athidi boy ma'at hinadan tinanud Israel an wadaday ahi mabati. Ha"on an Dios an dayawonyun tinanud Israel di mangalin tuwe.

* **17:5** 17:5 Nan nundotal an nungngadan hi Repaim ya hidiy uggan e pamanuhan nadan nun'awotwot hinadan ogahon nadan munggapas.

⁷ Ot alyo' an hi Isaiah di, Ma'at'eh tuwe ya hanat manomnoman ta'u ta ibilang ta'u mohpe nan nahamad an Dios an dayawon ta'un tinanud Israel an nunlumu i dita'u. Ta wan hiya mohpey e ta'u pumpaboddangan. ⁸ Ta bokon mo nadan inyammayun pustin mangita'dog i Aserah ya nadan udum an ugganyu e pangidawatan hi i'nongyu di pundinolanyu. Ya adiyu mo ighoban hi insenso nadan dios di udum an boble. ⁹ Ta i diye ya madadag nadan boble an nun'ahamad di aladda ta mun'agado'otanda an umat hinadan boblen nadan tinanud Hib ya tinanud Amor hidin nadne an nun'inganuy ta nun'agado'otanda te binumtik nadan numpunhituhdi an gapuh takutda i handidan a'ammod ta'un tinanud Israel an nangubat i dida.

¹⁰ Ta unhaot manomnoman ta'u nimpe mu ma'id te onnot on lininglingyuh Apu Dios an mangipanapto' i dita'u an hiya nan mi'alig hi doplah an nahamad hi ihi"ugan ta'u. Ta ta'on hi muntanom ayu hinadan mun'aphod an mitanom an malpuh udum hi boble ya ma'id ha hilbina.

¹¹ Te ta'on on mi'bagadan humango ta humabungda i diyen ibiggatana ya adi damdama mabalin hi apitonyuy bungada te ma'id ha hilbida hi dumatngan han nunhiglan punligatanyu ya inomnomanu.

¹² Te mahmo' ayu hi dumatngan nadan dakkodakkol an tindalun malpuh nat'onat'on an boble an paddungnay mangali ha mun'ungak an dakkodakkol an liting. ¹³ Mu ta'onnot on umatdah nadan atatakut an ungak di dakol an liting ya mabalin an ihingal'en Apu Dios dida ya ma'amtikda ta umatdah nan dugih

an iye"en di puwo' ta miwakatda hinadan billid.
¹⁴ Ta ta'on on nunnaud an umipatakutdah nan mahdom mu hinaran ibiggatana ya mama"idda. Te athidiy pumbalinaran nadan dumadag onu nadan pumloh nadan nun'abalol an wadan dita'u.†

18

Hay Pundusaan Apu Dios Hi Tatagu

¹ Hanadan numpunhituh nan bobleh ad Kus an nihaggon hinadan wangwang an madngol di ahibibingig an umat hi babbayong ya mahmo'da. ² Yaden dida ni' di unggan mannag hi e mangipa'innila hi'on waday mipa'innila hinadan udum an boble an munlugandah bangsa an katlubung di niyamma an i'wadah nan wangwang an nungngadan hi Nayl.

Ot da'yun ma'awiging an ungganda honagon ya hanat mumbangngad ayuh nan bobleyu an nabanatbattan hi wangwang an nunhituwan di nun'atatagen tatagu ya nat'on di hapityu ya mundingiding di up'upyu an da'yu nadan mangaba'abak hi gubat ta taktan da'yuh aboboble. Ta ipa'innilayuhdi nan imbagan Apu Dios.

³ Ot da'yun tataguh abobboble tun luta ya halipatanyu nadan mitaggen bandela hinadan uhhun di billid. Ya mipagangoh'e nan tangguyub ya hanat igongahanyu. ⁴ Te alyon Apu Dios i ha'on an hi Isaiah di, Aga'e ta pamaag ya inuh'uhdunga' ni' nadan tatagu ta umata' hinaran dulnu an ma'id ha mapto' hi alpuwana hinaran

† **17:14** 17:12-14 Hituwe ya mipa'annung hinaran 37:36-37.

mawmawi"it hinan timpun di ahigapas ya hinan pottapottang.

⁵ Manu'eh athidiy imbagana ya nan ninomnomna an panadagana i da'yu ya onha mipadung ayu hinan greyp ya pumputulna nadan hapingna ya nadan bimmungan hapangna an ta'on on aggeda ni' nalum nadan bungana. ⁶ Ya nunnanongdahdi ta anon di hamutih nadan billid ta ingganah mapogpog di tiyalgo. Ya nada'en mabati ya anon di atap an animal hinan lowang.

⁷ Ya ma'at'eh tuwe ya ta'on on dadiyen nun'atatage an tatagun mundingiding di up'upda an nunhituh nadan boblen nabanatbattan hi wangwang ya mangaba'abak hi gubat ta taktan di abobboble dida ya pun'iyaliday idawatdah nan ongal di abalinanan Dios hitun ad Zion an adayawana.

19

Hay Pundusaan Apu Dios Hinadan I Egypt

¹ Hituwey nipa'innilan ha'on an hi Isaiah an ma'at hi ad Egypt. Ot alyo' di, Mangmangonyu'eh Apu Dios an nilugan hinan bugut an ma'a'awwiging an mangel ipluynah ad Egypt. Ta nadan nunhituhdi ya mangluydah takutda ya ta'on on nadan diosda ya munggayayonggongdah takutda.

² Ya alyon Apu Dios di, Punggugubato' nadan i Egypt ta dida dida on numpapatteda. Ta ta'on on nan hinagi onu nadan nunhahaggon

on mumpapatteda. Ya nada'en nahaghagon an bobleh ad Egypt ya dida dida on nunggugubatda. Ya ta'on on nadan papatulda ya punggugubato' dida. ³ Ta malmu moy takutda ta ma"id ha atondan mangat hinan ninomnomdan aton. Ta mumpumbagadah boddang hinadan diosda ya hinadan linnawan di numpun'ate ya hinadan mama"o ya ta'on on hinadan mumpumbuyun. ⁴ Ya iyabulut'u ta ha ma'abbungot di mun'ap'apu i dida. Ha'on an ongal di abalinanan Dios di mangalin tuwe.

⁵ Ya matdu' nan wangwang an nungngadan hi Nayl ta mamaganan. ⁶ Ta umagub nadan alak ya wa"el hidih ad Egypt ya makling nadan katlubung ya holo' ⁷ ya an namin nadan him-mango hinan pingngit diyen wangwang an nungngadan hi Nayl. Ya nadan nun'atanoman an puntanoman an nihaggon hinan wangwang ya mamagananda. ⁸ Ya nada'en e manmannidu' i diyen wangwang ta pangalanda itanudda ya nunnaud an minomnomanda te ma"id mo ha hilbin di hidu'da. ⁹ Ya atda bohdi nadan mumpun'abol hi linen an minomnomanda te ma"id ha pangalanda hi abolonda. ¹⁰ Ta an namin nadan mangapyah luput ya nadan mi'ibo'bo'la ya nunhiglan umukayunganda te ma"id mo ha pi'bo'laanda.

¹¹ Ya nada'en ap'apu an munhilbih nan patul hi ad Soan* ya paddungnay ma"id ha nom-nomda te nibahhoy itugundah nan patulda. Mu ilattuwagda damdamah nan patul an alyonday,

* **19:11** 19:11 Hi ad Soan ya ongal an boblen iha"adan nadan a'ap'apuh ad Egypt.

Umman nala'ing ami an umat amih nadan a'ammadmin a'ap'apuh din nadne.

¹² Ot alyo' an hi Isaiah di, He"a an patul hi ad Egypt ya daan bohnay la'ing nadan muntugun i he"a? Onha nala'ingda ot waot an ibagada nan ninomnom nan ongal di abalinanan Dios an ma'at hi bobleyuh ad Egypt. ¹³ Mu ma"i'd tuwali ha nomnom nadan ap'apun munhilbih nan patulyuh ad Soan ya hi ad Mempis. Te unhaot diday nahamad an mangibaliw hinan numboblayanyu mu bokon te onnot on ilaylayahhan da'yun ibbadan i Egypt. ¹⁴ Ta hiya nan ulawon Apu Dios dida ta ma"i'd ha poto' di itugunda ta ayda nun'abubutong an dumanangdangngiwan ta pun'igatinday utada. ¹⁵ Ya ma"i'd i da'yun i Egypt ha abalinana an bumoddang an ta'on on nadan kadangyan onu nadan nun'awotwot ya ta'on on nadan nabaktu onu nada"ul di sa'adna.

Hay Pundayawan Nadan I Egypt I Apu Dios

¹⁶ Ya i diyen pundusaan nan ongal di abalinana an Dios hinadan i Egypt ya mumbalindah paddungnay babai an adina abalanan an ibaliw di adolna ta gumayogayonggong hi takutna. ¹⁷ Ta mumbalindan i Egypt hi ma'attakut. Ta ammuna ha pangngolandah nan ngadan an Judah on nunnaud di takutda an gapu ta innilada nan ninomnom nan ongal di abalinana an Dios an pundusaana i dida.

¹⁸ Ya i diye ya waday lima an boble hi ad Egypt an mabalin an humapit hi Hebrew ya nan ongal di abalinana an Dios di un'unudonda. Ya

hay ngadan di oha i dadiyen boble ya Boblen Di Algo.†

¹⁹ Ya wada bo han miphod hi gawwan nan boble hi ad Egypt an punggobhan hi mi'nong i Apu Dios. Ya mipata'dog bo hinan pogpog di bobleda han panginomnomnomanda i Apu Dios. ²⁰ Ta hidiyey mangipanomnom i dida an nan ongal di abalinana an Dios ya wahdi an bumoddang i didah ad Egypt. Ta wa'e ha mamalpaligat i dida ta mumpahpahmo'da ya honagonay e mangihwang i dida.

²¹ Ta i diye ya ipa'innilan Apu Dios di a'atnah nadan i Egypt. Ya abuluton mohpen nadan i Egypt an hiyay immannung an Dios hi dayawonda. Ta pun'iyaliday idawatdan hiya an animal ya alina. Ya nadan ibagadan Apu Dios hi atonda ya ipa'annungda. ²² Ta athidi an dusaon Apu Dios nadan i Egypt mu ipaphodna damdama didah umudi. Te muntutuyudah nadan ato'atondan pumbahulan ta donglon mohpen Apu Dios nan pumpahpahmo'anda ta ipaphodna dida.

²³ Ya mawada moy kalatan malpuh ad Egypt ta ingganah ad Assyria. Ta nadan i Assyria ya mabalin an umedah ad Egypt ya athidi boh nadan i Egypt an mabalindan umeh ad Assyria. Ta nadan i Assyria ya i Egypt ya ohay Dios hi dayawondan namin.‡ ²⁴ Ya mi'hayyupda bo nadan tinanud Israel i dadiyen i Egypt ya i

† **19:18** 19:18 Hituwen boblen nan algo ya hay ohah ibalinana ya boble an mapa"ih. ‡ **19:23** 19:23 Nadney numbuhhulan nadan i Egypt ya i Assyria mu udum hi algo ya munhayyupda an gapuh umunudanda i Apu Dios.

Assyria ta gapu i dida ya mawagahanda nadan udum an tataguh tun luta. ²⁵ Te alyon Apu Dios di, Wagahan da'yun tatagu' an i Egypt ya da'yun limmu' an i Assyria ya namama i da'yun tinanud Israel an pinto"uh tatagu' tuwali.

20

Hay Pangabakan Di I Assyria Hi Ad Egypt Ya Hi Ad Kus

¹ Nan patul hi ad Assyria an hi Sargon ya hinnagna nadan tindaluna ta eda gubaton hi ad Asdod an bobleh ad Pilistia ot abakonda. ² Ya himmapit hi Apu Dios i ha"on an hi Isaiah an imbabalen Amos ot alyonay, Aanom nan inlubungmun langgut ya nan hapatutmu.

Ta hiyay inat'u ot adiya' munhapatut. ³ Ya alyon bon Apu Dios di, Hinaen inatmu an baal'u an agge'a nunlubung ya agge'a nunhapatut hi tuluy tawon ya impatigom nan a'at nan ahi ma'at hinadan i Egypt ya i Kus. ⁴ Te nan binuhuldan patul hi ad Assyria ya baludonda dida an ta'on on nadan u"unga ya a'amamma ya i'ininna ya inyeda didah udum hi boble an aanonday hapatutda ya binolladanda dida ta way aton nadan i Egypt ya i Kus an mibabain. ⁵ Ta gapu i diyen ma'at ya nunhiglay takut ya bain nadan tatagun nundinol hi boddang nadan i Kus ya nadan nangilattuwag hi ni'hayyupandah

nadan i Egypt.* 6 Ya i diyen a'atana ya alyon mohpen nadan i Pilistia an numbobleh nan pingngit di baybay di, Inoy nan na'at hinadan namnamaon ta'un bumoddang an mangibaliw i dita'u hi pangubatan nadan i Assyria i dita'u. Ot hi'on athinay ma'at i dida ot undan nin dita'u'e ihya ya mihwang ta'u.

21

Hay Nipa'innilah Ma'at Hi Ad Babilon

¹ Hay impa'innilan Apu Dios hi ma'at hinan na'appudut an bobleh pingngit di baybay ya wadaday umalin manadag idiyen boble an malpudah nan negeb an boblen nadan mataktan an tatagu. Te nunnaud di pangatda an umat hi aton di alipuhhapuh nan muyyadna.

² Ya nipatigo i ha'on an hi Isaiah han himpangen ahi ma'at an waday manga"ul hinadan i Babilon ta lummuh adadaganda. Ya waday himmapit an alyonay, Da'yun i Elam ya i Media ya ekayu ta eyu li"ubon ya ginubatyuh ad Babilon. Te pogpogo' moy eda pamalpaligatan hi tataguh udum an boble.

³ Ya nunhiglay takut'uh nan tinigo' ya nan dingngol'un aton Apu Dios ta himmakit di putu' an umat hi dogoh di golang di hakitna ta

* **20:5** 20:5 Hidin inabak di i Assyria nan huddo' di ad Israel (722-721 B.C.) ya dakolda nadan ap'apun di i Judah an ni'hapit i Hesekiah ta bagaana nadan i Egypt ta bumoddangdan mangubat hinadan i Assyria. Mu binagabagaan Isaiah hi Hesekiah ya nadan tataguna ta adida idinol hi boddang nadan i Egypt te ma'id ha abalinanda. Isaiah 30:1-2; 31:1.

namaag ya milu'uya'. ⁴ Ya agge' innilay ato' te munggayonggonga' hi takut'u. Ta aptuwa' hi ahdomana ta malo'a' mu indanit nahdom ya namamay takut'u.

⁵ Ya nipatigo bon ha'on an hidih ad Babilon ya nidadaan di makan ya ma'inum ya na'ap'apan hi ma'uktul nan dotal an ubunan nadan mi'hamul. Ta hidin mangmanganda on nangnanginnumda ya alinah on waday tinumkuk an alyonay, Da'yu an ap'apu ya agayu ta punlamuhuh lanay hapiyoyu ya nundadaan ayun mi'gubat.

Hay Ma'ma'at Hi Ad Judah

⁶ Ya alyon bon Apu Dios i ha'on di, Honagom ha e mungguwalyah nan pungguwalyaan hinan baktun nan binattun alad ya ibagam ta wa'e ha tinigona ya mahapul an ipa'innilana. ⁷ Ta wada'ey mangmangonah numpapaldang an nungkakabayu ya numpuntakke* dongki ya kemel ya hanat pi'dodongngana dida ta innilaona hi'on nganneda.

⁸ Indani ya muntukuk nan guwalya an alyonay, Apu Isaiah, immo'ohnonga' hitun pungguwalyaa' hi ahilohilong ya abigabigat ⁹ mu ad uwani tayya ot ahi' mangmangon di nungkakabayu an numpapalis. Ya waday nangitkuk an alyonay, Nadadag moh ad Babilon.† Ta

* **21:7** 21:7 Hay pangalin di udum hinan numpuntakke ya numpunhakay. † **21:9** 21:9 Nan bobleh ad Babilon ya na'abak hidin 539 B.C. Mu hinan New Testament ya wa'e ta nibagay Babilon ya hay ibalinana ya nadan adi mangulug i Apu Dios an bokon nan boble. Nan Nipa'innila 14:8 ya 18:2

an namin nadan inyammadan dios an daydayawonda ya nun'apapa"ihda ta niwakatdah nan luta.

¹⁰ Ot alyo' di, Hituwey impa'innilan nan ongal di abalanan Dios an dayawon ta'un tinanud Israel hi atonah nadan binuhul ta'u. Ta wada mohpey dinolyun i'iba an ta'on on mipaddung ayu ni' hinan nataltag an barley te munholholtap ayu.

Hay Inomnoman Nadan I Edom

¹¹ Wada han nipa'innila an inomnoman nadan i Edom. Te wada han mungkali i ha'on hi ad Edom an alyonay, Guwalya, on agagga mo ya mabigat? ¹² Ot alyo' di, Mun'abigat mo mu adi bo madne ya humilong.‡

Ot alyo' bo di, Wada'e boy pohdom an mahmahhan ya immali'a.

Hay Nipa'innilah Ma'at Hi Ad Arabia

¹³ Hituwe boy impa'innilan Apu Dios hi ma'at hinadan i Arabia an alyonay, Nadan i Dedan ya binumtikda ot eda mun'allung hinan awadan di kakaykayyiw hi ad Arabia. ¹⁴ Ot da'yun numpunhituh ad Tema ya hanat pa'inumanyu ya pinanganyu nadan nanaynan hi bobleda ¹⁵ te inibtikanda nan atatakut an ma'at hinan gubat te dakolday numpangdon hi ispada ya pana.

21:11 21:11-12 Jeremiah 49:7-22; Ezekiel 25:12-14; Amos 1:11-12
 ‡ **21:12** 21:12 Hay ibalanan nan mun'abigat mo ya tuwen mapogpog moy pamalpaligat nadan i Assyria hinadan i Judah. Ya na'en ahi bo mahdom ya agagga ya ihipun bon nadan i Babilon an mamalpaligat hinadan i Judah. **21:13** 21:13-17 Jeremiah 49:28-33

¹⁶ Indani ya inalin Apu Dios i ha'on di, Mala"uh ha hintawon ya mapogpog mon namin di apemanan di ad Kedar hi ad Arabia. ¹⁷ Ta ammunada ha oh'ohhah mabati hinadan tindaluda an nala'ing an pumana. Ha'on an Dios an dayawonyun tinanud Israel di mangalin tuwe.

22

Hay Impa'innilan Apu Dios Hi Ma'at Hi Ad Jerusalem

¹ Hituwey impa'innilan Apu Dios an ma'at hinan nundotalana an uggan pangipatigan Apu Dios hinadan ipa'innilanah tatagu an alyonay, Undan waday a'am'amungan hinadan numpundotal an atop di babaleyu? ² Te tanganu on ahingangaladah amlongda nadan tataguhdi? Undan adiyu nomnomnomon an nun'a'ateda nadan ibbayu* mu bokon gapuh gubat onu hay mata-dom di inyateda. ³ Ya binumtikdan namin nadan ap'apuyu mu natiliwda damdama ta numbalindah balud an ta'on on numpangdondah pana.

⁴ Ta hiya nan alyo' di, Taynana' ni' ta kogaa' tudan ibba' an nun'a'ate. Ot hanat adiyu ipatnan mangalubyag i ha'on. ⁵ Te nan ongal di abalinnan Dios ya inyabulutnah tuwe an nunhigla an punholholtapan ta'uh tun nundotalana an uggana pangipatigan hinadan ipa'innilanah tatagu. Ta pompa"ihda tun binattun alad ta'uh tun ad

* **22:2** 22:2 Nadan tatagu hi ad Jerusalem ya hay pun'am'amlonganda ya ammuna ya nan gagamgamanda mu adida nomnomnomon di atondan mangipa'amlong i Apu Dios. Isaiah 5:11-12 **22:3** 22:3 2 Patul 25:4-6

Jerusalem ta madngol hinadan billid di kogan di tatagu an mumpaboddang.

⁶ Te umalida nadan i Elam ya i Kir an nungkakalesada ya nungkakabayuda ya numpangdondah pana ya hapiyo ta gubaton dita'u. ⁷ Ta mapnuh kalesan di binuhul ta'u nadan numpundotal an maphod hi puntanoman hitun ad Judah. Ya nada'en nungkakabayu an titindaluda ya mumpumbota'dah nadan geyt tun boble ta'u. ⁸ Ta ipapa"ih Apu Dios nadan binattun alad tun ad Judah ta ma"id ha ipa"ayan ta'u. Ta na'innilaanyu'e mo an ma"id ha namnamayu ya eyu pun'ala nadan almasyu hinan niha"adandah nan palasyu. ⁹ Ya i diyey paniganyu an mahapul an miphod nadan binattun alad hitun ad Jerusalem. Ot lobngonyu nan nada"ul an lobong. ¹⁰ Ya tinigoyu bo nadan babaleh tun ad Jerusalem ot pumpalu'ahyuy udum ta waday i'apyayuh nadan nun'apa"ih an binattun alad. ¹¹ Ya mangiphod ayu boh pang'amunganyu hi liting hinan numbattanan nan duwan binattun alad an malpuh nan lobong tuwali. Mu an namin danaen pangidinlanyu ya ma"id ha hilbina te bokon nan ongal di abalinanan Dios di numpaboddanganyu. Yaden hiyay ud nomnomnom i danaen ma'ma'at.

¹² Mu pinadanana peman tuwali ta mumpakalbu ta'u ya numpunlubung ta'uh langgut ta kumga ta'u ya umakayungan ta'u ta pangipatigo ta'uh e ta'u puntutuyuwawan hinadan numbahulan ta'u. ¹³ Mu ma"id te on ayuot immanam'amlong on immanin'innum on impanulpullutanyu nadan pinaltiyun baka

ya kalnero. Te alyonyuy, Agaot ta ipahda ta'un mangamangan on nangnanginum te mate ta'u damdamah bigat.

¹⁴ Mu alyon nan ongal di abalinana an Dios i ha'on di, Hinaen numbahulanda ya adi mapakawan hi ingganah mateda.

Hay Ni'aligan Nan Punhablayan

¹⁵ Ya alyon bon Apu Dios i ha'on ta e' ibaga i Sebna an mumpapto' hinan balen di patul nan alyonay, ¹⁶ Undan nganne ihya nan niyatam ta mangapya'ah maphod an lubu'muh tun doplah an ilubu'an di patul? ¹⁷ Ot padano' tee i he"a an ha'on an Dios ya ibkah da'ah nidawwin boble ta hidiy ibaludam an ta'on on waday abalinam an tagu. ¹⁸ Ta umat'ah nan bola an odnanda ya inibkahda i ha ongal an boble. Ta hidiy atayam ta nadan ilattuawgmun kalesam ya ma"i'd ha hilbida te mapa"ihda. Ta hidiyey lummuh ibabainan nan ud baal i he"a. ¹⁹ Ta ma"i'd mo nan nabaktun sa'admu. ²⁰ Ya ipa'ayag'u nan baal'un hi Eliakim an imbabalen Hilkihah ta hiyay mihukkat i he"a. ²¹ Ta hiyay mamoltan hinan lubung di ap'apu an inlubungmu te hiya nimpey mihukkat hinan sa'admu. Ta hiyay ay hi aman an namin di munhituh tun ad Jerusalem ya an namin hitun ad Judah. ²² Ya numbalino' hi ap'apu an mihnod hinan patul an tinanud David. Ya ma'unud di ituguna ta paddungnay nan ibughulna ya ma"i'd ha mangikalob ya nan ikalobna ya ma"i'd ha mangibughul. ²³ Ya mihamad di pun'ap'apuwana ta paddungnay pahok

an mihamad an mipahok hinan luta. Ta gapun hiya ya mapemanandan himpamu'un.

²⁴ Mu an namin nadan pamilyana ya tulangna ya hiyay pangidinolandah nan mahapulda ta umat hinan punhablayanda hi dakol an usal an umat hi banga ya nadan udum. ²⁵ Ta manuh nan hopapna te umat nimpeh nadan nihamad an punhablayan mu gapuh damot nadan nun'ihable ya lo'tat ya maputung hidiyen punhablayan ta magah ya nun'apapa"ih nadan nun'ihablehdi. Ha"on an Dios di mangalin tuwe.

23

Hay Nipa'innilah Ma'at Hi Ad Tyre

¹ Hituwey imbagan Apu Dios hinadan tatagun mumpungkumilhuh ad Tyre an alyonay, Da'yun mumpuntamuh nan papol di i Tarsis ya ahi ayu umukayungan ta kumga ayuh adadagan nan bobleh ad Tyre. Te mama"idda nadan uggan duma"alan di papapolyu. Ya hay a'atan tuwe ya donglonyu hi dumatnganyuh ad Cyprus. ² Ot ta'on on da'yun mumpungkumilhun i Sidon ya hanat duminong ayu ni' ta nomnommonyu nan ahi ma'at i da'yu an numpunhituh nan pingngit di baybay an kimmadangyan an gapuh nadan papol. ³ Te nun'iluganyuh papol di ikumilhuyu an nalpuh nan intanomdah nan pingngit di wangwang hi ad Sihor* on eyu inggatang hi abobboble.

⁴ Mu nan bobleyuh ad Sidon an wah nan pingngit di baybay ya nunhiglay ipada"ulana te

* **23:3** 23:3 Nan ad Sihor ya Egypt di ohah ngadana.

adi mo mabalin an e ayu mungkumilhu te onha humapit nan baybay ot alyonay, Ma'id mo tayya ha imbabale'.

⁵ Ya inalin bon Apu Dios di, Ya ta'on on nadan i Egypt ya nunhiglay eda umukayungan hi pangngolandah adadagan di ad Tyre. ⁶ Ot an namin ayu an numbobleh nan pingngit di baybay ya udu'dulnay munlugan ayuh papol ta bumtik ayuh ad Tarsis. Ya inlotyu an kunga an gapuh umukayunganyu.

⁷ Ya alyon nadan tataguy, Teeyot bahan an athituy numbalinan tun ad Tyre an ta'on on nibangon hidin nadne. Yaden handi'e ni' ya nanongnan umanam'amlongda nadan numboblehtu. Ya namaag on immedah udum an boble ta hidiy eda pungkumilhuwan on innayundan nunhituhdi. ⁸ Mu ma'id man ha nunnomnom an manadag hi ad Tyre an boblen nimpen nadan mapemanan hitun luta an pungkumilhuwan di kakadangyan. ⁹ Te nan ongal di abalinana an Dios di nunnomnom an pogpogonay pumbaktuwanda ta way aton dadiyen mapemanan an tatagun mibabain.

¹⁰ Ot alyo' di, Da'yun numpunhituh ad Tarsis ya agayu ta tanomanyu mo nadan lutayu. Te ma'idda mo nadan papol an uggan duma'al hi bobleyu. ¹¹ Te hi Apu Dios ya abalinana an dadagon di pun'ap'apuwana di tataguh tun luta an ta'on on nadan wah nan pingngit di baybay. Ta inyabulutnay adadagan nadan binattun alad di ad Ponisia† ta ma'id mo ha abalinanda.

† **23:11** 23:11 Hay nangibalin di udum hinan ad Ponisia ya ad Kanaan.

¹² Ya alyon bon Apu Dios di, Ya da'yu'e damdaman i Sidon ya mapogpog mo nan impa'inghayun pun'am'amlongan te ad uwani ya munholholtap ayu mo. Ta ta'on hi bumtik ayuh ad Cyprus ya ma"i'd damdama ha linggopy-uhdi. ¹³ Ot nomnomnomyu nan na'at hi ad Babilon‡ an numbalin hi ma"i'd ha hilbin nadan numboblehdi. Te immeda nadan i Assyria ot gubatonda dida an nungkayatda nadan pungguwalyaan ot pompa"ihdan namin nadan binatun aladda. Ta numbalin mo hi nunhituwan di atap an animal.

¹⁴ Ot da'yun mumpuntamuh nadan papol di i Tarsis ya hanat kunga ayu an gapuh eyu umukayungan hitun adadagan nan boble an pundinolanyu. ¹⁵ Te hi ad Tyre ya malingling hi napituy (70) tawon an hidiyey bilang di mabalin an pi'taguwan di ohan patul. Mu malpah di napituy (70) tawon ya ibangonda bo ta hiya nan hay ikantada ya umat hinan kantan di ininna mo an mumpabpabbayad hi adolna an alyonda i hiya di, ¹⁶ He"a an mumpabpabbayad hi adolna ya adi da'a mo pohdon. Ta hiya nan agam ta odnam nan pattingmu ya lini'odmuh tuwen boble ya inagam hi kanta ta ingganah malmuy naminhodda bon he"a.

¹⁷ Athinay ma'at hi ad Tyre an mala"uh di napituy (70) tawon ya iyabulut'u an Dios an mibangngad an munggatangda boh abobbobleh tun luta ta pangalandah pihhuda. ¹⁸ Mu bokon diday mangusal hinan bo'laonda te iyalida i

‡ **23:13** 23:13 Nadan tindalun i Assyria an impangulun Senakerib ya dinadagdah ad Babilon hidin 689 B.C.

ha"on an Dios an adida ipa"e. Ta midat hinadan munhilbi i ha"on ta pangaladah makan ya maphod an lubung.

24

Hay Pundusaan Apu Dios Hi Tataguh Abobobleh Tun Luta

¹ Nomnomnomonyu an dadagon Apu Dios tun luta ta maluman di a'atna ta miwakatda nadan tatagu. ² Ya hay a'atan tuwe ya ma"id ha adi milaggat an ta'on on padi ya baal ya nadan ud baal i dida ya nadan gumatang ya mumpungatang ya gumawat ya mumpumpagawat ya nadan nun'awotwot ya kakadangyan. ³ Ta nunhiglay ahi adadagan tun luta an mama"id an namin. Hiyah tuwey imbagan tuwalin Apu Dios.

⁴ Ta mamaganan tun luta ta maklingday nun'itanom. Ta ta'on on nadan ap'apu ya kumapuyda. ⁵ Ot ma'at datuwe an gapuh adi pangunudan di tataguh nan tugun Apu Dios an hidiyey nibagah ma'unud hi inggana. ⁶ Ta hiya nan dadagon Apu Dios tun luta ta holtapon di tataguy nunhiglan ligat an gapuh bahulda ta oh'ohha ha mabati.

⁷ Ya nadan nitanom an umat hi greyp ya maklingda ta ma"id moy ma'apyah ma'inum an mangipa'amlong hi tatagu ta nunhiglay umukayunganda. ⁸ Ta ma"id moy madngol hi mumpagangoh tamburin ya harp. ⁹ Ya ma"id mo bo ha uggan ma'amung hi umanin'innum

on kimmanankanta. Te mumpa'it moh panam-tamda nan ma'inum.

¹⁰ Ya madadag di bobleda ta nada'en babaleda ya mikakalob te tumakutdan lumah'un. ¹¹ Ya ma'id nimpe mo ha amlong di tataguh tun luta ta ahitutukukda an mumpumbagah bayah. ¹² Te nunhiglay adadagan nimpen di bobleda an nun'apa"ih nadan geytda. ¹³ Ta athinay ahi ma'at hi abobbobleh tun luta ta oh'ohha ha mabati an umat hinan niyohha'ohha an bungan di olibo onu greyp an nabatih on nalpah di ahibulas.

¹⁴ Mu wadaday tataguh nangappit hi alimuhan di algo an ahida pun'itkuk di pundayawdah anabaktun Apu Dios an gapuh amlongda. ¹⁵ Ot hiya nan da'yun tataguh nangappit hi tuluwan di algo ya ta'on on da'yun numbobleh nadan pinggit di baybay ya hanat hi Apu Dios an dayawon di tinanud Israel di dayawonyu. ¹⁶ Ta nadan wah nun'idaddawin boble ya ahi madngol di kantada an alyonday, Madayaw nan nipto' di pangatna an Dios.

Mu ha'on'e ya nunnaud di hakit di nomnom'u te dakolda damdamay tatagun munhindadadag. ¹⁷ Ta hiya nan madusada i han atatakut an ahi ma'ma'at hitun luta an umat i ha agahan i ha bitu onu aknaan i ha hulu. ¹⁸ Te nan bumtik an gapuh takutna ya ma'uhbung hinan bitu. Ya na'e bo an ipatnana an kumayat hinan bitu ya makna damdamah nan hulu.

Ya nunhiglay udan an ay niguwang ha lobong hi ad lagud. Ya miwagot tun luta ¹⁹ ta mun'atotommang. ²⁰ Ya gapuh nan bikah nan alyog ya muntinnigging tun luta an umat hinan

nabutong onu umat hinan abung hi'on nalot di puwo'. Ot ma'at datuwen gapuh nan nunnaud an ngohen di tatagu i Apu Dios. Ta hitun adadagana ya adi mo mipaphod. ²¹ Ya dusaon Apu Dios nadan numbahul an a'anghel an wadah ad abunyan ya ta'on on nadan ap'apuh tun luta. ²² Ta amungona didah nan naka"utan an ay baludan ta ingganah tun pundusaanan dida.

²³ Ya i diye ya nan ongal di abalinanan Dios di mun'ap'apu hinan nabillid hi ad Zion hidih ad Jerusalem. Ya adi mo buminang nan bulan ya nan algo te madilagan di an namin hinan binang Apu Dios. Ya tigon nadan ap'apuy anabaktuna.

25

Hay Kanta An Pundayaw I Apu Dios

¹ Apu Dios, he"a nan Dios an dayawo'. Ya nan amaphodmuy haphapito'.

Te dakol nadan nakaskasda'aw an ina'inatmu an ninomnommu tuwalih din nadne an aton.

² Ta dadagom nan boble* an ta'on on binattuy aladna ta mitapu"ul hinan luta.

Ta mama"id mo nan palasyuhdi an inyamman di tataguh udum hi boble.

Ya adi mo mabalin an mibangon boh diyen boble.

³ Ta hay ahi haphapiton nadan tatagu an ongal di abalinanda ya hanan anabaktum.

24:21 24:21 1 Kulintu 6:3; Epesus 6:11-12 **24:22** 24:22
 Nipa'innila 20:2; 20:7-10 * **25:2** 25:2 Nan boblen dadagona
 ya hi ad Babilon te nadan tataguhdi ya ngohayondah Apu Dios.

Ya ta'on aya on nadan mun'abungot an tatagu ya takutan da'a.

⁴ Te he"ay uggan pumpaboddangan nadan nun'awotwot an maligligatan.

Ya he"ay paddungnay ugganda ihi"ugan hi'on waday puwo' ya hi'on nalot di potang.

Te nunhiglay pangat di binuhulda an umat hinan aton di mabikah an puwo'

⁵ onu nan nunhiglan potang hinan na'appudut an luta.

Mu he"ay mangipadinong hi punlattuwaran nadan binuhulmi te he"a nan umat hi bugut an manandih nan potang ta adi mun'ohab nan luta.

Ta way aton nadan mun'abungot an duminong an mangikanantah nan nangaba'abakanda.

Hay Pamogpogan Apu Dios Hi Abalinan Di Ate

⁶ Hi Apu Dios an ongal di abalinana ya idadaanah nan nabillid an hi ad Zion di mun'aphod an makan an i'ayagnah an namin an tataguh tun luta. Ta nadan ap'aphodan an dotag di ipihdana ya nan maphod di napgotana an bayah di ipa'inumna. ⁷ Ya i diye bon nabillid di panga'aananah nan lummuh umukayungan di atagutaguh tun luta. ⁸ Ya pogpogona moy abalinan di ate hi inggana. Ta paddungnay pu'nahanan namin di luwan di tataguna. Ya pogpogonay ibabainanda hi abobbobleh tun luta. Hiyah tuwey inalin Apu Dios.

⁹ Ta ahi alyon nadan tatagu di, Immannung an hiya nan Dios an nangidinolan ta'u ta hiya nan inihwang dita'u. Ot maphod on mun'am'amlong ta'u hi nanaguwana i dita'u.

¹⁰ Ta athidi an ipapto' Apu Dios hituwen nabillid an ad Zion an gapuh nan abalinana.

Hay Pundusaan Apu Dios Hinadan I Moab

Mu nada'e an i Moab ya dadagona dida ta umatdah dagami an pun'igatina dida ta middum-dah nan lugit. ¹¹ Ta ta'on on ipatnadan buman-gon ta umaandahdi mu adi iyabulut Apu Dios an onaot iyal'alla an ba'bainon dida ta ma"i'd ha ilattuwagda. ¹² Ya pa"ihona nadan nun'atagen binattun alad di bobleda ta mumbalindah hupu'.

26

Hay Ahi Ikantan Nadan Tataguh Ad Judah

¹ Ahi madatngan han pangikantaan nadan tataguh tun ad Judah ituwen kanta an alyonay, Nahamad tun boble ta'u.

Te hi Apu Dios an mangihwang i dita'u ya mi'alig hinan binattun alad an nunli"ub i dita'u.

² Ot ibughulyu nadan geyt ta humgopdan namin nadan tatagun mangun'unud i Apu Dios an dida nadan imbilangnah nipto' di pangatda.

³ Te palinggopon Apu Dios nan tagu an nanongnan na'unud ya mundinol i hiya.

⁴ Ot hanat hiyay pundinolan ta'u hi inggana te hiya nimpe nan paddungnay doplah an ihi"ugan ta'u ta mihwang ta'u.

- 5 Te ipada"ulna nadan tatagun mumbaktu ya atbohadin dadagona nan mapemanan an bobleda.
Ta mun'a'agah hinan luta nadan binattun aladda.
- 6 Ta punhinggagatinan nadan nun'awotwot an mapalpaligat.
- 7 Mu he"a an nungngadan hi Nipto' di Pangatna ya ipaphodmuy pangat nadan na'unud i he"a ta paddungnay andongom nan awonda.
- 8 Ot un'unudonmi nan tugunmu te pohdonmi ahan an he"a Apu Dios di mipabaktu.
- 9 Ta abigabigat on he"ay nomnomnomonmi.
Te wa'e ta dusaom nadan tataguh tun luta ya hiyay panginnilaandah nan nipto' ta iwalongdan mangat hi adi maphod.
- 10 Mu ta'on damdamah on ipatigom di homo'mu hinadan tatagun adi maphod di pangatda ya adida damdama matudduwan hinan nipto' an pangat.
Ta hiyah diye an nadan adi maphod di atonda an ta'on on wadadah nan boblen mitudduy nipto' hi ma'unud.
Te adida imatunan nan anabaktum an Dios.
- 11 Ya ta'on boy nundadaan'a an mundusa i dida ya ayda napilok an mungngoheda.
Ot hanat ipatigom i dadiyen binuhulmu an he"a ya ongal di pamhodmun da'min tatagum ta mibabainda.
Ot dusaommot didah nan apuy an alyom di panadagmun dida.
- 12 Mu da'mi'e ya hanat palinggopon da'mi i he"a Apu Dios.

Te gapuh nan abalinam ya inatmi nadan maphod.

13 Manu te wadaday udum an nun'ap'apu* i da'mi mu he"a damdama Apu Dios ya abuh di dayawonmi.

14 Dadiyen nun'ap'apu i da'mi ni' ya dinusam dida ta ma"i'd mo ha uggan mabong'al i dida.

15 He"a Apu Dios di nangipadakol† i da'mi an tatagum ya impabillogmu tun num-boblayanmi.

Ot lebbengna an he"ay dayawonmi.

16 Hidin hinuplit da'mi i he"a Apu Dios ya nunhiglay napalpaligatanmi ot mundasal ami an mumpahpahmo' i he"a.

17 Te umat amih nan babain tuwen mun'ayyam an maligligatan hi dogoh nan golang.

18 Ta hinolholtapmiy ligat ya ma"i'd ha abalinanmin mangibaliw hi boblemi.

Ya ma"i'd ha inatmi hi iphodan nadan ibbamin tatagu.

19 Mu innilami an abalinam an mangihwang i da'mi ya abalinam an ibangon bo tun boblemi an paddungnay mahuwam.

Ya ahi ikankantan nadan tataguy amlongda.

Te nan em panaguwan i da'mi ya mi'alig hinan dulnuh nan mawi"it.‡

* **26:13** 26:13 Nadan udum an nun'ap'apu ya nadan i Egypt ya i Assyria an uggan mun'ap'apu i dida an tinanud Israel. † **26:15** 26:15 Hay dimmakolan nadan tinanud Israel ya gapu nin hinan immanamutan nadan ibbadan niye hi ad Babilon. Isaiah 54:2-3. ‡ **26:19** 26:19 Nan dulnu hinan mawi"it ya ma'ahhapul hinan tumaguwan di nitanom.

²⁰ Ot da'yun ibba' an tinanud Israel ya umanamut ayu ya nundakig ayu. Ta mipa'e ayu ni' ta ingganah mipahday bungot Apu Dios. ²¹ Te nomnomnomonyu an hi Apu Dios ya umalin malpuh ad abunyan ta dusaona nadan tataguh tun luta an gapuh bahulda. Te an namin di pimmate ya ma'id ha bahhonan ma'innilaan hidiyen inatna ta hiya nan madusa.

27

Hay Pangihwangan Apu Dios Hinadan Tinanud Israel

¹ Hi Apu Dios ya dusaona mo nan ay buwayah nan baybay an ma'alih lebiatan.* Ta patayonah nan ma'ataddom an ispadana ta ma'id mo ha aton diyen ay buwaya an mamalbali i dita'un tatagu.

² Ya alyon Apu Dios di, Ot umamlong ayu mohpe ta ikankantayuy pinumhodanyu te umat ayu hinan ma'abbungan greyp. ³ Te ha'on an Dios di mangipapto' hinadan intanom'u ta halinuwa' an sibugan. Ya ginuwalyaa' hi abigabigat ya ahodohodom ta ma'id ha manadag. ⁴ Ya ma'aan moy bungot'u. Ta wadada'ey dumadag an binuhulyu an i'aligan di pagat ya gulun ya gubato' dida ta ingganah pu'ula' dida ta madadagda. ⁵ Mu hi'on datuwen binuhulyu ya pinhodan ihwang'u dida ya mahapul an mumpada"ulda ya ni'hayyupdan ha'on ta adi' dadagon dida.

* **27:1** 27:1 Hituwen hi lebiatan ya hiyay i'aligan di an namin an tatagun binuhul Apu Dios.

⁶ Ot udum hi algo ya nadan tatagu' an tinanud Jacob an hay ohah ngadana ya Israel ya mi'aligdah nan greyp an limmamut ya nangimbubunga ta lo'tat ya nihinap hi abobbobleh tun lutay bungana.

⁷ Manu te hi Apu Dios ya dusaon dita'un tataguna mu adi umat hinan nunhiglan atona an mundusah nadan binuhul ta'u. ⁸ Ta pakakon dita'u ni' ituwen numboblaysan ta'u ta iye dita'uh nadan binuhul ta'uh udum hi boble. Ta ay dita'u itayap hi puwo' an malpuh nangappit hi tuluwan di algo. ⁹ Mu mahapul an idinong ta'un mangat hinadan pumbahulan ta ahina pakawanon di bahul ta'u. Ta pa"ihon ta'un namin nadan binattun punggobhan hi insenso an ugganyu pangidawatan hinadan dios di udum an tatagu ta inggana hi mumbalin hi hupu' ya ta'on on nadan impata'dogyun pusti an mangita'dog i Aserah.

¹⁰ Te minganuy nadan binattuy aladnah tun numboblaysan ta'u ta umatdah nan agge naboblaysan. Ta umedahdiy baka on nun'a'anda nadan tubun nadan kakaykayyiw ¹¹ ta namagananda'e nadan hapangda on pinating di binabai ta panunguda.† Athituy ma'at i dita'u te adi ta'u ahan imatunan nadan at'aton Apu Dios. Ta hiya nan adi dita'u hom'on i hiya an nunlumu i dita'u.

¹² Mu udum hi algo ya ohha'ohhaon dita'un amungon an tinanud Israel an mihipun hinan wangwang an nungngadan hi Euprates ta ingganah nan pogpog di ad Egypt.

† **27:11** 27:11 Hanadan i Jerusalem ya mi'alig i datuwen hapang an namaganan ta ammunadah mitungu.

¹³ Ya i diyen a'atana ya ma"adngol han tang-guyub an pangayagdah nadan ibba ta'u an nun'iwakat hi ad Assyria ya hi ad Egypt. Ta mumpanganamutda ta middumdan dita'u an e mundayaw i Apu Dios hi ad Jerusalem hinan nabillid an niyappit i hiya.

28

Hay Ma'at Hinan Bobleh Ad Samaria

¹ Hi ad Samaria ya mapmaphod an boble an wadah nan nundotal ya malumong di lutana mu ayayyukah diyen boble. Hidi ni' ya ilattuwag nadan mabutobutong an a'ap'apuda di amaphod diyen boble mu madadag ta ay makling ha ma"aphod an habhabung. ² Ot nomnomnomonyu an waday indadaan Apu Dios an mun'abibikah an umalin gumubat ta umat hi aton di mabikah an puwo' ya udan di pangatna. Ta ay imminolwang an pun'iyen"enan namin di wadah nan pangi'wana. ³ Ta hidiyen boblen ilattuwag nimpen nadan mabutobutong an tinanud Epraim ya dadagon di binuhulda. ⁴ Ta mama"id nan amaphodna ta umat nimpeh nan habhabung an nitanom hinan ma'allumong an luta mu mun'ul'ullen makling. Ta umat hinan na'amangngulu an nalum an bungan di bungbungnga"an an ma'ibagan mama"id te alan di manigo ya inanda.

⁵ Mu hitun malpah an ma'at hidiye ya nan ongal di abalinanan Dios di mumbalin mohpe hi umipa'amlong hinadan mabati an tataguna.

⁶ Te boddangana nadan nipto' di atondan mangipanuh hi tatagu ya idatnay abalinanda an manangguh nadan umalin mangubat i dida.

Hay Ma'at Hinadan Bumutobutong An Propeta Hi Ad Judah

⁷ Wadaday papadi ya propeta an ma'anginnum hinadan nun'a'ingil an ma'inum ta mundiwwaganda an dumallan. Ta ma"i'd ha pot'o' di nomnomda ta mun'ibabahhoy pun'awatdah nan ipa'innilan Apu Dios i dida ya nibahhoy atondan mangipanuh hinadan tatagu. ⁸ Ya awalwalin di utadah nadan lamehaan ta nunhiglan alulugnin ya ahi'a'agub. ⁹ Ya ipadpadngolda bo udot i ha'on an hi Isaiah an alyonday, Nganne nin di punnomnom naen tagu i dita'u? Ta humapit'e udot i dita'u on ay ta'u goggolang hi pangalina ¹⁰ an bedebedebede bedebedebede lelelelele lelelelele.

¹¹ Ot athina'e an ngohayona' i da'yun ibba' an tinanud Israel ya ta'omman ta hi Apu Dios di ukod an mangipa'innilah nan pohdona ta pa'aliyona nadan binuhul ta'u an nat'on di hapitda* ta abakon dita'u ta ahi ta'u mohpe imatunan an na'at datuwe an gapuh numbahulan ta'u. ¹² Mu onha donglonyu nan tugun Apu Dios ot nanongnan hitun boble ta'uy punhituwan ta'u mu ningamut an mungngohe ayu. ¹³ Ta hay pangngolyuh nan tugun Apu Dios ya ma"i'd ha hunungna an umat hi bedebedebede bedebede. Ot gapuh adiyu dumngolan ya paddungnay mihalapdung ayu ya nahugatan ayu ta nalakah

* **28:11** 28:11 Nadan nat'on di hapitda ya dadiye nadan i Assyria.

pangalan nadan binuhul ta'u i da'yu ya inye da'yuh udum hi boble.

Hay Nahamad Hi Pundinolan

¹⁴ Donglonyun mumpungngohen a'ap'apuh ad Jerusalem nan hapit Apu Dios. ¹⁵ Te ilattuwayyu eh'a an ni'hapit ayuh nadan numpun'ate ta ihwang da'yu. Ta ta'on on nunhiglay punligatanyu ya hay punnomnyu ya ihwang da'yu i diyen layah an nundinolanyu. ¹⁶ Mu nan na'abbaktun Dios ya alyonay, Nomnomnyu an iha"ad'u hi ad Zion nan batu an na'ahammad an ipabunan di bale. Ta nan tagun mangidinol i diye ya adi muntutuyu. ¹⁷ Te nipto' di ato' an munhumalya. Ta nan nibahhon pundinolanyu ya paddungnay miye"e hinan dumakolan di liting hinan wangwang. ¹⁸ Ta ma"i ha hilbin nan eyu ni'hapitan hi awadan nadan numpun'ate. Te hitun umaliyan nadan binuhulyu ya paddungnay dumakol nan liting hinan wangwang ta mun'a'ate ayu ¹⁹ an gapuh nan punligatanyuh abigabigat. Ta i diye ya nunhiglay takutyu. ²⁰ Te adi ayu mihwang ta mipaddung ayuh nan alyonday,

Nan tagun nangapyah ho'dod an kama ya ma"i ha atonan manguyyad hi hukina.

Ya athidi boh nan inalana an kittang an uloh an adi ma'ulohan.†

²¹ Ya i diye ya mahanawwang hi Apu Dios an nunhiglay bungotna. Ta hay atona ya umat

28:16 28:16 Roma 9:33; 1 Peter 2:6 † **28:20** 28:20 Nan ho'dod an kama ya nan kittang an uloh ya hay ni'aliganda ya nan nundinolandah nadan i Egypt an ma"i ha abalinandan bumoddang.

hinan inatnah nadan binuhulda hinan nabillid hi ad Perasim ya hinan nundotalanah ad Gibeon. Ta umipakaynit di atona an mundusa hinadan tataguna an ta'on on adida ma'aw'awatan. ²² Ot maphod tuwali hi'on idinongyun mungngohe ta adi mamamay dusayu. Te imbagan nan ongal di abalinana an Dios i ha'on an adi mibahho nan panadaganah tun boble ta'u.

Hay Alpuwan Di La'ing Ya Hi Apu Dios

²³ Donglonyu tun ibaga' i da'yu. ²⁴ Te hanan muntanom ya adi umala'aladuh inggana. ²⁵ Te wa'e ta nidadaan nan puntanomana on tinanomanah nan pohdonan itanom. Ta hi-wayonay pangitanomanah nan wit ya nan barley ya nan dill ya nan kumin.

²⁶ Manu'e hi innilan nan muntanom di atona ya gapu ta hi Apu Dios di nangipanomnom i hiya hi nipto' an atona. ²⁷ Ta inapitna'e nan umat hinan dill ya kumin ya innilanan bokon nan gumo' an pilid di panaltagna mu nan mayapon kayiw di panoplatna. ²⁸ Ya athidi boh nan ma'apit an wit an innilanay atonan mun'ilik ta adi magudu. Ta mabalin an nan pilid di kaliton an iguyud di kabayu di pun'ilikna ta adi magudu nan bogahna. ²⁹ Ot an namin datuwen la'ing di tagu ya nalpuh nan ongal di abalinana an Dios. Te ma"aphod di panuguna ya immannung an nala'ing.

29

Hay Adadagan Nan Boblen David

¹ Ayayyuka tun ad Ariel* an numboblaysan ni handin patul an hi David. Manu te atawotawon on ngilnon ta'u nadan mahohonnod an punnomnomnoman ta'uh nadan pundayawan ta'un Apu Dios ² mu dadagonah tuwen boble ta'u an awadan tun punggobhan hi mi'nong i hiya. Ta nunnaud di ahi ta'u kumgaan ya ahi ta'u umukayungan. Te mumbalin tun boble ta'uh ay punggobhan hi mi'nong an dumuluy di dalam di tatagu. ³ Te pa'aliyonay binuhul ta'u ta li"ubonda tun boble ta'u. Ya nuntababda nan nunlini"odan tun binattun alad ta'u ta pumpattukandan manggop ta gubaton dita'u. ⁴ Ta dakol di ahi mun'a'ate i dita'u. Ya ta'on hi mumpaboddang ta'u ya adi madngol di hapit ta'u te mun'a'unguh ta'u.

⁵ Mu dadiyen dakol an mun'abungot an binuhul ta'u ya mumbalindah umat hi hupu' an iye"en di dibdib ta ma'ibagadan mama"id. ⁶ Te nan ongal di abalinanan Dios ya pa'aliyonay nunhiglan alyog ya puwo' ya kidul ya kilat ya nunnaud an apuy. ⁷ Ta ma"idonan namin nadan mangubat hitun boble ta'un awadan di punggobhan hi mi'nong i hiya. Ta mipad-dungda i ha ininop an ay immannung mu indanit inggibo' on ma"id. ⁸ Ta umat hinan tagun na'agangan an in'inopponan mangmangngan mu indani ta inggibo'na ya hiyah diyen na'agangan. Ya nan na"uwoh an ta'on hi in'inoppona an um'uminnun hi liting mu indanit igibo'na ya hiyah diye damdaman milu'uy hi inuwohna. Ta ta'on on dakkodakkol di tatagun

* **29:1** 29:1 Hay ibalinan nan hapit an Ariel ya nan punggobhan hi mi'nong hinan Templo.

malpuh abobboblen mangubat hinan nabillid hi ad Zion mu hay immannung ya adida mangabak.

⁹ Ot adi ayu masda'aw hinan ibagabaga' i da'yu. Te undan napilok ayu ta adiyu tigon? Ya tanganu on ayu munhewwegan an ay ayu nun'abubutong an ta'on on ma"i'd ha ininumyu?

¹⁰ Mu hi Apu Dios di nanguyung i da'yu ta aggeyu innilay ma'ma'at. Ya ta'on on da'yun propeta ya nadan udum an baal Apu Dios ya paddungnay hinophopanay matayu. ¹¹ Ta hiya nan adiyu ma'awatan di ibalanan tun nipa'innila an lo'tat ya ma'at te ay nitudo' hi naludun an puntud'an ot mabobodan. Ta ipabahayu'e nan nitudo' hinan nanginnilan mumbaha ya alyonday, Adi mabalin an bahao' te nanongnan naludun ya nabobodan.

¹² Ya wa'e bo ta eyu ipabahah nadan agge nanginnilan mumbaha ya alyonday, Agge' innila attog an mumbaha.

¹³ Ta hiya nan alyon Apu Dios di, Datuwen tatagu ya manu te alyonday un'unudona' mu nat'on di wah nomnomda. Te hay atondan mundayaw i ha'on ya nan pangun'unudandah nan nalpuh nan nomnom di tatagun itudtududan dida. ¹⁴ Ta hiya nan nomnomnomyu an wada han nakaskasda'aw an ahi' aton ta way aton datuwen mumpunlayah an tatagun kumaynit. Ta ipatigo' an ma"i'd ha hilbin di la'ing di tagu. Ta hanan alyonday nala'ing ya mumbalin hi ma"i'd ha innilana. ¹⁵ Mahmo' ayuot an mangali hi, Adi ta'u tuwali ipa'in'innila nadan at'atton ta'u ot undan wahtuh Apu Dios ta tigdigona.

¹⁶ Mu ma"iḏ ha nomnomnan mangalih athidi te undan mabalin ta alyon nan pito' an bangah nan nangapyan hiyay, Bokon he"ay nangapyan ha"on ot aggem innilay a'at'u onu alyonay, He"an nangapyan ha"on ya ma"iḏ ha in'innilam.

Hay Pangun'unudan Mohpen Nadan Tatagu I Apu Dios

¹⁷ Te hay ma'at ya paddungnay mumbalin nan muyung hinadan billid an nungngadan hi Lebanon hi malumong an puntanoman hi bungbunga"an ya na'en malumong ni' an puntanonommandah bungbunga"an ya mumbalin hi muyung.†

¹⁸ Te i diye ya mabalin mohpe an donglon nadan paddungnay napukit nadan mibaha an nitudo' hinadan naludun an puntud'an. Ya nada'en paddungnay napilok ya pumatal mohpey panigoda. ¹⁹ Ya nada'en nun'ada"ul ya nun'awotwot ya umamlongda hi aton nan nahamad an Dios an dayawon ta'un tinanud Israel.

²⁰ Ya mama"idda mo nadan mamalpaligat hi udum an tatagu ya nadan mumpungngohe i Apu Dios. Ya ta'on on nadan mangamangat hi pumbahulan. ²¹ Ya atbohdiy ma'at hinadan mumpunlayah an tistigu ta pangabakonda nadan numbahul ta madusada attog nadan ma"iḏ ha bahulna. Ya ta'on on nadan mangipagol hi adusaan nadan numbahul ya mama"idda.

29:16 29:16 Isaiah 45:9; 64:8; Jeremiah 18:1-6; Roma 9:19-21

† **29:17** 29:17 Hay ipa'innilay tuwe ya nadan ma"iḏ ha bilangan tatagu ya diday mipabaktu mu nada'en nundongol an tatagu ya diday mipada"ul. **29:18** 29:18 Isaiah 32:3; 35:5; 42:7

22 Te hi Apu Dios an nangihwang hidin hi Abraham ya alyona i dita'u an tinanud Israel di, Da'yun tatagu' ya adi ayu mo mibabain ya ma"i'd mo ha takutanyu. 23 Te tigonyu'e an dimmakol nadan imbabaleyu te winagahan da'yu. Ta imatunanyu mohpen ma"i'd ha udum hi umat i ha'on an Dios an dayawonyu tuwalin tinanud Israel. Te nakaskasda'aw di ato' ta hiya nan dayawona' mohpe. 24 Ta ta'on on nadan tatagun nibahhoy inun'unudda ya ma'awatanda mohpe nan immannung an tudtudu. Ya atboh dih nadan munlili ni' an abulutonda mohpe nan tudtudu' ta hiyay un'unudonda.

30

Hay E Numpaboddangan Nadan I Judah Hinadan I Egypt

1 Hi Apu Dios ya inalinah nadan tataguna di, Mahmo' ayu an mumpungngohen ha'on. Te namaaggon inatyu nan pinhodyun aton an ta'on on adi miyunnudan hinan pohdo' ta pun'udmanyuy bahulyu. 2 Te aggeyu imbaga i ha'on ot ume ayuh ad Egypt an e mumpaboddang hinan patuldahdi ta wan mihwang ayu. 3 Mu hinaen eyu numpaboddangan hinan patul hi ad Egypt di lummuh ibabainanyu ya ipada"ulanyuh umudi. 4 Ta ta'on on wadaday ap'apuyu an ume hi ad Soan ya hi ad Hanes hi ad Egypt 5 mu ma"i'd ha iboddangda i da'yu ta on ayuot mibabain.

6 Ya alyon bon Apu Dios di, Ta'on hi honagonyuy e mumpaboddang ta itakkeyuh nadan dongki ya kemel nadan nun'abalol an

gina'uyu hi ad Judah ta iyeyun dida an ta'on on atatakut nan pangi'wanyuh nan negeb an awadan di layon ya hakuku mu ma"i'd damdama ha hilbina. ⁷ Te nadan i Egypt ya ma"i'd ha hilbin nan imbagadan iboddangdan da'yu. Ta hiya nan nginadana' hidiyen boble hi Buwaya An Ma"i'd Ha Abalinana.

Hay E Ihwangan Nadan Tatagun Apu Dios

⁸ Ya imbagan Apu Dios i ha'on ta itudo"u nadan adi maphod an pangat nadan tatagu i ha naludun an puntud'an hi hinangngabda ta mangipa'innilah inggana i diyen pangatda. ⁹ Te nunhiglay ngoheda an adida ahan pohdon an donglon nan tudtudun Apu Dios. ¹⁰ Ta alyondan da'min propeta ya nadan udum an baal Apu Dios di, Ammuna ta bokon nan alyonyun impatigon Apu Dios di ibagabagayun da'mi. Te hay pohdonmi an donglon ya nan mapmaphod an ta'on on agge immannung. ¹¹ Ot hanat idinongyun mangibagabaga i da'mi hinan alyonyun impa'innilan Apu Dios. Te adimi damdama pohdon an donglon nadan alyonyuy a'at nan nahamad an Dios an dayawon ta'u an tinanud Israel.

¹² Ta hiya nan alyon nan nahamad an Dios an dayawon ta'un tinanud Israel di, Adiyu pohdon an donglon nan ipa'innila' i da'yu te mundinol ayuh nan abalinanyu an mamalpaligat ya munha'ul hi ibbayu. ¹³ Ta hiya nan madadag ayu. Ta umat ayuh nan natagen binattun alad an matommang an mihipun hi pu"una ta ingganah baktuna. Ta hi kittang ya makaludukud. ¹⁴ Ot

athidiy ma'at i da'yu ta umat ayuh nan pito' an banga an magah ya nagudu ta adi mabalin hi pundalu'du' ni'moh bala onu pumpau' hi liting.

¹⁵ Ya alyon bon nan na'abbaktu ya nahamad an Dios an dayawon ta'un tinanud Israel di, Hay ihwanganyu ya nan eyu puntutuyuwun hinadan numbahulanyu. Ya hay pumbikahyu ya nan eyu pangidinongan hinadan ato'atonyu ta ha'on di pundinolanyu. Mu adiyu pohdon.

¹⁶ Ta alyonyuy, Adimi pohdon te boddangan da'mih nadan i Egypt te idatday mun'a'awiging an kabayu ta itakkayanmin e mi'gubat.

Mu mi'ahoh di nomnomyu te hay immannung ya nadan binuhulyuy ma'awiging an mamdug i da'yu. ¹⁷ Ta nan ohan tindalun binuhulyu ya abalinanan pabtikon di hinlibu (1,000) i da'yu.* Ya ta'on on ammuna ha limah binuhulyu ya pabtikon da'yun namin. Ta ammuna nan nipato' an ipatuluwan di bandelayuh nan uhhun di billid hi mabati.

¹⁸ Mu ta'on on athidiy ma'at ya hadhaddon damdaman Apu Dios di puntutuyuwanyuh bahu-lyu ta wan ipatigonay homo'na ya naminhodnan da'yu. Te hi Apu Dios ya nipto' di atonan mangipanuh hi tatagu. Ot an namin nan mumpaboddang i hiya ya mipa'amlongda.

Hay Nundadaan Apu Dios An Mammo' Hinadan Tataguna

¹⁹ Da'yun ibba' an tataguh tun ad Jerusalem ya adi ta'u mo aya kumga hi udum hi algo.

* **30:17** 30:17 Hituwey nipa'annungan din inalin Moses an ma'at hinadan adi mangun'unud i Apu Dios. Deuteronomy 32:30

Te hi Apu Dios ya boddangan dita'u hi'on ta'u mumpahpahmo' i hiya. ²⁰ Manu te iyabulutnay punligatan ta'u mu hiya an muntuddun dita'u ya adi mo midawwin dita'u. ²¹ Ta donglon ta'uy hapitnan alyonay, Hituwe nan awon ot hanat hituwey pangi'wanyu. ²² Ta pumpa"ihyu mon namin nadan dios an dinayawyu an balitu' ya silber di niyamma. Ya nun'itopalyu ta umatdah nan alulugnin an lame.

²³ Ot atonyu'e datuwe ya wa'et madatngan di puntanomanyu ya ipa'alín Apu Dios di udan ta pumhodday itanomyu ta mangimbubbungada. Ta ta'on on nadan animalyu an umat hi baka ya dumakol di anonda. ²⁴ Ya namamah nadan pun'aladuwoonyu an baka[†] ya dongki te hay ipa'anyu i dida ya nadan nabgahan an dagamin di wit onu barley.[‡] ²⁵ Ya nanongnan dakol di liting hinadan wa"el an malpuh nadan billid. Ot ma'at datuwe hitun pangabakan ta'u hinadan binuhul ta'u ta dakkodakkol di mun'a'ate i dida. ²⁶ Ya i diye ya buminang nan bulan ta umat hinan algo. Ya nan binang'en nan algo ya iyal'alana an paddungnay binang di pituy nungngangammut an algo. Ta athidiy ma'at hitun pangipaphodan Apu Dios hinadan tataguna an nun'ahugatan an iphodnan libbutan nadan hugatda.

Hay Pundusaan Apu Dios Hinadan I Assyria

[†] **30:24** 30:24 Datuwen pun'aladuwonda an baka an naha"adanda hi ohan panakul ya nakapunda ta mabikahda.

[‡] **30:24** 30:24 Nan barley ya ay pageh tun boble ta'u an kittang di numpahhiwandah nan wit.

²⁷ Nomnomnomonyu an umalih Apu Dios an paddungnay malpuh adawwi an umat hinan mundalang an apuy di bungotna ya nili'woh i hiyay nunhiglan ahuk. Ya mapto' an nunhiglay bungotna te nan panapitna ya umat hinan apuy an gumhob. ²⁸ Ya mi'alig bo nan bungotna hinan dimmakol an liting hinan wangwang an pun'iyanudna nadan binuhulna. Ya paddungna boy yakayakona dida. Ya umatda boh nan natayunan an kabayu an guyudona ya inyena dida i ha adadaganda.

²⁹ Mu dita'u'e an tatagun Apu Dios ya mun'am'amlong ta'u ta mungkanta ta'u an umat hinan aton ta'u hinan mahdom hinan nagtud an mangilin an algo. Ya umat boh nan pun'am'amlongan ta'u hinan umayan ta'uh nan nabillid hi ad Jerusalem an awadan nan mumpapto' i dita'un tinanud Israel an ipangulu dita'uh nadan mun'ungngiyung.

³⁰ Mu nada'en binuhul ta'u ya ipadngol Apu Dios i dida han umipakaynit an hapitna ta gibo'onday bungotna te pun'ogahnay mundalang an apuy ya impa'alinay kidul ya kilat ya udan ya o'ongal an dalallu ya mabikah an puwo'.

³¹ Ta nadan i Assyria ya tumattakutdah pangngolandah hapit Apu Dios te nunnaud hidiyen pundusana i dida. ³² Ya wa'et dusaon Apu Dios dida on impagangoh nadan ibba ta'un tinanud Israel di tamburin ya harp. Te hi Apu Dios di mangubat hinadan binuhul ta'u an i Assyria.

³³ Ya nidadaan mo tuwalih ad Topet hidin nadne ta pangipu'ulandah nan patul hi ad Assyria. Ya hidiye an ad Topet ya damuna ya adallom

an naka"utan an adi madmaddop di apuyna te matungutunguwan. Ya nan yahyah Apu Dios di mangipadapadalang i diyen apuy.

31

Hay Pangihwangan Apu Dios Hi Ad Jerusalem

¹ Mahmo' ayun tatagu an e mumpaboddang hi ad Egypt te mundinol ayuh nadan iboddangda an usalonyu an mi'gubat an umat hi kabayu ya kalesa ya nadan titindaluda an nungkakabayu ta bokon nan nahamad an Dios an dayawon ta'un tinanud Israel di pumpaboddanganyu. ² Yaden hi Apu Dios ya innilanay atona ya abalinana an dadagon nadan adi maphod di pangatda ya nadan bumoddang i dida te hidiyey imbagana tuwali. ³ Mu nadan i Egypt ya tataguda ya ammuna. Ya nada'e bo an kabayuda ya bokonda dios. Ya hitun panadagan Apu Dios hinadan i Egypt an bumoddangot i dita'u ya pi'dadagna bo tun boble ta'uh ad Judah.

⁴ Ya alyon bon Apu Dios i ha"on di, Nan layon an mun'olmom hinan anona an kalnero ya ta'on on umaliday dakol an mumpapto' i diyen kalnero an ahi tutukukda ta ma'abul mu adi tumakut. Ot athidi boy ato' an ongal di abalinanan Dios an mangibaliw hinan nabillid an ad Zion. ⁵ Ta ibaliw da'yuh ad Jerusalem hinadan binuhulyu an umat hinan aton di hamuti an mun'adug hinan buyana.

⁶ Ot da'yun ibba' an tinanud Israel ya hanat muntutuyu ayuh nadan eyu nungngohayan i Apu Dios ta ibangngadyu an mangidinol i hiya.

⁷ Ta pun'itopalyun namin nadan inyammayun bulul an balitu' ya silber an alyonyuy waday abalinanda.

⁸ Ya mun'a'ateda nimpey udum hinadan i Assyria mu bokon hay matadom di iyateda te gapuh pangat Apu Dios. Ta nadan mumpangilog an titindaluda ya mumbalindah himbut. ⁹ Ya ta'on on nadan opisyal di tindaluda ya nunhiglay tumakutanda ta mamtikda hi paniganda hinan bandelan di binuhulda. Hituwey inalin Apu Dios an hiya nan nanongnan buminabinang di apuyna hi ad Zion hidih ad Jerusalem ta atigan nan ongal an abalinana.

32

Hay Pumatulan Nan Nipto' Di Pangatnan Patul

¹ Nomnomnomonyu an wada han ahi mumpatul an nipto' di pangatna ya atbohdihi nadan bumoddang i hiya an mun'ap'apu an nipto' boy pangipanuhdah tatagu. ² Te way oha i dida on umatdah nan nahamad an ihi"ugan hi'on waday puwo'. Ya umatda boh nan liting hinan wa"el hinan na'appudut an luta onu hinan nahiduman an pu"un di doplah hinan nunhiglay potang. ³ Ta paddungnay madiyah mohpey matan nadan tatagu ta hapulondah Apu Dios ya pohdonda mohpen unudon nadan tuguna. ⁴ Ta nipto' mohpey pangatda te pa'annomnomonda on ahida aton. Ya atbohdihi ma'awatan di panapitda te adida munhenne'henne'.

⁵ Ya adi mo piyalon di tatagu nadan adi maphod di pangatda an ta'on onda kimmadangan an gapuh kuluk ⁶ te nalgom di hapitonda ya numanomndah adi maphod hi atondah ibada. Ya layah nan eda ibagabagah tatagu an a'at Apu Dios. Ya ma"i'd ahan ha alyondah boddanganda nadan nun'awotwot an ma'a'agangan ya ma'u'uwoh. ⁷ Ya dadiyen kimmadangan nimpe an gapuh kuluk ya amod onda e ha'ulon nadan nun'awotwot ta adi midat nadan lebbengna an midat i dida an ta'on onda attog mumpahpahmo'.

⁸ Mu nan maphod an tagu ya nipto' di punnomnomna ya pangatna.

Hay Ma'at Hinadan Binabaih Ad Jerusalem

⁹ Da'yue an binabain palinglinggoponyu ya hanat donglonyu tun ibaga'. ¹⁰ Manu hi ad uwani te madinol ayu an ma"i'd ha inomnomanyu mu indani ta mala"uh ha mahuluk hi hintawon ot nunnaud di ahiyu inomnoman. Te ma"i'd mo ha apitonyuh bungan di greyp ya nadan udum an intanomyu. ¹¹ Ot da'yun binabai an ma'dinnol nimpe hi ad uwani ya madatngan han timpu an gumayonggong ayuh takutyu. Ot unhaot pun'aanyu nadan mun'aphod an inlubungyu ta munlubung ayuh langgut ta pangipatigoyuh eyu umukayungan. ¹² Ya nungkugakugyuy palagpagyuh hakit di nomnomyu hi adadagan nadan tinanomanyuh wit ya barley ya nadan puntanomanyuh greyp. ¹³ Te madadag tun boble ta'u ta magado'otan. Ot umannung an umukayungan ayu te mun'apapa"ih nadan mun'a'aphod an babaleyu. ¹⁴ Te mabaon namin di babaleyu an

ta'on on nadan balen di a'ap'apu ituwen boble ta'un mamapnu ni' hi tatagu. Ta mumbalin hi iha"adan di dongki ya kalnero. ¹⁵ Mu ahi dita'u bo hom'on i Apu Dios ta ipa'alina nan Espirituna i dita'u. Ya i diye ya hanada'en lutan adi humangoy mitanom ya mumbalin mo hi ma'allumong. Ta pumhod di mitanom ta dumakol di apiton ta'u. ¹⁶ Ya nipto' mohpey pangat nadan ibba ta'u an mangipanuh i dita'u. Ta pumhod mo tun boble ta'u te maphod moy pangat di hinohha i dita'u. ¹⁷ Ta gapu i diyen maphod an pangat ta'u ya malinggop moy boble ta'uh inggana.

¹⁸ Te alyon Apu Dios di, Nadan tatagu' ya malinggopda mohpeh nan numpunhituwanda te ma'id ha itakutda. ¹⁹ Ta ta'on hi dadagon di nunhiglan dalallu nadan muyung ya nadan bobleda ²⁰ ya wagaha' damdama dida. Ta an namin di itanomda ya dakol di ibungada ya atbohdi an dakol di anon di bakada ya dongkida.

33

¹ Da'yu an nanadag hi udum an boble ya mahmo' ayu te imbahhoyu nan imbagayu an atonyu. Manu te agge da'yu ni' hina'ul hi udum an tatagu ya agge ayu ni' nadadag mu lo'tat ya midinong di eyu punha'uha'ulan hi udum te wadaday umalin ongal di abalinanda mu da'yu ta da'yu piboy ha'ulonda ya dadagonda.

Hay Dasal Isaiah

² Mu da'mi'e Apu Dios ya daan mo bahan ta hom'on da'mi te he"a ya abuh di namna-maonmi hi bumoddang i da'mi. Ta nanongnan pabikahon da'mi ya boddangan da'mi hinadan punligatanmi. ³ Mu nada'en binuhulmi ya wa'e ta dingngolday hapitmun ay kidul on bumtikda. Ot namama moh on tigonda nan ongal an abalinam ot logmonday butik ta mahihi"anda. ⁴ Ya nun'alamnamin namin nadan kinadangyanda ta umat hi aton di dudun hinan nun'itanom an ma"i'd ha batiyonda.

⁵ Te he"a Apu Dios ya na'abbaktu'a an hay nunhituwam ya hi ad abunyan. Mu boddangan da'min tataguh tun ad Jerusalem ta nipto' an namin di pangatmi ya pangipanuhmih tatagu. ⁶ Ta he"ay nahamad hi pangidinolanmi te ibaliwmu tun boblemi. Ya he"a boy mangdat hi la'ingmi ya mangitudduh nan maphod an innilaonmi. Ta hay ikadangyanmi ya nan pundayawmin he"a.

Hay Adadagan Di Ad Judah

⁷ Da'yun ibba' an i Judah ya nomnomnomnyu an wada han nunhiglan ma'at ta ta'on on nadan nun'atutulid an tindalu ta'u ya kumgadah nadan kalata. Ya nada'en nituda' an e mi'hapit ta adi dita'u gubaton ya nunnaud di kogadah hakit di nomnomda. ⁸ Te imbahhon nadan binuhul ta'u nan imbagadan boddangan dita'u an ta'on on wadaday nangngol te nunhiglay hihiwodan dita'u. Ta ma"i'd mo ha mundaldallanan hinan kalata te atatakut. ⁹ Ta miwalong mo tun boble ta'u. Ya madpal nan muyung hinadan billid an nungngadan hi Lebanon ya ta'on on nan

malumong an puntanoman hi ad Sharon. Ya atbohdi nan maphod an pumpastolan hi ad Basan ya hi ad Karmel an madpalda.

Hay Ahi Pangipatigan Apu Dios Hi Abalinanah Nadan Binuhul Nadan I Judah

¹⁰ Alyon Apu Dios di, Ad uwani ya mahapul an ipatigo' an ongal di abalina' ya anabaktu'. ¹¹ Ta da'yun binuhul nadan tatagu' ya ma"i'd ha hilbin an namin nadan ninomnomyun aton. Ta nan pangatyu ya hidiyey ay apuy an munggohob i da'yu. ¹² Ta mun'a'aghob ayu ta umat ayuh nan pagat an naghob ta numbalin hi dapul. ¹³ Ta an namin ayun tataguh abobboble an wahnannihaggon onu nidawwi ya nomnomnomyu nadan ina'inat'u ta imatunanyu nan ongal an abalina'.

¹⁴ Ot alyo' an hi Isaiah di, Ya ta'on on nadan nun'abahulan an ibba ta'uh tun ad Zion ya munggagayonggongdah takutda. Ta alyonday, Undan nin mahan waha mabati i dita'u i ha athitu tayyan ay apuy tun pundusan Apu Dios i dita'u.

¹⁵ Mu nada'en nipto' di pangatda ya impa'inghadan mangibaga hinan immannung ta adi mabalin an mabayadanda ta atonda nan nibahho. Ya adida midmiddum hinadan numanomnom an mangat hi adi maphod an umat hi eda pumatayan. ¹⁶ Ya malinggop di nitaguwanda ta paddungnay nihawan ha doplah hinan bobleda ya nanongnan waday anondah ya inumondahdi.

Han Ma"aphod An Ahi Ma'at Hi Udum Hi Algo

¹⁷ Udum hi algo ya tigon ta'u nan madayaw an Patul an nipto' di pangatna. Ya abillo-billog di pun'ap'apuwana te middumda nadan numpunhitu hinadan nun'idawwin boble. ¹⁸ Ta nadan takutan ta'u ni' an umat hinadan ap'apun di tindalu ya nadan munhingil hi buwis ya nadan uggan e mungsi'im ya wa'e on uggan ta'u panginomnoman dida on abuh. ¹⁹ Te dadiyen mun'abungot an tatagun nalpuh udum hi boble an nat'on di hapitda ya mama"idda mo.

²⁰ Ot hay nomnomnomon ta'u mo hi ad Zion an uggan ta'u a'amungan hinadan nagtud an mangilin an algo ya nan pumbalinanah nahamad ya malinggop an punhituwan. ²¹ Te hi Apu Dios an ongal di abalinanay mumpapto' i dita'uhdi. Ta hay i'aligana ya nan abillo-billog an wangwang an adi abalinan di binuhul an agwaton. ²² Ta hiya moy patul ta'u an mangipanuh ya mamoddang i dita'u an tataguna. Ta hanada mon tugunay un'unudon ta'u. ²³ Mu nadan binuhul ta'u ya mipaddungdah nan napa"ih an papol. Ta an namin di kinadangyanda ya pun'alan di udum an tatagu an ta'on on ha napilay on waday pi'ya'alana. ²⁴ Ya ma"id mo aya i dita'u an nunhituh tun ad Zion ha mangali hi, Mundogoha'.

Ya an namin moy pumbahulan ta'u ya pakawanon Apu Dios.

34

Hay Panadagan Apu Dios Hinadan Tataguh Abobboble

¹ Da'yu an tataguh abobboble ya hanat umali ayu ta donglonyu tun ibaga'. ² Te hi Apu Dios ya nunhiglay bungotna hi atagutagu an namama hinadan tindaluda. Ta hiya nan ipapatena didan namin ta hidiyey dusada. ³ Ta itmog nadan billid di dalada. Ya adida milubu' ta nunhiglay agubda. ⁴ Ya an namin nadan bittuwon hi ad lagud ya magahda an umatdah nan nakling an tubun di greyp onu fig. Ya paddungnay maludun hi ad lagud ta ay abo'.

⁵ Te alyon Apu Dios di, Tun ispada' ya dadagonan namin nadan wah ad lagud. Ya nomnomonyu an ihiw'u boh ad Edom ta ingganah madadagdan namin nadan tataguhdi.

⁶ Ta nan ispadan Apu Dios ya malamuh hi dala ya taba an paddungnay dala ya taban di kalnero ya gulding an ni'nong i hiya. Te patayonay dakkodakkol an tataguh ad Edom ta paddungnay dakol di ena ini'nong hi ad Bosrah hidih ad Edom. ⁷ Ya ta'on on nadan mun'abubungot ya nun'atutulid an tatagu an nipaddung hi atap an baka onu nadan bulug an baka ya pi'patena. Ta itmog nan lutay dalada ya tabada. ⁸ Te hi Apu Dios di ud nomnom an i diyey pangiballohanah nan inat nadan i Edom hi ad Jerusalem.

⁹ Ya nan liting hinadan wa"el hi ad Edom ya mumbalin hi ay ispalto an mangmangitit ya nan hupu' hidi ya mumbalin hi asidu an dumaladalang ta maghob an namin hidiyen

boble.* ¹⁰ Ya adi madmaddop ta umahu'ahuk. Ta mihipun i diye ya minganuy an adi maboblayan hi inggana. ¹¹ Ta pumbayaan di akup ya tukukan ya nadan udum an hamuti. Te iyabulut Apu Dios an minganuy hidiyen boble hi inggana. ¹² Te ma'id mo ha mumbalin hi patulda onu ap'apudahdi. ¹³ Ta magado'otan nadan palasyu ya kumayabba'an di wakal nadan binattun aladda. Ta hay umohnong nimpehdi ya nadan hamuti ya nadan jakal ¹⁴ ya nadan atap an gulding an ahimemee' ya nadan udum an animal hinan agge naboblayan. Ya ta'on on nadan animal an nan hilong di pun'ay'ayyamanda ya hidi boy eda alo'an. ¹⁵ Ta hidi nimpey pumbayaan di tukukan ta inggana hi mapahday itlugda ya impapto'da didahdi ta ingganah umongngalanda. Ya hidi boy a'amungan nadan o'ongal an hamuti. Ya an naminda ya waday palisda. ¹⁶ Te nitudo' hinan naludun an puntud'an nan hapit Apu Dios an alyonay ma'id ha ta'on on oha an ma'id ha palisna. Ta hinaey inalin Apu Dios hi ma'at ot ipa'annung nan Espirituna an amungona datuwen namin. ¹⁷ Ta hidiy indat Apu Dios hi iha"adanda hi inggana.

35

Hay Amlong Nadan Inihwang Apu Dios

¹ Nadan na'appudut an luta an agge naboblayan hi ad uwani ya paddungnay

* **34:9** 34:9 Hay adadagan di ad Edom ya umat hi nadadagan di ad Sodom ya ad Gomorah. Jeremiah 49:17-18; Hidin Hopapna 19:24

umamlongda te wadada mohpey humangohdi.
² Ta matigoy habhabung hidi an ayda mungkantah amlongda. Ta umatdah nan malumong an puntanoman hi ad Sharon ya nan pumpastolan hi ad Karmel ya umatda boh nan munlangtan muyung hinadan billid an nungngadan hi Lebanon. Ta mipatigoy amaphod Apu Dios ya nan anabaktuna.

³ Ot da'yu an na'aan di dinolda ya daan mot pabikahonyuy nomnomyu ta hi Apu Dios di pundinolanyu. ⁴ Ya ibagayuh nadan minomnoman ta pabikahonda damdamay nomnomda ta adida tumattakut. Te hi Apu Dios an dayawon ta'u ya ihwang dita'u ya imballohna hinadan binuhul ta'u nan inatda i dita'u.

⁵ Ya ipaphodna nadan napilok ta tumigoy matada ya midngol di ingan nadan napukit. ⁶ Ya nada'en nalollol an adi humapit ya humapitda mohpe ta muntukukdah amlongda. Ya nada'en nun'apilay ya mumpaytu"anda an umatdah nan ulha. Ya ta'on on hinan na'appudut an agge naboblayan ya mawada moy liting hidi. ⁷ Ta dumakol di obob ta mumbalin hi lobong hidiyen na'appudut an luta an nunhituwan ni' di jakal ya abuh. Ya humangoda moy holo' ya katlubung hidi.

⁸ Ya mawada moy maphod an awon i diyen agge naboblayan ta mangadanan hi Awon An Niyappit I Apu Dios. Mu adi mabalin an i'wan hidin nadan adi maphod di nomnomda

an adi umun'unud i Apu Dios. Te am-muna nadan tatagu an mangun'unud i hiya hi mangi'wahdi. ⁹ Ya ma"id bo ha layon onu kumpulna an atatakut an animal hi umehdi. Ta hay mangi'wahdi nimpe ya ammuna nadan inihwang Apu Dios. ¹⁰ Ta umanamutdah ad Zion dadiyen paddungnay pinla'na an mungkankantadah pundayawda i hiya. Ya ha moy am'amlong di wada i didah inggana an adida mo minomnoman ya adida umukayungan.

36

Hay Nanattakutan Nan Patul Hi Ad Assyria Hinadan I Judah

(2 Patul 18:13-27; 2 Chronicles 32:1-19; Isaiah 7:3)

¹ Hidin mi'ahimpulut opat (14) di tawon hi numpatulan Heseekiah hi ad Judah ya ginubat nan patul hi ad Assyria an hi Sennakerib an didah nadan tindaluna hi ad Judah ot abakondan namin nadan boblehdi an binattuy aladna. ² Mu indani bo ya hinnag nan patul hi ad Assyria nan opisyal di tindaluna an didah nadan dakko-dakkol an tindaluna an immohnong hi ad Lakis ta eda mi'hapit hinan patul hi ad Jerusalem an hi Heseekiah. Ta immedah ad Jerusalem ot umohnongdah nan way potto' nan numbaktun lobong hidih nan way kalata an mangiplay hinan way punlaba'an. ³ Ot e mi'hapit i diyen opisyal da Eliakim an imbabalen Hilkieh an mumpapto' hinan palasyu ya hi Sebna an sekretalin nan patul ya hi Joah an imbabalen Asap an hiya nan

mi'hapit hinan patul ya mangipa'innilah nadan tataguh nan pohdon nan patul an ma'at.

⁴ Ya alyon nan opisyal di tindaluh ad Assyria i dida di, Ibagayu i Heseekiah an alyon nan patulmi hi ad Assyria di, Undan nganne anuy pundinolang hi bumoddang i da'yu? ⁵ Ya undan hay innilam anu ya abalinanyun mangubat i da'mi? Ta alyom hi innilayuy atonyun mangubat i da'mi mu umman anu manuy hapitom. Te undan nganne nimpey pundinolang hi bumoddang i da'yu ta ngohayom nan patulmi?

⁶ Nomnomnomonyu an mundinol ayu'e anuh nan patul hi ad Egypt ya umannung an mahmo' ayu te paddungnay inhu"udyu ha katlubung an hi kittang ya naphal ta mitbong hi ta'leyu. Te athinay aton nan patulda hi kumpulnan mangidinol i hiya. ⁷ Bokon'e ya alina hi mundinol ayuh nan Dios an dayawonyu. Mu undan bokon bo hi Heseekiah di numpama"ih nadan pundayawanyu ya nadan pangidawatanyu hi i'nongyu. Ot ahina alyon i da'yun i Judah di mahapul an hidih nan awadan nan punggobhan hi mi'nong hi ad Jerusalem ya abuh di eyu pundayawan. ⁸ Ot alyon bon diyen opisyal di tindalu hi ad Assyria di, Aga ta munhahapit ta'u ta ta'omman ya indattan da'yu hi duway libuh (2,000) kabayu hi'on waha amungonyu hi duway libun (2,000) titindaluyun nanginnilan muntakkeh kabayu ta munggugubat ta'u. ⁹ Mu ta'on mahna hi'on da'yu boddangan hinadan i Egypt ta idattan da'yuh kalesa ya titindalu an nungkakabayu ya adi ayu poo damdama pa'a"abak hinan ta'on on na'adda"ul an opisyal

di tindalumi an i Assyria. ¹⁰ Ya undan namaaggot umali amin mangubat i da'yu hi'on bokon hi Apu Dios di nannag i da'mi? Umman hiyay nangibaga hi umali ami ta dadagonmih tuwen bobleyu.

¹¹ Ya alyon nadan hinnag Heseekiah an hi Eliakim ya hi Sebna ya hi Joah i diyen opisyal di, Ihapitmu bahan hi hapit di i Aram ot ma'awatanmi. Ta adim ihapit hinan hapitmi an Hebrew ta wan adi ma'awatan nadan ibbamin wahnannan binattun alad.

¹² Mu alyon diyen opisyal di, Nan patulmi ya pohdonan an namin ayu ya donglonyuh tuwe an bokon nan patulyu ya abuh di pangibagaana. Te adi ayu'e anu sumukun hiya ya li"ubonmih tuwen bobleyu. Ta lo'tat ya adi ayu pa"itpol hi inagangyu ya inuwohyu ta anonyu ya inumonyuy lugityu.

¹³ Ot itkuknaot an inhapitnah Hebrew an alyonay, Donglonyuh tuwen imbagan nan ongal di abalinana an patulmih ad Assyria ¹⁴ an alyonay, Hanat adi ayu mihapitan hinan layah an ibagabagan Heseekiah te ma"i'd aya ha abalinanan mangihwang i da'yu. ¹⁵ Ya adi ayu bo mihapitan hinan alyonay, Mundingol ta'u i Apu Dios ta hiyay mangihwang i dita'u. Ot adi mabalin an abakon dita'uh nadan i Assyria ta sakupondah tuwen boble ta'u.

¹⁶ Ot hanat bokon nimpe hi Heseekiah di dongdonglonyu ta unudonyuot nan ibagan nan patulmi. Ta sumuku ayun hiya ta iyabulutnan munnanong ayu ni' ituwen numboblayanyu. Ta nanongnan da'yuy mangan hinadan bungan di intanomyu. Ya minaynayun bo an humagub ayu

hinadan obobyu ¹⁷ ta inggana anuh on umalin mangawit i da'yu. Ta iye da'yu i han boble an umat damdamah tun bobleyu an dakol di makan ya ma'inum ya bungbunga"an an umat hi greyp.

¹⁸ Ot adi ayu anu nimpe mihapitan hinan ibagabagan Heseekiah an alyonay hi Apu Dios anuy mangihwang i da'yu. Te hay immannung ya ma"i'd ha ohah boble hinadan ginubatmi hi inihwang nadan diosda ta agge dinadag nan patulmi ¹⁹ an umat hi nangubatanmi hi ad Hamat ya hi ad Arpad ya ad Separbaim. Ya ta'on on hi ad Samaria ya daan anu ta inihwang nadan diosda dida hidin nangubatanmi. ²⁰ Ta ma"i'd ha ta'on hi oha hinadan dios i dadiyen boble hi inihwangnay boblena hidin nangubatanmi nimpe i dida. Ot undan hi Apu Dios e ihya ya abalinana an mangihwang hitun ad Jerusalem hinan aton nan patulmi.

²¹ Mu ta'on on athidiy nangnangallin diyen opisyal di i Assyria ya namaaggot dindinnongan nadan tatagu an aggeda himhimmapit te hidiyey imbagan nan patul an hi Heseekiah hi atonda. ²² Ta dadiyen hinnag Heseekiah an hi Eliakim an mumpapto' hinan palasyu ya hi Sebna an sekretalin nan patul ya nan imbabalen Asap an hi Joah an mi'hapit hinan patul ya mangipa'innilah nadan tataguh nan pohdon nan patul an ma'at ya nunhiglay umukayunganda ta nunhethetday lubangda ot mumbangngaddah awadan Heseekiah. Ot ibagadan hiya nan imbagabagan diyen opisyal di tindalun nadan i Assyria.

37

Hay Numpaboddangan Heseekiah I Isaiah (2 Patul 19:1-7)

¹ Hidin dingngol Heseekiah nan imbagada i hiya ya nunnaud di umukayungana ta nunhethet-nay lubungna. Ot munlubung hi langgut ot umeh nan Templo. ² Ot honagonah Eliakim an mumpapto' hinan palasyu ya nan sekretalina an hi Sebna ya nadan ap'apun di padi an numpunlubungdah langgut ta umalidan mi'hapit i ha"on an hi Isaiah an imbabalen Amos.

³ Ta immalida ot ibagada i ha"on nan inalin Heseekiah an alyonay,

Ad uwani ya algon di umukayungan ya ibabainan ya adusaan. Te umat ta'u tayya i ha babain nadatngan di pun'ayyamana mu ma"id attog ha bikahnan mangipabudduh nan golang. ⁴ Mu alinaot bahan ya dingngol Apu Dios nan inali'alin nan opisyal di tindalu an hinnag nan patul hi ad Assyria te nunnaud di namihulna hinan wadawada an Dios ta dusaona. Ot daan mo bahan ta mundasal'a i Apu Dios ta boddangan dita'un nabati.

⁵ Ya hidin imbagada i ha"on an hi Isaiah nan inalin Heseekiah ⁶ ot alyo' i diday, Eyu ibagah nan patul an alyon Apu Dios di, Adi'a minomnoman hinan imbagan nadan baal nan patul hi ad Assyria an namihulna i ha"on an Dios. ⁷ Nomnomnomom an a"ula' hidiyen patul hi ad Assyria ta waday ipa'innilada i hiya an malpuh bobleda ta umanamut hi ad Assyria ya impapate'.

*Hay E Nundasalan Hesehiah Hinan Templo
(2 Patul 19:8-19)*

⁸ Indani ya dingngol nan opisyal di tindaluh ad Assyria an tinaynan nan patulda hi ad Lakis ot unudonda ya inakhupanda didah ad Libnah an gubatonda nadan tataguhdi. ⁹ Ya i diye ya waday nangibaga hinan patul hi ad Assyria an impangulun nan i Kus an patul hi ad Egypt an hi Tirakah nadan tindaluna ta gubatonda dida. Ot ituda' nan patul hi ad Assyria di mangiyeh nan tudo'nah nan patul an hi Hesehiah ¹⁰ an hay intudo'nahdi ya alyonay, Adi'a mundinol hinan layah an ibagan nan Dios an dayawom an ta'on on alyonay, Adi mabalin hi sakupon nan patul hi ad Assyria tun ad Jerusalem. ¹¹ Nomnomnomom nadan dingngodingngolmu an nanganangatmi an napalpalog an numpatul hi ad Assyria hinadan boble an ginubatmi an nunhiglay nanadagmi an ma"id ha binatang. Ot undan da'yu'e ihya ya mihwang ayu? ¹² Ot tee bahan an dinadag di a'ammomdih ad Gosan ya hi ad Haran ya hi ad Resep ot pumppeda nadan tataguh ad Eden an wah ad Tel Assar. Ya daan ta imbalih nadan dios dadiyen bobleda. ¹³ Ya undan lininglingmu nan na'at hinadan patuldah ad Hamat ya hi ad Arpad ya hi ad Separbaim ya hi ad Hena ya ta'on on nan patuldah ad Ibbah* an daandah ad uwani?

¹⁴ Ta inalan Hesehiah hidiyen tudo' ot ba-haona. Ot iyenah nan Templo ot bitbitonahdi

* **37:13** 37:13 Hay awadan datuwen boble ya hi ad Mesopotamia an Iraq di ngadanah ad uwani.

hinan pundayawanda i Apu Dios. ¹⁵ Ot mundasal ¹⁶ an alyonay, He"a an ongal di abalinanan Dios an dayawonmin tinanud Israel an mun'ap'apu an wah nan uhhun nan numbattanan tudan kerubim ya he"ay niyukodan di an namin an pun'ap'apuwat hitun luta. Te he"a tuwaliy nunlumuh tun luta ya ad lagud. ¹⁷ Hanat tigom bahan tun ma'maat i da'mi ta nomnomnomom nan hinapihapit Sennakerib an punggohena i he"a an wadawada an Dios. ¹⁸ Manu te immannung paman an dakol di boble an dinadag nadan napalpalog an patuldah ad Assyria. ¹⁹ Ya numpu'ulanday dios dadiyen boble te onda tuwali kayiw ya batu ya abuh an inyamman di tagu. ²⁰ Mu he"a Apu Dios di pumpaboddanganmi ta ihwang da'mi bahan i dadiyen i Assyria. Ta wan innilaon di atagutaguh abobboble tun luta an he"a ya ammuna nan Dios an madayaw.

*Hay Pangibaliwan Apu Dios Hi Ad Judah
(2 Patul 19:20-37)*

²¹ Ta ha"on an hi Isaiah an imbabalen Amos ya hinnag'uy e mangibaga i Hesechia hinan impa'innilan Apu Dios ta inali' di, Hi Apu Dios an dayawon ta'u an tinanud Israel ya alyonay dinggolna nan dasalmu an gapuh nan inat nan patul hi ad Assyria an hi Sennakerib. ²² Ta hiya nan alyonay, Da'yun tatagu hi ad Jerusalem ya ahiyu pihulon ya ngihngihilan hi Sennakerib. Ya munwigwigiwig ayuh paniganyuh buntikana. ²³ Te ma"i ha udum hi pinihupihulna hi'on bokon ha"on an nahamad an Dios an dayawonyun tinanud Israel. ²⁴ Te nadan hinnagna ya nunhiglay nangnangallidan ha"on an Dios. Ot

ilattuwagda an alyonday, Undan aggeyu innila an ta'on on nadan billid on nuntikid nadan dakol an kalesami ta ta'on on nadan na'taggen billid an nungngadan hi Lebanon on tinikidmi. Ya nunlongohmi nadan dudduken kayiw an sedar ya nadan mun'aphod an saypres hidi. Ya ta'on on nan gawwan nan ni'iddawwin muyung on dinatnganmi. ²⁵ Ya dakol di kinana"utanmih bubun hinadan boblen inaba'abakmi ta dadiyey imminu'inumanmi. Ya gapu boh dinakol di tindalumi ya nun'atdu' nadan wa"el hi ad Egypt an gapuh gatinmi.

²⁶ Mu hay nambal Apu Dios i diyen lattuwag Sennakerib ya alyonay, Undan aggem innila an ha'on an Dios ya ninomnom'u tuwalih din nadne danaen na'na'at. Mu ad uwani ot ahi' iyabulut an ma'at. Ta hiya nan numpa"ihyu nadan boble ta nun'itapu"ul nadan nagudun binattun aladda. ²⁷ Te ma"id ha abalinanda ta nalakah nangabakanyu i dida. Te umatda attog hinan babbalu an holo' onu nadan holo' an himman-goh hinan atop ta pinumtang'e on naklingda. ²⁸ Mu undan aggem innila Sennakerib an ha'on an Dios ya innila' an namin nadan ato'atom ya pangapangayam. Ya innila' bon nunhiglay bungotmu i ha'on. ²⁹ Ta gapu i diyen bungotmu i ha'on ya nan punlattuwagam ya paddungnay tabikawa' di olongmu ya binungut'uy to'om ta ay'a kabayu. Ta paddungnay guyudon da'a ta iyanamut da'ah bobleyu.

³⁰ Ta ha'on an hi Isaiah ya e' imbaga i Hesekiah an alyo' di, Hituwey pangimatunam an ipapto' Apu Dios tun boble ta'u. Te ad uwanin tawon

ya hay itanud ta'u ya nadan ibungan nadan namaagot humangoh nan luta. Ya athidi boy itanud ta'uh nan mihnod an tawon. Mu nan mi'atluh tawon ya muntanom ta'u mo ta nan apiton ta'u an bungan di itanom ta'uy itanud ta'u. ³¹ Ot nadan mabati i dita'u an i Judah ya munnanongdah tun boble ta'u ta munholagda. ³² Te hi Apu Dios an ongal di abalinana ya ipa'annungnah tuwe. Ot adi mibahhon wadaday mabati i dita'uh tun ad Jerusalem.

³³ Ta hiyah tuwey imbagan Apu Dios hi ma'at hinan patul hi ad Assyria an alyonay, Adi mabalin an hogponda tun ad Jerusalem ya adi bo mabalin an oladonday panada ta umalihtu. Ya adi mabalin hi mihaggondahtu nadan nunhahapiyo. Ya adi bo mabalin an waha muntabab hitun nunlini"odan tun binattun aladyu ta pumpattukandan bumahhel an mangubat i da'yu hitun ad Jerusalem. ³⁴ Ot nan inwan diyen patul an immali ya hidi boy awona hi pumbangngadanah bobleda. Ta adi nimpe mabalin an hunggop ituwen boble. Ha"on an Dios di mangalin tuwe. ³⁵ Te ibaliw'uh tuwen boble ta adayawa' ya ta mipa'annung din imbaga' hidin baal'u an hi David.

³⁶ Ya i diyen nahdom ya imme han anghel Apu Dios hinan nungkampuwan nadan i Assyria ot patayonay hinggahut ta nawalut limay libu (185,000) an tindalu. Ta hidin nabiggat ya inoy an awagillang di titindalun nun'a'atehdih nan nungkampuwanda. ³⁷ Ot makak mo da

Sennakerib an didah nadan nabati an tindaluna ot ibangngaddah bobleda hi ad Ninibeh.

³⁸ Ya i han ohan algo ya immeh Sennakerib hinan templon nan diosna an hi Nisrok. Ya hidin mundaydayaw hidi ya niyunudda nan duwan imbabalena an da Adrammelek i Sareser ot patayondah nan ispada ot bumtikdah ad Ararat. Ot mihukkat nan imbabalena an hi Esarhaddon an numpatul.

38

Hay Nundogohan Nan Patul An Hi Heseekiah (2 Patul 20:1-11; 2 Chronicles 32:24-26)

¹ Indani ya nundogoh hi Heseekiah ta ay mate. Ta ha"on an hi Isaiah an imbabalen Amos ya immeya' ot alyo' di, Alyon Apu Dios di ipanuhmu anun namin tun nunhituwam ta midadaan te ma"id ha namnamaom hi em pumhodan.

² Ya pamaaggot munligguh hi Heseekiah hinan way dingding ot mundasal ³ an alyonay, He"a Apu Dios ya innilam hi'on nganney nunhilbiya'. Ot inat'u attog di abalina' an nangun'unud hinadan pohdom. Ta ona inat hidi ya nunnaud an adi mitpol di kogana.

⁴ Indani ya alyon Apu Dios i ha"on di, ⁵ Mumbanggad'ah awadan Heseekiah ta alyom i hiya di, Hi Apu Dios an dinyaw din hi apum an hi David ya dingngolnay dasalmu ya tinigonay limmuwaam. Ot nomnomnomom an udmana anuy pi'taguwam hi himpulut limay (15) tawon.

⁶ Ya ihwang da'a ya ibaliwna tun ad Jerusalem ta adi gubaton nan patul hi ad Assyria. ⁷ Ot hituwey panginnilaam an ipa'annung Apu Dios

nan imbagana i he"a. ⁸ Ta nomnomnomom an ipahunodna nan a"o hi himpuluy (10) gattin hinan agdan an impa'apyan handin patul an hi Ahas.

Indani tatawwa ya nipa'annung an himmunod nan a"o hi himpuluy (10) gattin.

⁹ Ta hidin pinumhod hi Hesekiah ot itudo'na nadan na"at i hiya ¹⁰ an alyonay, Alyo' ot on ad uwaniy ataya' an makinduhola' ni' ta umeya' moh awadan di numpun'ate ta hidiya' hi inggana. ¹¹ Ta adi' mo tigon hi Apu Dios onu nadan ibba' an tataguh tun luta. ¹² Ta abigabigat on ninonomnom'uy e pamogpogan Apu Dios hi nitaguwa' an umat hi e apalu'ahan di allung di mumpastol hi kalnero. Ta umata' boh nan nibayat an ma'abol an agge nagibbuh yaden putulon nan mun'abol. ¹³ Ta ahilohilong on hinolholtap'u nan himpangen hanakitanah adol'u an paddungnay punggudun di layon di tungal'u. Ta hay punnomnom'u ya mapogpog mahan moy nitaguwa'. ¹⁴ Ta lo'tat ya adi mo tumuluy hapit'u ta hanan palak'u ya umat hi gohom di palluma. Ya na"able mahan moy mata' an mangitatangad i Apu Dios. Ta alyo' hinan dasal'uy, Boddangana' bahan Apu Dios te nunhigla tayya tun holholtapo'. ¹⁵ Te undan nganne damdamay e' ibaga an hiyah tuwey inalim hi ma"at i ha"on. Ot mahapul an mumpada"ula' an ta'on on athitun munholholtapa'. ¹⁶ Ot innila' an nadan tugunmu Apu Dios ya hiyay itaguwanmi ya hiya boy mangipaphod i da'mi.

Ta impaphoda' ot iyabulutmu bo an mi'taguwa'. ¹⁷ Te immannung an numbalinom

nan nunholholtapa' hi pummaphoda'. Te gapuh pamhodmun ha'on ya inihwanga' hi ate ya pinakawanmun namin di numbahula'.¹⁸ Te onha nateya' ot undan bo mabalin an dayawon da'a te hanadan nate* ya adida e al'alyon di anabaktum ya amaphodmu. Ya atbohadin adi mabalin an mundinol hinan adi maluman an pangipapto'mu.¹⁹ Te hay mabalin an mundayaw i he"a ya nadan matagu an umat i ha'on hi ad uwani. Ya nada'en a'ammod ya mabalin an waday timpuda an mangibagah nadan imbabaledah nan a'atmun Dios an ipa'annungmun namin di ibagam.²⁰ Ot hanat ihwanga' i he"a Apu Dios ta mabalin an inaynayunmin mangikankanta hi pundayawmin he"a hinan Templo an unnuandanmih nan harp.

²¹ Ta pinumhod te ha'on an hi Isaiah ya imbaga' hinadan baal nan patul an hi Heseekiah ta bo'bo'onda dohah nan fig ya inda'opdah nan poghana ta wan mapoyanan.²² Ta i diye ya minahmahan Heseekiah an alyonay, Nganne ha panginnilaa' an pumhoda' ta mabalin an eya' mundayaw hinan Templo?

39

Hay Nangipatigan Heseekiah Hinan Palasyuna Hinadan I Babilon (2 Patul 20:12-19)

¹ Hidin dingngol nan patul hi ad Babilon an hi Merodak-Baladan an imbabalen Baladan an

* **38:18** 38:18 Hay innilan di tataguh din agge ni' immalih Jesu Kristu ya adi mahuwan Apu Dios di nate.

nundogoh hi Heseekiah ot pumhod ya impiyenay tudo'na ya regalona i hiya. ² Ot apngaon Heseekiah dadiyen hinnag nan patul hi ad Babilon ot ipatigonan namin i dida nadan nun'abalol an odona an umat hi silber ya balitu' ya ta'on on nadan nabanglu an mangipaphod hi tamtam di makan ya nan mapmaphod an lanan di olibo. Ot ena bo ipatigon dida nadan almasdan e mi'gubat. Ta ma'id ha aggena e impatigon didah nadan wahdih nan palasyuna ya an namin nadan kinadangyan nan pun'ap'apuwana.

³ Indani ot umeya' hi awadan Heseekiah ot alyo' di, Danay nalpuwan dadiyen tatagu ya nganney imbagada i he"a?

Ya alyon Heseekiah di, Nalpuhadhi dayyah ad Babilon.

⁴ Ot alyo' di, Ya nganney tinigodah nan palasyu?

Ya alyon nan patul di, Tinigodan naminamin te ma'id ha agge' impatigon dida.

⁵ Ot alyo' i hiya di, Donglom hituwen imbagan nan ongal di abalinana an Dios an alyonay,

⁶ Nomnomnomom an udum hi algo ya an namin nadan inamu'amung handidan a'ammodmu an wadah nan palasyu ya ta'on on hanadan inamungmu ya iye"edah ad Babilon ta ma'id ha mabati. Hiyah tuwey inalin Apu Dios. ⁷ Ya miyeday udum hinadan tinanudmuh ad Babilon ta mumbalindah yunok* ta munhilbidah nan palasyun nan patul hidi.

39:6 39:6 Daniel 1:2; 5:2 * **39:7** 39:7 Nan yunok ya hidiye nan eunuch hinan English an hay ibalinana ya nakapun ta munhilbih nan palasyu.

⁸ Ya hay nambal Hesechia ya alyonay, Maphod hinaen impa'innilam i ha"on an nalpun Apu Dios. Te hay wah nomnom Hesechia ya malinggop di pun'ap'apuwana i diyen amataguna.

40

Hay Mangipadinol Hinadan Tatagun Apu Dios

¹ Hi Apu Dios ya alyonay, Hanat pa'amlongonyu bahan nadan tatagu'. ² Ta iphodyu an ibagah nadan wah ad Jerusalem an nalpah mo aya nan pumpaligatanda. Te nalpah moy dusada an gapuh bahulda.

³ Ya waday ahi e mangitku'itkuk an muntudtudu hinadan tatagu an umanneh nan awadana hinan agge naboblaysan an analyonay, Idadaan ta'u ha ma'andong hi awon* nan Ap'apu hinan agge naboblaysan. ⁴ Ta tababon ta'u nadan nun'ah'ung ya nundotalon ta'u nadan billid ya nadan nabillid. Ya nuntaldongon ta'u nadan nun'akillun awon ya nuntabab ta'u nadan nun'aba"ungan. ⁵ Ta ahi mipatigo nan anabaktun Apu Dios ta tigon di atagutaguh tun luta. Hiyah tuwey imbagan Apu Dios hi ma'at.

⁶ Indani ya dingngol'u han hapit an alyonay, Tumkuk'a.

Ot alyo' di, Nganney itkuk'u?

Ya alyonay, Itkukmun alyom di, An namin di tagu ya umatdah nan holo'. Ya nan amaphodda ya umat hi amaphod di habhabung. ⁷ Te nan

* **40:3** 40:3-5 Mathew 3:3; Mark 1:3; Luke 3:4-6; John 1:23. Hay pinhodnan alyon hinan idadaan ta'u ha ma'andong an awon ya ipaphod ta'uy pangiy'e ta'u ta midadaan ta'u hi umaliyan Kristu.

holo' ya makling. Ya hanada'en habhabung ya malyohda ya nagahda an gapuh nan ipa'alín Apu Dios an dibdib. Ya immannung an hay tagu ya umat hi holo'. ⁸ Te nan holo' nimpe ya makling ya nada'e bo an habhabung ya malyohda nimpe ya nagahda. Ta mapa"ih an namin di wah tun luta mu hay adi mapa"ih ya nan hapit Apu Dios te munnananong di niyatana.

⁹ Ot he"a an e mangipa'innilah nan maphod an innilaon nadan ibbam an tataguh ad Zion ya ume'ah nan uhhun di natagen billid ya inlo'inlotmun nangitkuk an adi'a mun'og'ogon. Ta itkukmuh bobleyuh ad Judah an alyom di, Wahtu mo nan Dios an dayawon ta'u.

¹⁰ Ot tigonyu an hiya an na'abbaktu an Dios ya immali an ongal di abalinana an mun'ap'apu. Ya tigonyu bo an impanguluna nadan tataguna an inihwangna ta diday ayna lagbu.† ¹¹ Ya ipapto'na dida an umat hi aton di mumpapto' hi kalnero hinadan kalnerona an wa'e on inap'appupuna nadan imbabalen di kalnero. Ya nada'en hiyah nun'imbabale ya iphodnan ipapto'.

Hi Apu Dios Ya Ma"i'd Ha Nipaddungana

¹² Ma"i'd ha tagu hi abalinana an lukudon nan liting hinan baybay hi paladna. Te undan waha taguh abalinana an lukudon nan binillo'g di ad lagud? Ya atbohdi an ma"i'd ha taguh nanginnilah damot di hupu' hitun luta onu nadan billid ya nadan nabillid. ¹³ Ya ma"i'd bo i dita'un

40:8 40:8 1 Peter 1:24-25 † **40:10** 40:10 Hay alyon di udum ya hituwen mun'ap'apu ya waday intakina hi gunggunan nadan tataguna. Isaiah 62:11b. **40:11** 40:11 Ezekiel 34:11-16

tatagu ha nanginnilah nomnom Apu Dios ta hiya nan ma"i*d* i dita'u ha mabalin hi mangituddun hiyah atona. ¹⁴ Ya ma"i*d* ha numpaboddangana ta tinudduwanah nipto' hi atona. Ya atboh*d*in ma"i*d* ha e nanugun i hiya.

¹⁵ Ot nomnomnomon ta'u an hay panigon Apu Dios hi abobboble ya ayda hintod*t*od an liting ya umatda boh nan hupu' hinan kiluwan an ma"i*d* ha damotna. Ya nadan dakol an bobleh gawwan di baybay ya paddungnay hinggamal an hupu' i hiya. ¹⁶ Ya an namin nadan kayiw hinan muyung hinadan billid an nungngadan hi Lebanon ya adi umda hi panunguh nan punggobhan hi mi'nong i Apu Dios. Ya ta'on on nadan animal hidi ya adida umda hi maghob an mi'nong i hiya. ¹⁷ Ya hay panigona hi atagutaguh abobboble ya ma"i*d* ahan ha abalinanda.

¹⁸ Hi Apu Dios ya na'innila tuwali an ma"i*d* ha umat i hiya ta ma"i*d* ha mabalin hi pangipaddungan i hiya. ¹⁹ Te hiya ya adi umat hinan bulul an pina'otanda ot oddahandah balitu' ot alkusandah silber. ²⁰ Ta na'e attog an na'awwotwot an adina abalanan hidiye ya e namilih nan magangah an kayiw ya ena impiyamma hinan nala'ing an mumpa'ot hi bulul ta nahamad an adi hi kittang on natukkad.

²¹ Mu undan aggeyu innila ya undan ma"i*d* ha dingdingngolyu? Ya undan ma"i*d* ha nangibaga i da'yuh din hopapna ta aggeyu na'innilaan di a'at di nalmuwan tun luta? ²² Hi Apu Dios ya inumbun hinan trono hi baktun tun luta an

mun'ap'apu. Ya hiyay namitbit hi ad lagud ta umat i ha tolda an ni'abbung. Ya hay panigona i dita'u an tataguh tun luta ya umat ta'uh ba"atong. ²³ Ya abalinana an pumbalinon di a'ap'apuh tun luta hi ma"id ha hilbida. ²⁴ Ta umatdah nan pa"itanom an hiyah inhipundan lumamut ot budakan di puwo' ta naklingda ot miyaddibdan umatdah nan dugih. ²⁵ Te alyon nan nahamad an Dios di, Ma"id ha mabalin hi pangipaddunganyu i ha"on. ²⁶ Te onha tangadonyuh ad lagud hinan mahdom ta tigonyu nadan bittuwon ya nganney innilayuh nunlumu i datuwe? Ha"on an nunlumu i datuwe an dakkodakkol an wah ad lagud ot ohha'ohhao' didan ngadanan ya innila' di bilangda. Ta gapuh nan ongal an abalina' ya ma"id ha mataala' i datuwe.

²⁷ Ot alyo' an hi Isaiah di, Dita'un tinanud Israel ya adi ta'u alyon di agge innilan Apu Dios nadan punholholtapan ta'u. Ya adiyu bo alyon hi adi dita'u hanguton. ²⁸ Manu te adi mabalin an ma'innilaan di nomnomna mu undan aggeyu innila an hi Apu Dios an nunlumuh tun luta ya munnananong? Ya hiya ya adi umengle ya adi mable. ²⁹ Ya hiyay mangdat hi bikah nadan kimmapuy ya na"able. ³⁰ Te onha nadan u"unga ya mableda ot namama mahan mo hinadan mumpangilog an gapu attog hi binleda ya namaaggon natukkadda. ³¹ Mu nada'e an mangidinol i Apu Dios ya pabikahona dida. Ta umatdah nan agila an abalinanda an tumayap hinan natage. Ya ta'on onda tanagtagon ya adida mable ya atbohdi an ta'on onda dumanallanan

ya adida mahalangob.

41

Nan Ongal An Abalinan Apu Dios

¹ Hi Apu Dios ya alyonay, Da'yu an tataguh nadan nun'idawwi an boble ya hanat donglonyu tun ibaga'. Ya mundadaan ayu an umalin mangibagah nan pohdonyu an ibaga. Ta wan hapiton ta'u hinan punhumalyaan ta ma'innilah on nganney i dita'uy nipto'.

² Te undan bokon ha"on di nannag hinan patul* an nalpuh nangappit hi tuluwan di algo ta eda gubaton nadan dakol an boble? Ya undan bokon ha"on boy nangiyabulut an abakonda nadan patul ya tatagu i dadiye an boble? Ta inusalda nadan ispadada ya panada ta numbalinondah hupu' nadan binuhulda ta itayap di dibdib dida. ³ Ya aggeda nahugatan hi numpamdugandan dida an ta'on on aggeda impa'ingha dadiyen boble. ⁴ Te ha"on an Dios di nangiyabulut i datuwe. Te an namin di na'na'at ya ta'on on nadan ahi ma'at ya ha"on di ud nomnom. Te ha"on di wadah din hopapna ya hi ingga'inggana.

⁵ Ya hidin tinigon nadan tataguh abob-boble dadiyen na'at ya munggayayonggongdah

* **41:2** 41:2 Hituwen patul an malpuh nangappit hi tuluwan di algo ya hi Sayrus an patul hi ad Persia an hiya ya nadan tindalunay bumoddang hinadan tinanud Israel an niyeh ad Babilon. Isaiah 44:28

takutda. Ta hiya nan na'amungda ⁶ ta num-boboddangda ta nangammada hi bulul ta nun-himbabaggada an alyonday, Hanat pabikahon ta'uy nomnom ta'u. ⁷ Ta nada'en mumpa'ot ya ipahluda nadan munlutuh balitu'. Ya hanada'en mangip'iphod hi tigon di bulul ya alyondah nadan mangipata' hinan iha"adanda di, Maphod danaen inatyu.

Ya numboboddangda bo an nangipata'dog i diyen inyammadan bulul an impata'da ta adi matukkad.

⁸ Ya alyon bon Apu Dios di, Mu da'yu an tinanud Israel an baal'u di pinto"uh tatagu' te da'yuy tinanud nan gayyum'u an hi Abraham.

⁹ Ot ipangulu da'yuh tun ha"on an inilpu da'yuh nidawwin bobleh pingngit di luta. Ta wan ha"on di dayawonyu ya punhilbiyanyu. Ya agge da'yu ingnganuy i ha"on te da'yu nimpey pinto"uh baal'u. ¹⁰ Ot adi ayu tumakut ya adi ayu minomnoman te ha"on nan Dios an dayawonyu ya wadawadaa' i da'yu. Ta gapuh nan ongal an abalina' ya pabikahon da'yu ya boddangan da'yu ya impapto' da'yu i ha"on.

¹¹ Ot nomnomnomyu an mibabainda nadan ma'ahihhiwo i da'yu. Ya ta'on on nadan mangubat i da'yu ya ma"id ha hilibida te mateda.

¹² Ta ta'on hi eyu hama'on nadan binuhulyu ya ma"idda. ¹³ Te ha"on an Dios an dayawonyu an mangipanapto' i da'yu ya alyo' di, Adi ayu nimpe tumakut ot boddangan da'yu i ha"on. ¹⁴ Ta ta'on on ma"id ha abalinanyu an tinanud Israel ya hanat adi ayu nimpe tumakut. Te ha"on di mamoddang i da'yu. Ha"on an nahamad an Dios

an dayawonyun tinanud Israel an mangihwang i da'yu di mangalin tuwe.

¹⁵ Ot nomnomnomonyu an pumbalinon da'yu hi paddungnay balu an pun'ilik an dakol di bobana ya ma'taddom. Ta mabalin an pung-guduyu nadan billid an nipaddungan nadan binuhulyu ta mumbalindah ay dapul. ¹⁶ Ya paddungna boy pun'ipatu"ugyun pun'itooop dida ta itayyap di dibdib ya puwo' dida. Mu da'yu'e an tinanud Israel ya mun'am'amlong ayu an gapu i ha"on an nahamad an Dios an dayawonyu.

¹⁷ Ya wa'e ta ma'ma"idan ha liting ta maligatan ayu an ay ayu mateh inuwohyu ya donglo' di dasalyu. Te adi da'yu inganuy i ha"on an Dios an dayawonyu nimpén tinanud Israel. ¹⁸ Ot wadao' di liting hinadan uhhun di nabillid ta mawaday wa"el an mumpa'eh nadan nundotal ta mun'aphung nadan na'appudut an luta an agge naboblaysan. ¹⁹ Ya humangoda bohdiy nat'onat'on an kayiw an umat hi sedar ya akasya ya bolbol ya olibo ya fir ya saypres ya nadan udum. Ta mamuyungan dadiyen na'appudut an lutan agge naboblaysan. ²⁰ Ta datuwen ma'ma'at di panigan nadan tatagu ta ma'awatanda an ha"on nan nahamad an Dios an dayawonyu an tinanud Israel di nunlumu i datuwe.†

Hanadan Dios Di Udum An Tatagu

²¹ Ya alyon bon Apu Dios an patul di tinanud Israel di, Da'yun dios an inyamman di tagu ya

† **41:20** 41:20 [17-20] Hi Apu Dios ya imbagana an idatnan namin di mahapul nadan tataguna hi umanamutandah bobleda hi alpuwandah ad Babilon an niyayanda.

umali ayuhtu ta munhahapit ta'u hi'on nganney alyonyu. ²² Ta ibagayu hi'on nganney ahi ma'at ya nganne nadan na'na'at ta panginnilaan ta'u hi'on waday abalinanyu. ²³ Ta ipa'innilayu hi'on nganney ahi ma'at ta wan panginnilaan hi'on immannung an dios ayu. Ya daan mo ta atonyu ha umipatakut onu nakaskasda'aw ta wan tumakut ami. ²⁴ Mu na'innila tuwali an ma'id ha hilbiyu te ma'id ha abalinanyu. Ta nunhiglan umipabungot i ha'on an Dios nadan mundayaw i da'yu.

²⁵ Mu ha'on ya wada han impabungot'u an nunhitsu hi nangappit hi huddo'na‡ an ihawwangnah nangappit hi tuluwan di algo an mumpaboddang i ha'on. Ta pumpatena nadan ap'apu an umat hi aton di mangapyah banga an pun'igatina nan pito' ta mapalut.

²⁶ On ngadan i da'yuy abalinanan mun'abig hi umat ituwen imbaga'? Ma'id man te ha'on ya abuh. Ot onha wada, ya mipa'annung ot mabalin an alyonmiy, Hiya peman! Mu ma'id ha ta'on hi ohah nangat hi athitu.

²⁷ Ya ha'on bo ya abuh di nangibagah nadan i Zion hinan maphod an ahi ma'at. Te ahi ituda' di e mangibaga hi ad Jerusalem ta alyona di, Mangmangonyu'e an mumpanganamutda mo nadan ibbayun tatagu.

²⁸ Mu hidin mummahmaha' hinadan diosyu an inyamman di tagu ya ma'id ha ta'on hi oha i dida

‡ **41:25** 41:25 Hay nunhitsu hi nangappit hi huddo'na ya hiya nan patul hi ad Persia an hi Sayrus an abakonay abobboble. Ya nipa'annung hituweh din nala"uy hinggahut ta nabongley (150) tawon hi nangitudo'an Isaiah ituwe. Isaiah 44:28

hi nambal. ²⁹ Ta hiya nan nomnomnomonyu an datuwe tuwali an dios an inyamman di tagu ya ma"i'd ha hilibida te ma"i'd ha inniladah atonda.

42

Nan Pinto' Apu Dios An Baalna

¹ Alyon bon Apu Dios di, Ha ahan di nomnomnomonyu ya nan pinto"u an baal'u an indatta' hi abalinana ya hiyay mangipa'amlong i ha"on. Te ipiddum'u nan Espiritu' i hiya ta nipto' an namin di atona an mun'ap'apu hi tataguh abobboble.

² Ya hiya ya adina itkuk di panapitna an adi umat hinadan udum an eda itku'itkuk hinan kalata nan ibagada. ³ Ya adina mamaon nadan tatagu an mi'alig hinan apuputung an bilau. Ya ta'on on nadan mi'alig hinan mun'oddo'oddop an dilag ya adina mamaon an odpon. Mu unaot boddangan dida ta nan nipto' di ma'at i dida.

⁴ Ya adi umengle an mamannod ta inggana hi tigona an nipto' di pangat nadan mangipanuh hi tataguh abobbobleh tun luta. Ta nadan tataguh nadan nun'idawwin boble ya pohdonda ahan an donglon nan tuguna.*

⁵ Hi Apu Dios di nunlumu hi ad lagud an ayna binitbit ha abillobillog hi toldahdi. Ya hiya boy nunlumu hitun luta ya an namin an wahtu. Ya hiya boy nangdat hi yahyah ya nitaguwan di tagu ya an namin an matagu. ⁶ Ya hiyay namto' i diyen baalna ot ipapto'na an gapuh nan ongal an abalinana. Ot ibagana i hiya an hiyay ipa'annungan din imbaganah nadan

* **42:4** 42:4 Hay nibaga ituwe ya nan umaliyan Kristu. Matthew 12:17

tatagu ta mipatigo nan nahamad an a'atna an Dios. Ta hiyay mi'alig hinan dilag an mamatal hi nomnom di tataguh abobboble. ⁷ Ta gapun hiya ya madiyat di matan nadan napilok ta tumigo. Ya hiya boy mangibulus hinadan paddungnay nun'ibalud hinan munhihillong.

⁸ Ya alyon bon Apu Dios di, Adi' iyabulut an hanadan bulul ya nadan udum di dayawonyu ta ha'on an Dios ya abuh di dayawonyu. ⁹ Ot nomnomnomonyu an nipa'annungda mo nadan namangulu an imbaga' hi ma'at. Ot ad uwani ya wada boy ibaga' i da'yu an ahi ma'at.

Hay Kantan Pundayaw I Apu Dios

¹⁰ Hanat an namin ta'un tataguh tun luta ya ikantaan ta'uh Apu Dios hi balun kanta ta pundayaw ta'u i hiya. Ya middum ayun namin an mumpuntamuh nan papol hinan baybay ya ta'on on da'yun numpunhituh nadan bobleh gawwan di baybay. ¹¹ Ya atbohdi i da'yu an numpunhituh nan na'appudut an boble ya nadan udum an boblen nihaggon i da'yu ya ta'on on da'yun tinanud Kedar ya ikantayuy pundayawyun hiya. Ya ta'on on da'yun i Sela an wah nan billid ya hanat itkukyu damdamay kantayu an gapuh amlongyu. ¹² Ta dayawon ta'uh Apu Dios ya e ta'u ipa'innilay amaphodna hi abobboble tun luta.

¹³ Te hi Apu Dios ya umat hinan mabikah an tindalu an e mi'gubat. Ta ma"adngol di tukuknah pi'gubatana ta ipatigona nan ongal an abalinaanah nadan binuhulna.

¹⁴ Ta alyonay, Nadney nanganu'anuha' i da'yu ta namaag'uy dindinong. Mu ad uwani mahan mo ya ipahda' di bungot'u ta hay tukuk'u ya umat hinan tukuk di mun'ayyam. ¹⁵ Ta pundadag'uy billid ya ta'on on nadan nabillid ta mun'aklingday holo' ya kayiw hidi. Ya tudu'a' nadan wangwang ya ta'on on nadan lobong.

Hay Pamoddangan Apu Dios Hinadan Mundayaw I Hiya

¹⁶ Mu nada'en napilok ya ipangulu' dida hinan awonda an aggeda impa'ingha. Ya numbalino' nan munhihillong an awadanda hi mapatal. Ya pundotalo' nadan nun'ah'ung. Manu'eh ato' datuwe ya adi' pohdon an iwalong dida. ¹⁷ Mu nada'en mundayaw ya mangidinol hinadan umat hi bulul ya nunhiglay ibabainanda.

Hay Adi Pangun'unudan Nadan Tinanud Israel I Apu Dios

¹⁸ Alyon bon Apu Dios di, Da'yun paddungnay napukit ya da'yun paddungnay napilok ya hanat igongahanyu tun ibaga'. ¹⁹ Te ma"i'd ha udum hi nipaddungan nadan napukit ya napilok hi'on bokon da'yun pinto"u an ba'al'u. ²⁰ Te ta'on hi dakol di tinigoyu mu ma"i'd ha hilbina i da'yu. Ya waday ingayu mu ningamut an adiyu pohdon an donglon. ²¹ Mu ha'on an Dios ya pinhod'un mipatigoy amaphod nan tugun'u an gapuh pangun'unudanyun tinanud Israel. ²² Mu gapu ta aggeyu inun'unud nan tugun'u ya iyabulut'u ta pulhon di binuhulyuy nadan nun'abalol an wadan da'yu. Ya e da'yu imbalud hinadan munhihillong. Ya ma"i'd ha mangihakit i da'yu.

²³ Ot nganne i da'yuy waday na'adalna ituwen na'at ta wan munnomnom ta unudona mo tatawwa nadan tugun'u. ²⁴ Te undan waha udum hi mangiyabulut ta pulhon di binuhulyu nadan nun'abalol an wadan da'yu an tinanud Israel hi'on bokon ha'on an Dios ya abuh. Manueh ma'at datuwe ya gapu nimpeh adiyu pangun'unudan hinadan tugun'u. ²⁵ Ta gapuh bungot'u ya ipa'ali' di mangubat i da'yu. Ta paddungnay gimmanab ha apuy ot pu'ulanay udum i da'yu. Mu ta'on on ma'at di athidi i da'yu mu ningamut an adiyu damdama abuluton nan pohdon diyen ipa'adal i da'yu.

43

Hay A'at Di Pangipapto' Apu Dios

¹ Hi Apu Dios ya alyonay, Da'yun tinanud Jacob ya hanat adi ayu tumakut te ha'on an nunlumu i da'yu ya ihwang da'yu. Te da'yu nimpey pinto"uh tatagu'. ² Ta ta'on on hinan umagwatanyu hinan adallom an wangwang ya wadaa' an pun'ibbayu ta adi ayu miyanud. Ya alina'e hi dumalan ayuh nan mundalang an apuy ya adi ayu ma'atungan. ³ Te ha'on an nahamad an Dios an dayawonyun tinanud Israel di mangihwang i da'yu. Ta iwalong'uh ad Egypt ya hi ad Etiopia ya hi ad Seba ta diday paddungnay pamayad'uh nan eyu nihbutan. ⁴ Te pa'appohpohdon da'yu te nabalol ayu i ha'on ta hiya nan mun'a'ateday udum hinadan tatagu i dadiyen boble hitun pangihwanga' i da'yu. ⁵ Ta hiya nan adi ayu nimpe tumakut te wadaa' an mangipapto' i da'yu.

Ta boddangan da'yu ya nadan imbabaleyu ta umanamut ayu an malpu ayuh nadan boble an niyayanyu hi nangappit hi tuluwan di algo ya nadan boble hi nangappit hi alimuhan di algo. ⁶ Te ahi' ibagah nadan tatagu hi nangappit hi huddo'na ya hi nangappit hi muyyadna an alyo' di, Hanat pa'anamutonyu nadan tatagu' hi bobleda. Ya ta'on on nidawwi nan bobleyu an niyayanda ya hanat boddanganyu dida ta umanamutda. ⁷ Te ha'on di nunlumu i dida ot pot'o' dida hi tatagu' ta wan dayawona'.

⁸ Indani ya alyon bon Apu Dios di, Amungonyu nadan tatagu an waday matada mu ayda napilok ya waday ingada mu ayda napukit. ⁹ Ta an namin ayun tataguh abobboble ya ma'amung ayu ta ibagayu hi'on nganneh nadan diosyu di nangabig hinan ma'ma'at hi ad uwani. Hi'on waday muntistigu ta alyonay, Hituwen ma'ma'at hi ad uwani ya namangulu tuwalin impa'innilan nan diosmi i da'mi.

¹⁰ Mu da'yun tinanud Israel di pinto"uh baal'u ta wan innilaonyuy a'at'u ta ha'on di un'unudonyu ya ta ma'awatanyu an ha'on ya abuh di Dios. Ta da'yuy tistigun di a'immannung'un Dios. ¹¹ Te ha'on nimpe di mabalin hi mangihwang i da'yu an tatagu an ma'id ha udum. ¹² Ya namangulu tuwali an imbaga' i da'yu an ihwang da'yun ha'on ot teen hiyay inat'u. Ot da'yu nimpey tistigu' an ha'on ya abuh an Dios di nangat ituwe. Ha'on an Dios di mangalin tuwe. ¹³ Ot ha'on di Dios hi inggana. Ta ma'id ha mabalin hi manangga i ha'on. Ya ma'id ha mabalin hi munluman hinan

ninomnom'un aton.

Han Balu An Ahi Aton Apu Dios

¹⁴ Nan nahamad an Dios an mangihwang i dita'u an tinanud Israel ya alyonay, Hay ato' an mangihwang i da'yu ya honago' di mangubat hinadan i Babilon ta abakonda dida ya pinilitda dida an ilugan hinadan ilattuwagdan papolda ta mumbalindah balud hi udum hi boble. ¹⁵ Te ha'on an nahamad nimpén Dios an dayawonyun tinanud Israel an nunlumu i da'yu ya ha'on di patulyu. ¹⁶ Ya ha'on bo din nangapyah awon hinan gawwan di baybay ta namaganan hi nangi'wan nadan a'ammodityuh din nadne. ¹⁷ Ta hidin nitnudda nadan mun'abikah an tindaluh ad Egypt an nungkakabayuda ya nungkakalesaday udum ya nun'a'alingdah nan baybay ta nama'iddan umatdah nan nadop an dilag.

¹⁸ Mu hanat bokon dadiyen na'at hidin nadney nonomnomonyu. ¹⁹ Ta hay nomnomnomonyu ya nan balu an ahi' aton. Te iphod'u han kalata ya wa"el hinan na'appudut an lutah nan agge naboblayan. ²⁰ Ta munhanada i ha'on nadan atap an animal te wada moy liting hi inumondahdi. Ya ta'on on da'yu an pinto'un tatagu' ya waday inumonyuhdi. ²¹ Te ha'on di nunlumu i da'yu ta da'yuy mangipa'innilah anabaktu' hi abobboble. ²² Mu ningamut an inenglayana' i da'yu an tinanud Israel. ²³ Ta ma'id ha indawatyu i ha'on hi maghob an mi'nong an kalnero ya nadan udum an mi-dawat an pundayawyu i ha'on. Mu agge da'yu attog pinaligat te aggeya' numbaga i da'yu hi

midawat an makan onu nadan maghob an insenso. ²⁴ Ya aggeya' inggattangan hinadan mapmaphod di hunghungna an insenso ya ma"i'd ha ginhobyuh taba hi ini'nongyun ha"on. Te onnot on nadan pumbahulan di inyal'alayun inat ta impa'engleya' i dadiyen adi maphod an ina'inatyu.

²⁵ Mu ta'on hi athidi ya linglingo' di numbahulanyu an adi' mo nomnomnomon te athidi tuwaliy a'at'u. ²⁶ Mu hi'on hay punnomnomyu ya ma"i'd ha bahulyu ya aga ta punhahapitan ta'u hi'on immannung an ma"i'd ha bahulyu. ²⁷ Handidan a'ammodyuh din hopapna ya ta'on on nadan nun'ap'apu i da'yu ya nginheya' i dida an aggeya' inun'unud. ²⁸ Ta hiya nan ipa'aan'u nadan padi hinan Templo ta adida mo munhilbi i ha"on ya iyabulut'u ta madadag ayu an tinanud Jacob ta mibabain ayuh tun numboblayanyu.

44

Hay Ahi Punwagahan Apu Dios Hinadan Tata-guna

¹ Alyon bon Apu Dios di, Da'yu an tinanud Israel* an pinto"uh baal'u ya donglonyu tun ibaga' i da'yu. ² Ha"on an Dios an nunlumu nimpe i da'yu ya boddangan da'yu. Ot adi ayu tumakut te da'yun pinto"uh baal'u di pa'appohpohdo'. ³ Ya pa'aliyo' nan Espiritu' hinadan imbabaleyu ya winagaha' nadan tanudanyu an paddungnay ipa'ali' di liting hinan nadpal an bobleyu ta

* **44:1** 44:1 Hay udum an pungngadandah nadan tinanud Israel ya tinanud Jacob onu hi Jesurun.

mawadaday wa"el. ⁴ Ta maphod di pi'taguwanda an umatdah nan holo' ya kayiw hinan da'ging di wa"el. ⁵ Ta way oha i dida on alyonay, Hi Apu Dios di nidduma'. Ya nadan udum ya alyonday, Da'mi nan tinanudan Jacob. Ya nadan udum ya itudo'dah ta'leday ngadan'u an Dios. Athidiy ibaga te niddumdah nadan tinanud Israel.

⁶ Ya ha"on bo an ongal di abalinanan Dios an mangihwang i da'yu an patulyun tinanud Israel ya alyo' boy, Ha"on nan Dios an ma"id ha hipuna ya ma"id ha pogpogna. Ya ma"id ha udum hi Dios te ha"on ya abuh. ⁷ Ot on waday udum hi umat i ha"on? Wadada'e ya ibagayu ta ipa'inniladay ahi ma'at hi udum hi algo ta mipatigo hi'on waday abalinanda an umat hinadan inat'inat'u an nihipun hidin hopapna hi nangayaga' i da'yu an tatagu'. ⁸ Ot hanat adi ayu tumakut te undan agge' tuwali imbaga i da'yu hidin nadne nan ahi ma'at. Ot teen na'at. Ot da'yuy tistigu'. Te undan waha udum hi Dios hi'on bokon ha"on ya abuh. Ya ha"on nan mi'alig hinan doplah an ihi"uganyu.

⁹ Ot nadan mangiphod hi bulul ta dayawonda ya nibahhoda. Te dadiyen iniphodda ya ma"id ha hilbida. Ya atbohdi hinadan mundayaw i dadiyen bulul an ayda napilok ta aggeda innilay nipto' ta hay umudi ya mibabainda. ¹⁰ Te ma"id ha gunggunan nan tagu an mangiphod hi ma"id ha abalinana an dios ta dayawona. ¹¹ Ot nomnomnomnyun an namin nadan mundayaw i dadiyen bulul an inyamman di tagu ya mibabainda nimpe. Ot hanat ma'amungda ta

dusao' dida ta nunhiglay ahida tumakutan ya ibabainan.

¹² Nan mun'udih ya alana nan gumo' ya inildangnah nan nangimbabbalan apuy on bimmik-abikah an mummantilyu ta ingganah miyamma nan pohdonan iyammaana. Ta gapu i diyen tamuwana ya ma"uwoh ya ma'agangan ya ma"able.

¹³ Ya athidi boh nan mumpa'ot an lukudona ni' nan kayiw ya minalkaana ta matigoy a'atna. Ya ahina mohpe pa'otan ta ay tagu an mapmaphod di tigona. Ya inyena mohpeh nan iha"adana.

¹⁴ Ya nan kayiw an piliyona an umat hi sedar onu oak an iphodna i dadiyen bulul ya hidiyey itanomna. Ta umongngal nan kayiw an gapu ta ma'uda'udanan nan nitanomana.

¹⁵ Ta immongngal'e ya linggohna ta panungunah anonay bongwahna ya nun'aniduwana. Ya pina'otanah bulul nan bongwahna ta dayawonda. ¹⁶ Ta panunguna nimpey bongwah nan kayiw ya nunhongbaanah dotag hi ihdana ta mabhug. Ya nun'aniduwana ta ma"amlong hi umatungana.

¹⁷ Ya pina'otanay bongwahnah bulul ya nunyu"ung hi hinangngab diyen bulul ta dayawona. Ya nundasal i diyen iniphodna ta alyonay, He"ay dios'u ot ihwanga' bahan.

¹⁸ Mu nadan mangat ituwe ya kulang di nomnomda te adida ma'awatan nan at'attonda an paddungnay nahophopan di matada ta adida tigon. ¹⁹ Ya ma"id ha alyondah nomnomday, Tanganu mahan on'u nanunguy bongwah nan kayiw hinan inha"ang'u ot punhongbaa' hi dotag ya dinayaw'u nan bongwahna? Yaden hidiye

nan nunhiglan umipabungot i ha"on an Dios.

²⁰ Mu ma"id te paddungnay nahilngan di nomnomda ta hiya nan pamaag ya ayda manggan hi dapul. Te nan ma"id ha abalinana an bumoddang i dida di pundinolanda. Ta ma"id ha alyonda hi, Te on layah mahan hituwen o'odna' an dios'u.

Nan Immannung An Dios

²¹ Ya alyon bon Apu Dios di, Da'yun tinanud Israel ya hanat nomnomnomonyu datuwe te da'yuy baal'u. Ya ha"on di nunlumu i da'yu ot adi da'yu inganuy. ²² Ya liningling'u mo nadan bahulyu ta umat hinan bugut hinan mawi"it an pinumtang'e ya na'aan nan bugut. Ot hanat mumbangngad ayu tuwali i ha"on te ha"on di namla' i da'yu.

²³ Ot da'yu an wah ad lagud ya hanat mungkanta ayuh amlongyu. Ya ta'on on da'yun wah tun luta ya da'yu an billid ya muyung ya kayiw ya hanat oltonyun mangikanta damdamah amlongyu. Ha"on an Dios ya pinla"u nadan tinanud Jacob ta wan mipatigoy an-abaktu'.

²⁴ Ha"on an Dios an nunlumu ya mangihwang i da'yu ya alyo' di, Ha"on nan Dios an nunlumu hi an namin an wada an umat hi ad lagud ya nadan wahdi ya atbohdih tun luta ya an namin an wahtu. ²⁵ Ya ipatigo' an munlayahda nadan udum an alyonday propetada ta adi' iyabulut an ma'at nan imbagadah ma'at. Ya pumbalino' nadan mun'abig hi ma"id ha nomnomda. Ya nada'en nala'ing an muntugun ya pumbalino'

nan itugunda hi umat hi tugun di ma'id ha nomnomna. ²⁶ Mu nada'e an baal'un propeta ya pa'annungo' an namin di ibagada. Ta alyonda'ey mipaphod hi ad Jerusalem ya an namin nadan bobleh ad Judah ta punhituwan bon nadan tatagu' ya ma'at. ²⁷ Ya alyo'e boy matdu' nadan nalitingan ya umannung an ma'at. ²⁸ Ya ha'on boy mangibaga i Sayrus ta hiyay mumpapto'. Ta ipa'annungna nadan pohdo' an ma'at ta iyuldina an mipaphod hi ad Jerusalem ya nan Templo.†

45

Hay Namto'an Apu Dios I Sayrus

¹ Hi Apu Dios ya pinto'nah Sayrus hi patul. Ta pangaba'abakonah gubat ta mapogpog di pumatulan nadan udum an patul hi udum an boble. Ya adi maligatan an manggop i dadiyen boble.

Te inalin Apu Dios i Sayrus di, ² Idadaan'u nan awom ta paddungnay pundotalo' nadan nabillid ya numpa'ih'u nadan gumo' ya gombang an geyt di abobboble. ³ Ya indat'un he"a nadan nun'abalol an odonda* an nun'ipa"edah nan munhihlong. Ta hidiyey panginnilaam an ha'on an Dios an dayawon nadan tinanud Israel di nangayag i he"a. ⁴ Manu'eh he"ay inayaga'

† **44:28** 44:28 Hi Apu Dios ya abuh di waday abalinana an mangipa'innilah nan ma'at hi udum hi algo te impitudo'na i Isaiah nan ahi aton Sayrus. Ya nala'uh di hingгахut ta han nabongley (150) tawon an nihipun hi na'abigan tuwe ot ahi mumpatul hi Sayrus. * **45:3** 45:3 Nan patul an hi Sayrus ya nadan tindaluna ya ginubatdah ad Lydia ya hi ad Babilon ot pun'aladay kinadangyanda.

ya ta boddangam nadan baal'un tinanud Israel an pinto"uh tatagu'. Ya ongal an adayawam nan ato' an ta'on on aggeya' innilan he"a. ⁵ Ha"on ya abuh di Dios an ma"id ha udum hi Dios. Ya idat'uy ongal an abalinam an ta'on on aggeya' nimpe innilan he"a.† ⁶ Manu'eh athinay ato' ya ta panginnilaan di atagutagu an mhipun hi nangappit hi tuluwan di algo ta ingganah alimuhana ya ma"id ha udum hi Dios hi'on bokon ha"on ya abuh. ⁷ Te ha"on di nunwadah mapatal ya nan munhihillong. Ya ha"on di mangipaphod hi nitaguwan di tagu ya atbohadin ha"on di gumalat hi adadaganda. Te ha"on an Dios di alpuwan datuwen namin. ⁸ Ya ha"on di mangdat hi abalinanyu an mangat hi nipto' ta umat hi udan an ipa'ali' ta humangoday nitanom. Ha"on an Dios di mabalin an mangat i datuwe.

⁹ Ot alyon Apu Dios i da'min tinanud Israel di, Mahmo' nan tagu an mamihul hinan nunlumu i hiya. Te undan mabalin ta nan pito' an banga ya alyonah nan mangapya i hiyay, Idinongmun diyot an mangapya i ha"on te nihallay pangatmu. ¹⁰ Ya undan waha unga hi alyonah nadan a'ammodnay, Tanganu on athituy nangapyayu i ha"on?

¹¹ Nan nahamad an Dios an dayawon ta'un tinanud Israel ya alyonay, Ha"on di nunlumu hi an namin an wada. Mu tanganu on munlili ayu hinan pohdo' an aton hinadan imbabale'? Ot

† **45:5** 45:5 Ta'on on nangaba'abakon Apu Dios hi Sayrus hinadan boblen ginubatda ya aggena innila an hi Apu Dios di bimmoddang i hiya ta alyona on nan dios an hi Marduk an dayawon nadan i Babilon di bimmanoddang i hiya.

ma"i*d* ha mabalin hi mangituddu i ha"on hinan pohdo' an aton. ¹² Te ha"on di nunlumu hitun luta ya nadan tatagu an nunhituhtu. Ya atbohdi an ha"on di nunlumuh ad lagud. Ot ipanuh'uy aton nadan dakkodakkol an bittuwon ya nan algo ya nan bulan hi ad lagud. ¹³ Ot pot'o' hi Sayrus ta wan atona nan pohdo' an ma'at. Ya ituddu' nadan atona. Ta ipaphodna nan nadadag an boble' hi ad Jerusalem ya impa'anamutna nadan tatagu' an inyen di binuhul hi udum an boble. Mu ma"i*d* ha bo'laona an mangat i datuwe. Ha"on an ongal di abalinanan Dios di mangalin tuwe.

Hay Pangihwangan Apu Dios Hinadan Tinanud Israel

¹⁴ Alyon bon Apu Dios di, Nan kinadangyan nadan i Egypt ya i Kus ya midat i da'yu an i Judah ya mumbalindah himbutyu. Ya atbohdi nadan nun'atatage an i Seba. Ta miyun'unuddan da'yu ta ayda mibangkiling i da'yu. Ya mundu"undah hinangngabyu ta ipatigoday pumpada"ulanda an alyonday, Immannung nan Dios an niddum i da'yu te ma"i*d* ha udum hi Dios hi'on bokon hiya ya abuh.

¹⁵ Ot alyo' an hi Isaiah di, Hi Apu Dios an mangibaliw i dita'u an tinanud Israel ya nakaskasda'aw di pangatna. ¹⁶ Ot an namin nadan tatagu an mangiyanammah bulul ta dayawonda ya mipada"ulda ta mibabainda. ¹⁷ Mu dita'u'e an tinanud Israel ya nanongna an ihwang dita'u i Apu Dios ta adi ta'u mibabain hi ing'inggana. ¹⁸ Te hi Apu Dios an nunlumu hi

ad lagud ya ta'on on tun luta ot ipanuhna ta mabalin an punhituwan di tatagu ya alyonay, Ha'on ya abuh di Dios an ma'id ha udum. ¹⁹ Ya agge nalgat di panginnilaanyuh nan pohdo' hi atonyu an tinanud Israel te inhapit'uh nan hapit an nalaka an ma'awatanyu. Ya aggeya' nidawwi i da'yu ta hiya nan mabalin an mi'hayyup ayun ha'on. Ya ha'on an Dios ya immannung an namin di ibaga'.

²⁰ Ot da'yun inyen di binuhul hi abobboble ya hanat ma'amung ayu ta humalyaon da'yun ha'on. Te undan bokon paddungnay ma'id ha nomnom nan tagu an mangmangdon hi bulul an kayiw ta hidiyey pumpaboddangana an ta'on on adina abalanan an mangihwang i hiya. ²¹ Ot ma'amung ayu nimpe ta punhahapitanyu ya imbagayu hi'on waday iboddang nadan dayawonyu an dios di udum an boble. Ot on waday udum an dios hi nangabig hidin nadne i datuwen ma'ma'at hi ad uwani? Ma'id te ha'on an Dios ya abuh. Ya ha'on an Dios an nipto' di pangatna ya abuh di mabalin an mangihwang i da'yu an tatagu'.

²² Ta hiya nan an namin ayu an tatagu hi abobboble tun luta ya hanat ha'on di pangidinlanyu hi mangihwang i da'yu. Te ma'id nimpe ha udum hi Dios an ha'on ya abuh. ²³ Ot ibaga' hituwe an ahi ma'at an adi mibahho ya adi mabaliwan. Te udum hi algo ya mundu'undan namin di tatagu ta dayawona' ya ibagada mohpe an ha'on ya ammunay un'unudonda.

²⁴ Ta hitun a'atana ya ahi alyon mohpen di

tatagu di, Hi Apu Dios ya abuh di alpuwan di nipto' an punnomnom ya abalanan.

Ta an namin nadan humihiwo i ha"on ya mibabainda. ²⁵ Mu da'yu'en tinanud Israel ya ibilang da'yu hi maphod ta ha"on di dayawonyu.

46

Hay A'at Nadan Dios Di I Babilon

¹ Nadan dios di i Babilon an da Bel i Nebo ya ilugandah nan kaliton ta guyudon nadan baka. Mu nunhiglan ma'adamotda ta ma'liggatan nadan animal an manguyud i dida.

² Ta datuwe an dios di i Babilon ya ma"i'd ha abalinanda an mangibaliw ni'mo hi adolda te guyudon di animal dida ya inyeda didah boblen di binuhulda ta hidiy ibaludanda.

³ Ta alyon Apu Dios di, Donglonyu tun ibaga' i da'yu an tinanud Israel an nabati. Ha"on di nangipanapto' i da'yu an nihipun hi awadanyuh putun inayu ⁴ ta inggana hi ma'amamma ayu an ma'ubanan ayu ya ha"on di mangipapto' i da'yu. Te ha"on di nunlumu i da'yu ta hiya nan ha"on boy mangihwang i da'yu. ⁵ Ot ma"i'd ha pangipaddunganyu i ha"on te undan wa tuwali ha nipaddunga'.

⁶ Nadan udum an tatagu ya pun'ukatday bal-itu'da ya silberda ta ipiyammadah bulul hinadan tatagu an pabo'laanda. Ta mundu"undah hinanggabna ta dayawonda. ⁷ Ta nalpah'e on pinpinahhonda ta iyedah nan pangiha"adanda. Ya impata'dogda'ehdi ya nunnanong hidi ta inggana. Ya ta'on on kumba nan mundasal

an mumpahpahmo' ya adina tobalon ya ma"i
 ha abalinana an bumoddang. ⁸ Ot da'yu an
 mumpunggohe an tatagu ya hanat hituwey
 nomnomnomonyu. ⁹ Ta adiyu linglingon nadan
 ina'inat'u an nihipun hidin hopapna. Te ha"on
 nimpe ya ammunay Dios an ma"i ha udum.
¹⁰ Ya pinadana' tuwalih din hopapna nan ahi
 ma'at ot teen ad uwaniy na'atana. Te inali' di,
 Nan pohdo' an ma'at ya umannung an ma"i
 ha bahhona. ¹¹ Ot ayaga' han tagu* an malpuh
 nidawwi an boble hi nangappit hi tuluwan di
 algo ta hiyay mangipa'annung hinan ninom-
 nom'u an ma'at. Te an namin di ninomnom'u
 ya ibaga' hi ma'at ya ipa'annung'u.

¹² Ot da'yu an mumpunggohe an tatagu an
 mangali hi mabayag di pangihwanga' i da'yu an
 tatagu' ya hanat donglonyu tun ibaga'. ¹³ Te adi
 madne ya ipaphod da'yu i ha"on. Ta ibaliw'u hi
 ad Zion ta mipabaktu ayu an tinanud Israel.

47

Hay Adadagan Di Ad Babilon

¹ Hi Apu Dios ya alyonay, Da'yun i Babilon ya
 umaan ayu moh nan tronoyu ta e ayu umbun
 hinan hupu'. Manu te umat ayu ni' hinan
 apgohan an babai an mabainan mu ad uwani
 ya mumbalin ayuh baal. ² Ya inaanyu nadan
 hu'yungyu ya nadan maphod an lubungyu. Ya
 indadaanyu nan batun punggilingan ta mung-
 giling ayu. Ya ahiyu bo impatululu nan lubungyu

* **46:11** 46:11 Nan tagu an inayagana ya hi Sayrus an patul hi
 ad Persia.

ta agwatonyu nan wangwang. ³ Ya paddung-nay ahi ayu bo mabolladan ta punhintiggan di tataguy ibabainanyu. Te hitun pangiballoha' hinadan ina'inatyu ya ma"id ha homo"un da'yu.

⁴ Hinaey imbagan nan ongal di abalinanan nahamad an Dios an dayawon ta'un tinanud Israel an nangihwang i dita'u.

⁵ Ya alyona boy, Da'yu an i Babilon ya ekayu umbun hinan munhihlong an ma"id ha al'ali. Te nan bobleyu ya adi mo mibilang an hi inan di abobboble. ⁶ Manu te impa'abak'u ni' i da'yu nadan tatagu' an gapuh bungot'u i dida mu ma"id ahan tatawwa ha homo'yu. Ta ta'on on nadan a'amamma ya i'ininna on nunnaud di namalpaligatyu i dida. ⁷ Te hay punnomnomyu ya da'yuy mun'ap'apuh abobboble hi inggana. Mu aggeyu ninomnom hituwen ma'at i da'yu.

⁸ Ot hiya nan da'yun tatagu an nan nibahon pun'am'amlongan di pohpohdonyu ya hanat donglonyu nan ibaga' te hay punnomnomyu ya nanongnan malinggop ayu. Ta ilattuwagyu an alyonyuy, Ma"id ha umat i da'mi te ma"id ha mabalu i da'mi ya ma"id ha mateh nadan imbabalemi. ⁹ Mu han hin'algo ya mundidihhan an ma'at datuwe i da'yu. Ta mateda nadan imbabaleyu ya ahawayu an ta'on on ayu bumakibaki onu bumuyubuyun. ¹⁰ Ya ma'adinol ayu an mangat hi adi maphod te hay innilayu ya ma"id ha manmannigo i da'yu. Ya hay punnomnomyu ya nanomnoman ayu ya nala'ing ayu mu onnot on datuwey lummu ta alyonyuh nomnomyuy, Ma"id bo aya ha nipadpaddung i da'mi. ¹¹ Mu palpaliwanyu ya dimmatong di adadaganyu ya

aggeyu innilay atonyu. Mu adi mabalin an padi-nongonyu an ta'on onyu ibakiyan te ma'ibagan dumatong datuwen punholholtapanyu. ¹² Ot aganyu ta mundinol ayuh nadan mumbuyun ya nadan mumbaki an nangidinlanyu tuwali an nihipun hi a'ungayu ta alinah boddangan da'yu ya alinah patakutonyu nadan binuhulyu. ¹³ Mu ta'on on dakol di intugutugundan da'yuh atonyu mu mahmo' ayu damdama. Te ta'on on ayu mumpaboddang hinadan nanginnilah a'at di bittuwon ya nadan udum an wahdih ad lagud ta abigonda nadan ma'ma'at hi abulabulan mu ma'id ha abalinandan mangihwang i da'yu.

¹⁴ Mu nomnomnomonyu an dida ya umatdah nan dagami an nalakan mapu'ulan. Ta ta'on on hay adolda ya adida abalanan an ihwang i diyen nunhiglan apuy an adi umat hinan apuy an pun'aniduwan. ¹⁵ Ta an namin danaen pundinolanyu an nihipun hi a'u"ungayu ya munhihi"anda ta taynan da'yu ta ma'id ha ta'on hi ohah bumoddang i da'yu.

48

Hay Ma'at Hinadan Adi Dumngol An Tinanud Israel

¹ Alyon Apu Dios di, Donglonyuh tuwe an da'yu an tinanud Judah an nalpuh nan tinanud Jacob an hay ohah ngadana ya Israel te da'yuy nangigbaga hi munhilbi ayun ha"on an Dios an dayawonyun tinanud Israel. Mu onnot on manuy hapityu te aggeyu impa'annung nan imbagayu.

² Ya munlattu wag ayu bo udot an alyonyuy num-boble ayuh boblen niyappit i ha'on. Ya alyonyu boy hay pangidinlanyu ya ha'on an ongal di abalinanan Dios an dayawonyun tinanud Israel.

³ Ya alyon bon Apu Dios di, Nhipun tuwalih din nadne ya pinadana' nadan ma'at hi udum hi algo. Ot teen ad uwani ya na'ibago' an impa'annung. ⁴ Te innila' an ma'ngohhe ayu te paddungnay makulhin gumo' di tongodyu ta naligat hi punyu'unganyu. Ya ta'on boh on hay uluyu ya makulhin ay gombang. ⁵ Ta hiya nimpe nan pinadana' i da'yuh din nadne ot ahi' tee ipa'annung. Ta adi mabalin hi alyonyuy nadan diosyu an kayiw ya gumo' an iniphod di taguy nangat i datuwe.

⁶ Ya dingngolyu nimpe tuwali danaen imbagabaga' i da'yu ot teen ad uwani ya tigonyun nipa'annungda. Ot adi mabalin hi adiyu abuluton an ha'on di nangat ituwe. Mu mhipun hi ad uwani ya hay ipa'innila' mo i da'yu ya nadan aggeyu dingdinggol. ⁷ Ta ad uwani ya ammunay panggolanyu ot adiyu alyon hi innilayu mo tuwali.

⁸ Da'yu ya ningamut an adiyu pohdon an donglon di ibaga'. Te nhipun tuwalih din a'u'ungayu ya nunhiglan ma'ngohhe ayu. ⁹ Mu gapuh nan anabaktu' ya initpo'itpol'uy bungot'un da'yu ta agge da'yu mina'id an namamin. ¹⁰ Ot nomnomnomonyu an nan inyabulut'u an numpalpaligatanyu ya ta wan mamahmah nan maphod an a'atyu an umat hi aton di apuy ta mamahmah nan silber. ¹¹ Ya

manu'e hi inat'uh nae ya ta nanongnan haphapiton di tataguy anabaktu'. Te nunhigla ahan hi'on alyonday inabaka' hinadan iniphoddan diosda. Te adi' iyabulut an hay udum di midayaw an bokon ha'on an Dios.

¹² Ot da'yun tinanud Jacob an hay ohah ngadana ya Israel an pinto"uh tatagu' ya hanat donglonyuh tuwen ibaga' i da'yu. Te ha'on an ma'id ha hipuna ya ma'id ha pogpogna ya ha'on nan Dios an ma'id ha udum. ¹³ Ya ha'on di nangiyammah nan nigopnadan tun luta ya ta'on on hi ad lagud. Te hidin imbaga' an mawadada ya na'at.

¹⁴ Ot hanat ma'amung ayun namin ta donglonyu tun ibaga'. Te undan nganne i datuwen bulul di nangabig i datuwen na'at? Mu ha'on ya waday pinili' an mangat hinan ninomnom'un adadagan di ad Babilon ya nadan tataguhdi. ¹⁵ Te ha'on di namto' i hiya* ot idat'uy abalinanan mangat hinan pinhod'un ma'at. ¹⁶ Ot ma'ayu nimpe ta mihaggon ayun ha'on ta donglonyu tun ibaga'. Te nihipun tuwalih din hopapna ya ipa'innila' nan ahi ma'at on ahi na'at.

Ya ad uwani ya hinnaga'† hinan na'abbaktun Dios an impiddumna nan Espirituna i ha'on.

¹⁷ Ya ha'on an nahamad an Dios an dayawonyu ya mangihwang i da'yu ya alyo' di, Ha'on an Dios di mangitududu i da'yu hinan maphod an atonyu. ¹⁸ Onha inun'unudyu nadan tugun'u ot

* **48:15** 48:15 Hidiyen tagun nangubat hinadan i Babilon ya hi Sayrus an patul hi ad Persia. † **48:16** 48:16 Hay alyon di udum ya hi Sayrus nan himmapit ya mabalin bo an hi Jesu Kristu.

nanongnaot an malinggop ayu an umat ayu hinan wangwang an adi matdu'. Ya nanongnaot bo an maphod di pangatyu ta umat ayu hinan daluyun hinan baybay an ma"id ha dindinongna. ¹⁹ Ya waninnot an dimmakkodakkol ayun himpamoble ta umat ayuh dinakol di panag. Ya waninnot an inihwang da'yu ta agge nadadag di bobbyu.

²⁰ Mu ta'on on athidi ya mapogpog mo ayay iha"adanyuh ad Babilon ta taynanyu. Ot hanat pun'itkukyuy amlongyu ya nun'ipa'innilayuh abobboble tun luta an ha"on an Dios di nangihwang i da'yun baal'u an tinanud Israel. ²¹ Ta umat hidin nangipanguluwa' hinadan a'ammodyu hinan na'appudut an luta an agge naboblayan an ma"id ha inumonda ot padoltak'u nan doplah ya himmawwang di liting.

²² Ya innayun bon Apu Dios an alyon di, Mu nadan adi maphod ahan di nomnomda ya ma"id ha linggop di nitaguwanda.

49

Hay Namto'an Apu Dios Hinan Baalna

¹ Ha"on an hi Isaiah ya imbaga' hinadan tataguh nan nun'idadawwin boble ta donglonda nan ibaga'.

Hidin aggeya' ni' niyayyam ya pinto'a' mo tuwali i Apu Dios an munhilbi i hiya. ² Ta numbalinona nadan ibaga' hi umat hi matadom an hinalung. Ot ipapto'a' i hiya. Ta indadaana' i hiya an umat hinan natadoman an papan di pana ot iha"adnah nan tubungna ta nidadaan.

³ Ot alyona i ha"on di, He"a Isaiah an tinanud Israel di baal'u. Ta he"ay pangitigan di atagutagu hi anabaktu' an Dios.

⁴ Ot alyo' di, O mu nan tinamuwa' ya ma"i'd ha hilbina an ta'on on na"ableya'. Mu iyukod'u attog i he"a ta he"ay ukod an mangdat hi gungguna'.

⁵ Hidi nimpe an aggeya' ni' niyayyam ya pinto'a' mo tuwalin Apu Dios hi baalna ta ha"on di mangipangpangulu hinadan ibba' an tinanud Jacob ta ibangngadda an mangun'unud i hiya. Te ha"on ya impabaktuwa' i hiya ot pabikahona'.

⁶ Ot alyonay, He"a an baal'u di ahi mamoddang hinadan mabati an ibbam an tinanud Jacob ta ibangngadda nimpe an mangun'unud i ha"on. Mu bokon hinae ya abuh di ipa'at'u i he"a te pumbalinon da'a boh paddungnay dilag hinadan bokon Judyu ta wan ipa'innilam hi an namin hitun luta an abalina' an mumpapto' i dida.

⁷ Ya nan nahamad an Dios an dayawon ta'un tinanud Israel an mangihwang i dita'u ya himmapit hinan pinihul di tatagu hi abobboble an ta'on on hiyay bimmoddaboddang hinadan patul hi udum an boble ot alyonay, Ahi tigon di papatul ya a'ap'apu di punwagah'un he"a. Ta mundu"unda i he"a an gapu ta ha"on an Dios an namto' i he"a ya ipa'annung'u nadan imbaga'.*

Hay Ahi Pambalan Apu Dios Hi Dasal Nadan Tinanud Israel

49:6 49:6 Nan Na'na'at 13:47 * **49:7** 49:7 Hituwen pinilin Apu Dios an baalna an mumpapto' hinadan tataguna ya hi Jesu Kristu.

⁸ Alyon bon Apu Dios di, Hitun pamoddanga' i da'yu ya tobalo' nan dasalyu ta ihwang da'yu. Ya ipapto' da'yu ta da'yuy ahi e mangibagah nadan tatagu hinan ibaga' an ato' i dida. Ta umanamut ayu ta munhitu ayuh nadan ninganuy an bobleyu ta mibangngad nan amaphodna tuwali. ⁹ Ta ibagayuh nadan paddungnay nibalud an alyonyuy, Umaan ayu mo ayah nan munhihillong an nibaludanyu. Ta mi'alig ayuh nan kalnero an dakol di akhupanah anona an ta'on on hinan nabillid an adi ni' uggan humangowan di maphod an holo'. ¹⁰ Ta adida mo ma'agangan ya adida ma"uwoh. Ya adida mo patnaon nan nunhiglan potang hinan na'appudut an lutan agge naboblayan. Te gapuh nan ongal an homo"u ya ipangulu' didah nadan obob ta uminumanda.

¹¹ Ya iyamma' ha kalata hinadan billid ta pangi'wan nadan tatagu'. ¹² Te nomnomnomnyu an nadan tatagu' ya malpudah nun'idawwin bobleh nangappit hi huddo'na ya hi nangappit hi alimuhan di algo ya nadan udum ya nalpudah ad Aswan hi ad Egypt.

¹³ Ot da'yu an luta ya ad lagud ya hanat itkukyuy amlongyu. Ya ta'on on da'yu an billid ya hanat ikankantayuy amlongyu. Te hi Apu Dios ya pa'amlongona nadan tataguna an minomnoman ya mapalpaligat.

¹⁴ Mu ta'on on athidiy atona ya wada damdama i da'yun ibba' an i Zion di mangali hi, Ingnganuy dita'u mahan i Apu Dios ot linglingon dita'u.

15 Mu alyon Apu Dios di, Undan mabalin an linglingon di ohan ina nan golang an inyayyamna† ta adina hom'on. Mu ta'on on alinah wada ha ina an mangathidi mu ha'on an Dios ya adi mabalin hi linglingon da'yu. 16 Ot nomnomnomonyu an intudo"uy ngadanyuh palad'u. Ya ta'on on nadan nadadag an binattun alad di bobleyu ya adi linglingon.

17 Ot adi madne ya mumbangngad ayu ta ipaphodyu tun bobleyu. Mu nada'en nama"ih hitun bobleyu ya umaandahtu.

18 Ot ahiyu mangmangon hi nunlini"odanyu an mumpanganamutda nadan ibbayu an mapmaphodda an umatdah nan attake ya hingat di babai an mungkasal. Ha'on an Dios di mangalin tuwe ot adi mabalin hi mibahho.

19 Manu te madadag ya manganuy tun bobleyu. Mu udum hi algo ya adi umdah iha"adanyu te mumpanga'anamutda nimpe nadan ibbayu. Ya nada'en binuhulyu an manadag hi bobleyu ya midawwida mo i da'yu. 20 Ya nada'en imbabaleyu an miyayyam hi udum an boble ya umanamutda ta diday mangali hi, Kittang tun boble ta'u ot mahapul ta'u ha ong'ongngal an pumboblayan.

21 Ya ahiyu mohpe alyon hi nomnomyu di, Nganne nin di numpangimbabale i datuwen tatagu an inyalidahtu? Ot tee aya an numpateda nadan imbabalemi ya nada'en udum ya nun'iyedah udum an boble ta ammuna ami han oh'ohhan nabati. Ya tanganu on tayyadahtuy

† 49:15 49:15 Hay pangalan di udum hinan inyayyam ya intungo.

u"unga an nganney numpangipapto' i dida ya dana nin di nun'alpuwanda?

²² Ya alyon bon nan na'abbaktun Dios di, Nom-nomnomonyu an ibaga' hinadan bokon Judyu ta boddanganda nadan imbabaleyu ta malinggop hi umanamutandah tun bobleyu. ²³ Ya ta'on on nadan patulda ya bumoddangdan da'yu ta paddungnay diday hi amayu ya atbohadin ipapto' da'yuh nadan ahawada ta paddungnay diday hi inayu. Ya mundu"unda ya inyu"ungdah hinangngabyu ta mumpada"ulda i da'yu. Ta hiyah nae panginnilaanyu an ha"on nan immannung an Dios. Ot hanadan mangidinol i ha"on ya boddanga'.

²⁴ Hanadan inalan nadan tindalu hinadan inabakdah gubat ya adi mabalin an waha e mamloh. Ya atbohdihi nan imbalud di mabungot an ap'apu an ma"id ha mabalin hi mangihwang i hiya. ²⁵ Mu ha"on an Dios ya alyo' di, Ta'on on nan imbalud nan mabungot an tindalu ya abalina' an ilubus ta umanamut. Ya ta'on on nadan nun'abalol an inalan di mabungot an ap'apu hi nangabakandah gubat ya ibangngad'un da'yu. Te ha"on di mananggah nadan mangubat i da'yu ya ihwang'u nadan imbabaleyu. ²⁶ Ta pumpapattayo' nadan binuhulyu an mamalpaligat i da'yu ta dida dida on numpapatteda. Ta panginnilaan di tataguh abobboble an ha"on an ongal di abalinana an Dios an dayawonyun tinanud Jacob di mangihwang i da'yu.

50

¹ Ya alyon bon Apu Dios di, Ma'id ha mapto' ya alyonyu on dolahon da'yu an tatagu' hi bobleyu ta umata' hinan lala'i an ibolhena* nan ahawana ya intuda'na. Ya alinah alyonyu bo on ihbut da'yu ta waday pamayad'uh gawat'u. Mu bokon athidi te manu'eh pakakon da'yu ya gapuh nadan numbahulanyu. ² Te hidin immaliya' an mangihwang i da'yu ya hidin himmapita' ya ma'id ha tumtumbal i da'yu. Ya undan adi' abalinan an mangihwang i da'yu? Ya undan aggeyu innila an ammuna ha humapita' ya mamaganan nan baybay ya wangwang ta umagubda nadan mun'a'ate an wadahdi? ³ Ya abalina' bon pangititon di ad lagud ta ay lubung di nabalu.

Hay Ana'na'unnud Nan Baal Apu Dios

⁴ Nan na'abbaktun Dios di mangituddu i ha'on an baalna hinan nipto' an alyo' ta mabalin an pa'amlongo' nadan umukayungan. Ya ban-gonona' hi amawimawi"it ta donglo' nan pohdona an ituddu i ha'on. ⁵ Ya indattana' i hiya hi abalina' ta wan ma'awata' nan pohdonan alyon. Ta hiya nan hidin dingngol'u nan tuguna ya inun'unud'u an agge' nginhe. ⁶ Ta inyabulut'u ta nunhoplatday bonog'u ya nunhupdutday balbas'u. Ya namaaggot dindinnongana' hidin nama'bainanda i ha'on ya hidin nuntokpaanday angah'u. ⁷ Mu ta'on on athidiy nangatda ya aggeya' nibabain te binoddangana' hinan na'abbaktun Dios. Ta hiya nan nundadaana'

* **50:1** 50:1 Hay pangalin di udum hinan ibolhe ya ihian. **50:6** 50:6 Matthew 26:67

an mangitpol hi kumpulna te innila' an adiya' mibabain. ⁸ Te wadah Apu Dios an mangita'dog i ha'on ta hiyay ukod an mangipa'innila' ma'id ha bahul'u. Mu wa'e ha numbahula' ya imbagayu ta hahapiton ta'u. ⁹ Ot nomnomonyu an hay mamoddang i ha'on ya nan na'abbaktun Dios. On wada i da'yu ha mangali hi numbahula'? Nomnomnomonyu an nadan attaona an mangipaklah bahul i ha'on ya diday madadag ta umatdah nan lame an lubung an pa'ihon di pappap.

¹⁰ Ot nan waday takutna i Apu Dios ya un'unudona nan ibagan nan baalna ya ta'on on naligat di ma'at an paddungnay wah nan munhillong ya ihamadnan mangidinol i Apu Dios. Ta hiyay pangiyukodana hinan nitaguwana.

¹¹ Mu da'yu'e an hay nomnomnomonyu ya nan atonyun manadag hi udum ya umman danaen at'atonyuy manadag i da'yu. Te hi Apu Dios di mundusa i da'yu ta nunnaud di punholholtapanyu.

51

Hay Pangibaliwan Apu Dios Hi Ad Jerusalem

¹ Alyon bon Apu Dios di, Donglonyu tun ibaga' an da'yun naminhod an mangat hi nipto' te pohdonyun un'unudona' an Dios. Ta iyunnudyuh nan paddungnay ongal an batu an na'upinganyu.

² Hinaen batu di ni'aligan Abraham an hi amayu ya hi Sarah an hi inayu. Ta iyunnudyuh nan inat Abraham an nangun'unud i ha'on. Te hidin inayaga' hi Abraham ya ma'id ha imbabalena mu winagaha' ta dimmakkodakkol di holagna.

³ Ot adi mibahho an ha'on an Dios ya hom'on da'yu an i Zion ta mipaphod nadan nun'apa"ih hi bobleyu. Ya ta'on on nadan agge naboblayan hidi ya pumbalino' hi mapmaphod ta umat hi ad Eden. Ta umamlongda nadan tatagu ya ikankantaday punhanaanda i ha'on.

⁴ Ot donglonyu an himpamoble an tatagu' te nan tugun'u ya mipa'innilah abobboble ta innilaon di tatagu nan nipto' an pangat ta wan mapatalan di nomnomda. ⁵ Ot adi madne ya umaliya' ta ihwang da'yu.* Te abako' nadan ap'apuh abobboble ta ta'on on nadan numpun-hituh nadan nun'idawwin boble ya ha'on di hahaddondah mangihwang i dida.

⁶ Manu te tangadonyu ni' hi ad lagud mu ahi mama"id an umat hi ama"idan di ahuk. Ya tigtiggonyu bo tun luta mu atbohadin mapa"ih ta umat hi ababhahan di limmame an lubung. Ya nada'en tatagu ya mun'a'ateda an umatdah nan lalog. Mu nan nipto' an pangat'u an mangihwang hi tatagu ya minaynayun hi inggana.

⁷ Ot da'yun nanginnilah nan nipto' an pangat ya hanat donglona' ta un'unudonyu nadan tugun'u. Ta adi ayu tumakut hi'on da'yu padngolan ya pabahulon an ta'on onda munlayah ta pama"ihdan da'yu. ⁸ Te nadan tatagu an athidiy pangatda ya umatdah nan luput an dadagon di pappap ya bigih. Mu nan nipto' an pangat'u

* **51:5** 51:5 Hituwey hinamad Apu Dios an imbaga an ihwangna nadan tataguna an tinanud Israel an miyeh ad Babilon. Ya hay oha bon ibalinana ya ihwangna nadan mangulug hinan imbabalena an hi Jesu Kristu ta mi'tagudan hiyah munnananong.

nimpe an mangihwang hi tatagu ya minaynayun hi inggana.

⁹ Ot ha'on an hi Isaiah ya alyo' di, Agam ni' bahan Apu Dios ta ipatigom nan ongal an abalinam ta boddangan da'mi. Ta umat hidin inatmuh ad Egypt an nipaddungan nan buwaya an hi Rahab an pinatem hinan wangwang an nungngadan hi Nayl. ¹⁰ Ot maganam nan gawwan nan baybay ta nangi'wan nadan tatagum an immagwat ta nihwangda. ¹¹ Ot daan mo ta atom boh ad uwani ta way aton nadan inihwangmu an tatagum an umanamut. Ta mungkantadah amlongdan manganamut hi ad Zion. Ta nan ipala"uhda an eda umukayungan ya inomnoman ya mahukkatan hi nunhiglan amlong ya dinol.

¹² Ya alyon bon Apu Dios di, O, ha'on di mangipa'amlong i da'yu. Ot hiya nan adi ayu tumakut hinadan ibbayu an tatagu te onda tagu ya abuh an umatdah nan holo' an adi madne ya mama"idda. ¹³ Mu lininglinga' an nunlumu i da'yu ya nunlumu bo hi ad lagud ya nangigopnad hi nipabunan tun luta. Ta hiya mo nan nanongna an tumattakut ayuh abigabigat an gapuh bungot nadan mamalpaligat i da'yu. Mu danaen binuhulyu ya mama"idda an ta'on on amod on da'yu dadagon i dida. ¹⁴ Ta da'yun nun'ibalud ya adi madne ya milubus ayu. Ta adi ayu mo ma'agangan ya adi ayu mateh nan nibaludanyu.

¹⁵ Te ha'on nan Dios an dayawonyu an tinanud Israel an uggan mangihal hinan baybay

ta mumbungug nadan ma'ul'ulpig an dalluyun. Hay ngadan'u ya hi ongal di abalinanan Dios. ¹⁶ Ya ha"on an nunlumu nimpe hi ad lagud ya nangigopnad hi nipabunan tun luta ot ipa'innila' nan tugun'u i da'yu ya gapuh nan ongal an abalina' ya hinandiyan da'yu. Ot alyo' i da'yun i Zion di, Da'yuy tatagu'.

Hay Apogpogan Di Punholholtapan Nadan I Jerusalem

¹⁷ Ya alyon bon Apu Dios di, Aga mo tatawwa ta bumangon ayu an i Jerusalem an paddung-nay imminum hinan basun napnuh bungot'u ta paddungnay na'abbutong ayu. ¹⁸ Mu ma"i'd ha mamdon i da'yu ta boddangan da'yu te ma"idda mo nadan imbabaleyū. ¹⁹ Te madubliy punligatanyuh tun pangubatanda i da'yu te hay iyaten di udum ya matadom ya hanada'en udum ya hay bitil. Mu ma"i'd nimpe ha mabalin hi bumoddang i da'yu. ²⁰ Ta mun'ilu'uy ayuh nadan kalata an umat ayuh nan ulha an naknah nan hulu. Ta mali'nayuy a'at di bungot'u.

²¹ Ta hiya nan da'yun ay nabutong mu bokon gapuh bayah te gapuh nan holholtaponyu ya hanat donglonyu tun ibaga'. ²² Te ha"on an na'abbaktun Dios ya alyo' di, Ha"on an dayawonyu an mangita'dog i da'yun tatagu' ya nom-nomnomyu an aano' hinaen ay namutong i da'yu. Te gapu i nae ya nunholholtap ayu an gapuh nan nunhigla an bungot'u. ²³ Te hay atonda i da'yu ya mandalon da'yu ta munlu'bub ayu on nundalananday bonogyu ta ay nadopdop

ha awon. Mu ta'on on athidi ya iballoh'u damdama i dida nan ina'inatdan da'yu.†

52

Hay Umanamutan Nadan Tinanud Israel

¹ Alyon Apu Dios di, Agayu an i Zion ta ipatigoyuy abalinanyu ta umat hidin nadne an da'yuy madmadngol. Ta ipatigoyuy amaphod di ad Jerusalem an niyappit i ha"on. Mu nada'en agge nakugit an nibilang hi nalugit* ya adi mabalin hi hunggopdah ad Jerusalem. ² Ot pun-yagyagy mo nadan hupu' hi adolyu an gapuh eyu immukayungan te bokon ayu mo himbut. Ya pun'aanyu nadan bangkilingyu te bokon ayu mo balud. ³ Te hidin nihbutanyu ya ma"i'd ha nidat i ha"on hi bayadyu. Ot athidi bo an ma"i'd ha ibayad'uh pamangngada' i da'yu. ⁴ Te ha"on an na'abbaktun Dios ya alyo' di, Handi ya nadan tatagu' an a'ammodyu di immen e ni'iboble hi ad Egypt mu ad uwani ya pinalpaligat da'yuh nadan i Assyria an ma"i'd ha gapuna. ⁵ Ta ad uwani ya namamay na'at i da'yu. Te inye da'yu an tatagu' hi udum hi boble an ma"i'd ha indatdan ha"on hi bayadyu. Ya namaag bo udot on nuntukukan da'yu hinadan nun'ap'apu i da'yuhdi. Ya nanongnay pamihuldan ha"on hi abigabigat. ⁶ Ta i diyey pangimatunanyu hi a'at'u an Dios. Ya nomnommonyu mohpe

† **51:23** 51:23 Hay mamalpaligat i dida ya nadan i Babilon.

* **52:1** 52:1 Nan alyonay nibilang hi nalugit ya dadiye nadan bokon Judyu an agge nakugit. Ta hay pamihul nadan Judyu i dida ya agge nakugit.

an immannung an na'at nadan pinadapadana' i da'yu.

⁷ Ta hiya nan ha"on an hi Isaiah ya alyo' di, Umipa'amlong hi pummangmangan ta'uh nadan manayyuh nadan billid ta umalidan ipa'innila nan maphod an ma'at an hidiye nan e ta'u luminggopan ya nan e ta'u ihwangan. Ta alyonda i dita'u an i Zion di, Immannung an nan Dios an dayawonyun tinanud Israel di Ap'apu. ⁸ Ya ahitutukukda nadan mungguwalyah nan boble hi amlongda hi panigandah pumbangngadan Apu Dios hitun ad Zion. ⁹ Ot dita'u an numpunhituh nan nadadag ni' an boble hitun ad Jerusalem ya hanat mundidihhan ta'u an mungkantah amlong ta'u. Te pabangngadon Apu Dios nan aphod tun boble ta'u. ¹⁰ Ta ipatigonah nadan tataguh abobboble nan ongal an abalinana hinan pangihwanganah nadan tataguna.

¹¹ Ot agayu ta makak ayu ta taynanyuh ad Babilon. Ta adi ayu ma'ma'yat hinadan adi maphod an ato'atonda. Ya da'yun uggan mangdon hinadan gina'uh nan Templo ya mahapul an unudonyu nan nitugun tuwali hi atonyu ta mibilang ayuh malinis. ¹² Ya hay akakanyu ya adi mo mahapul an pun'awigingyu ta bumtik ayu. Te hi Apu Dios an dayawon ta'u an tinanud Israel di mangipangulu ya mangipapto' i da'yu.

Hay Ahi Punholholtapan Nan Baal Apu Dios

¹³ Ya alyon bon Apu Dios di, Nomnomnomonyu an nan baal'u ya maphod di pumbalanan nan

atona. Te hiyay mipabaktu ya daydayawon di tatagu. ¹⁴ Mu ahi mano"ol di tatagu hi paniganda i hiya te nunnaud an ma"id ha pohod di tigon di adolna ta adi mimatunan an ay bokon taguh pangatda. ¹⁵ Ta dakolday tataguh abobboble ya ta'on on nadan patul ya masda'awda hi paniganda i hiya. Te nan agge nibaga i dida ya tigonda ya ta'on on nan aggeda dingdingngol ya donglonda ta ma'awatanda.

53

¹ Ha"on an hi Isaiah ya inali' di, Nganne nin mahan ha mamatih nan ipa'innilami? Ya nganneda nin di pangipatigan Apu Dios hinan ongal an abalinana? ² Hituwen baal ya inabulut Apu Dios an umat hinan himmangoh nan mamagah an luta ta adi maphod di tigona. Ta ay ma"id ha bilangan tagu ta hiya nan ma"id ha namhod an mihaggon i hiya. ³ Ya pihulon di tatagu an ma"id ha mangabulut i hiya. Hiya ya impa'inghanay a'at di ligat ya inomnoman. Ya du'gon di tatagu an adida pohdon an tigon te nunhigla nimpey pamihulda i hiya ta ma"id ha mangipabaktu i hiya.

⁴ Mu hay immannung ya hiyay munholtap hinan ligat an unhaot dita'uy lebbengna an manoltap. Ya hay punnomnom ta'uot bo i diyen ma'at i hiya ya hidiyey pundusan Apu Dios i hiya. ⁵ Mu bokon te gapuh bahul ta'u ya hiyay mapalpaligat. Ta gapuh nadan adi maphod an

52:13 52:13 Pilipay 2:9-11
53:1 John 12:38; Roma 10:16

52:15 52:15 Roma 15:21
53:4 53:4 Matthew 8:17

53:1

pangat ta'u ya hiyay punhoplatda. Ta gapu i diye an holtapona ya mabalin mohpen mi'hayyup ta'un Apu Dios. Ta mabalin an mipaphod ta'u an gapuh nadan hugatna. ⁶ Te an namin ta'u ya umat ta'uh nan natala' an kalnero an way ohaon nan pinhodnay inatna. Mu hi Apu Dios ya inyabulutna an hidiyen baalnay mamola nadan bahul ta'un namin.

⁷ Ta nunhigla nimpey atondan mamalpaligat i hiya mu pamaagnay dindinong. Ta umat hinan imbabalen di kalnero an namaag ya inyedah nan pumpaltiyanda i hiya. Ya umat boh nan kalnero an ta'on onda pumpukisan ya dindinnongan.

⁸ Ta paligatonda ya impapateda an ta'on on ma'id ha bahulna. Mu ma'id ha mangihakit i hiya hinadan ibbana. Ta mapalpaligat attog ya ahida impapate an gapuh bahul ta'u an tataguna.

⁹ Ta ay na'ababhulan di atondan mamate i hiya mu hay ena ilubu'an ya hinan lubu'an di kadangyan te ma'id ha inatna hi adi maphod onu ha ena hinapit hi layah.

¹⁰ Mu hi Apu Dios di ud nomnom i diyen punholholtapana. Ta paddungnay hiyay mi'nong hi apakawanan di bahul ta'un tatagu ta dumakolday mibilang hi i'imbabalena* ya minaynayun di pi'taguwana. Ta gapu i hiya ya mipa'annung nan pohdon Apu Dios an ma'at. ¹¹ Ya malpah'eh diyen punholholtapana ya umamlong mohpe hi panginnilaana an maphod di numbalinan diyen na'at i hiya. Ya alyon Apu Dios di, Hiya nan

53:7 53:7 Nan Na'na'at 8:32-33 **53:9** 53:9 Matthew 27:57-60

* **53:10** 53:10 Datuwen mibilang hi i'imbabalena ya an namin nadan kumulug i Jesus Kristu.

baal'u an nipto' di pangatna ya hiyay mangiyateh bahul di dakol an tatagu ta gapu i hiya ya pakawano' di bahulda. ¹² Ta hiya nan ipabaktu' di sa'adna te inabulutna an mipapate an gapu ta imbilang nadan tatagu hi bimmahul. Ta hiyay mamolah bahul di dakol an tatagu ya indasalana bo dida ta pakawano' di bahulda.

54

Hay Pamhod Apu Dios Hinadan Tinanud Israel

¹ Ya innayun bon Apu Dios an alyon di, He"a an ma"i'd ha imbabalenan babai* ya hanat itkukmun mungkantah amlongmu. Te ta'on hi aggem lini'nay a'at di mun'ayyam ya dakdakkol di holagmu an tinaynan ni' di ahawana mu nan babain agge tinaynan di ahawana. ² Ot hanat pabilbillogom di toldan tun nunhituwam.† Ta bumilbilog ya impadukkem nadan talina ya inhamadmun impahok nadan pangibobodam. ³ Te ahi pun'idoldol nadan tanudam di poggog di bobleyu hi nangappit hi iniggid ya hi nangappit hi winawwan. Te bangngadonda nadan bobleyu tuwali ta diday mihukkat an munhitu ya ta'on on nadan ninganuy an boble ya pumboblayanda.

⁴ Ot adi'a tumakut an munholholtap ya mipada"ul ot adi'a mo aya mibabain. Ya hanat

53:11 53:11 Roma 5:19 **53:12** 53:12 Luke 22:37 * **54:1** 54:1 Hay nipa"elan nan ma"i'd ha imbabalenan babai ya nan bobleh ad Jerusalem te inyen di binuhulda nadan tataguhdi hi ad Babilon ta numbalinda hi balud hidi. † **54:2** 54:2 Hay umanamutan nadan tinanud Israel an malpuh ad Babilon an ihbutanda ya ong'onggal di abalinanda ta bumilbillog di pumboblayanda.

linglingom mo nadan nibabainam hi a'ungam ya nan ahohomo' an a'atmu ni' hidin nabaluwam. ⁵ Te ha"on an nunlumu i he"a ya ha"on di mibilang hi ahawam an hay ngadan'u ya ha"on nan Dios an ongal di abalinana. Ha"on an nahamad an Dios an dayawonyun tinanud Israel di mangihwang i da'yu te ha"on di ukod hi an namin an ma'ma'at hitun luta. ⁶ Ta bangngadon da'a ta umat'ah nan mangilog an babain nalahin ot taynan nan ahawana ta nunhiglan umukayungan. Ha"on an Dios an dayawonyun tinanud Israel di mangalin tuwe.

⁷ Manu te inwalong da'a i han na'omtang‡ mu gapuh nan ongal an homo"u ya bangngadon da'a. ⁸ Te hidin bimmungota' ot iwalong da'a i han na'omtang mu gapuh nan munnananong an pamhod'u i he"a ya himmo' da'a. Ha"on an Dios an Mangihwang i he"a di mangalin tuwe.

⁹ Ot ad uwani ya ibaga' an adi da'yu mo dusaon an gapuh bungot'u an umat hidin nalbongan tun luta te imbaga' i Noah an adi' mo ipidwan lobngon tun luta. ¹⁰ Ta ta'on hi mun'a'agdeda nadan billid ya nadan nabillid ta mama"idda mu nan pamhod'un he"a ya munnananong. Ya atbohdi an adi' ibahho nan imbaga' an luminggop'a. Ha"on an Dios an ongal di homo'na i he"a di

‡ **54:7** 54:7 Hay ibalanan tuwe ya iyabulut Apu Dios an iyen di i Babilon nadan tinanud Israel hi bobleda ta mumbalindah balud hidi. **54:9** 54:9 Hidin Hopapna 9:11

mangalin tuwe. §

Hay Ma'at Hi Ad Jerusalem Hi Udum Hi Algo

¹¹ Alyon bon Apu Dios di, Hituwen boble an paddungnay nunnaud di nunholholtapana an ma'id ahan ha mangipa'amlong i hiya ya nom-nomnomonyu an ipaphod'u ta nan nun'abalol an batu di pamping'u ya nan sapira di iyamma' hi gopnadna. ¹² Ya hay miyamma hinan pung-guwalyaan ya nadan rubi ya hanada'en geyt ya nadan binattun aladna ya nadan mungkilat an nun'abalol an batu di iyamma'.

¹³ Ya ha'on an Dios di manudduh nadan tatagu an miha"ad hitu ta luminggopda ya maphod di pi'taguwanda. ¹⁴ Ya nipto' di pangat nan mun'ap'apu i dida ta ma'id mo ha mamalpaligat i dida. Ta ma'id mo ha eda tumakutan. ¹⁵ Ya wada'ey umalin mangubat i dida ya abakonda te bokon ha'on di mangipa'ali i dadiye.

¹⁶ Ot nomnomnomonyu an ha'on di nunlumuh nadan mun'udih almas. Ya athidi bo an ha'on di nunlumuh nadan mangusal i dadiyen almas an panadagdah udum hi boble. ¹⁷ Mu ma'id ha miyamma hi almas hi panadagda i da'yu. Ya abakonyun namin nadan munlayah an mangidalom i da'yu. Ta hituwey atigana an umipa'amlong ayu mo i ha'on. Ha'on an Dios di mangalin tuwe.

§ **54:10** 54:10 Nadan tinanud Israel ya imbilang Apu Dios hi ahawana ta hiya nan hidin niyedah ad Babilon ya paddungnay imbolhen Apu Dios dida an gapuh bahulda. Mu imbagan bon damdaman Apu Dios an ibanggadnay pi'hayyupan nadan tinanud Israel i hiya.

55

Hay Pamakawanan Apu Dios Hi Bahul

¹ Alyon bon Apu Dios di, Umali ayun namin an ay nun'a'uwoh ot wahtuy liting an inumonyu. Ya ta'on on da'yun ma"id ha pihhuna ya umali ayu ta mangala ayuh anonyu ya inumonyu an gatas ya bayah ot ma"id ha bayad datuwe.

² Ta bokon nan adi bumhug di pangiyanyuh pihhuyu ya ta bokon hanadan ma"id ha balol-nay eyu ibo'labo'laan. Ot hanat donglonyu ta un'unudonyu tun ibaga' ta way atonyun mangan hinadan mun'aphod an makan.

³ Ot hanat donglonyu nimpe tudan ibaga' ya un'unudonyu ta mi'tagu ayu. Ot adi' ibahhon mangat hinadan imbaga' an ato' i da'yu hi inggana ta umat hidin imbaga' i handin patulyu an hi David. ⁴ Nomnomnomyu an hiyay numbalino' hi ap'apuh abobboble ta gapu i hiya ya mipa'innilah tatagu di abalina'. ⁵ Ya nomnomnomyu bo an da'yuy ahi mangayag hi tataguh abobboble an ta'on on agge ayu nun'i'innila ta umalidan middum i da'yu. Te ha'on an nahamad an Dios an dayawonyun tinanud Israel ya tigo' ta mipabaktu ayu.

⁶ Ot alyo' an hi Isaiah di, Hanat iyukodyuy nitaguwanyu i Apu Dios ta mi'hapit ayun hiya ot donglona. ⁷ Ya da'yun adi maphod di pangatna ya hanat iwalongyu danaen adi maphod an pangatyu ya punnomnomyu. Ta hi Apu Dios di unudonyu ta hom'on da'yu. Te hiya ya nundadaan an mamakawan hi bahulyu. ⁸ Te

hiya an Dios ya alyonay, Nan punnomnom'u ya ma'id ha nipaddunganah nan punnomnomyu. Ya athidi boh nan pangat'u an adi umat hinan pangatyu ⁹ an umat hi ad lagud an nabakbaktu mu tun luta ta athidiy numpahhiwan di pangat'u ya punnomnom'u hinan pangatyu ya nan punnomnomyu.

¹⁰ Nan dalallu onu nan udan ya payamohona tun luta ta mabalin an tumagu ya bumungaday mitanom ta waday pangalan nadan nuntanom hi anonda ya ohok hi ahida bo itanom. ¹¹ Ot athidiy a'at nan hapit'u an adi mabalin hi ma'id ha iyatana te an namin di pangipa'innilaa' hinan pohdo' an ma'at on na'at.

¹² Ta umat i da'yu an wahna hi ad Babilon an hanat mun'am'amlong ayu an makak hina ta malinggop ayu hi pangipa'aana' i da'yu i naen boble. Ta ta'on on nadan billid ya nadan nabillid ya ayda mi'ikantah amlongda. Ya ta'on boh on nadan kayiw ya ayda pumalampak hi amlongda. ¹³ Ya nada'en himmangawan di pagat hi bobleyu ya mahukkatan hi bolbol. Ot datuwen ma'at ya adayawa' an Dios ta nanongna an pangimatu-nanyu hinan abalina' ya nan pamhod'u i da'yu hi inggana.

56

Hay Iddum Apu Dios Hinadan Tataguna

¹ Alyon Apu Dios di, Inaynayunyu an mangat hinadan nipto' an pangat te agagga ya umaliya' ta ihwang da'yu ta mipatigo an nipto' di pangat'u.

² Ot mipa'amlong nan tagun mangun'unud i

datuwe ta bokon hanadan adi maphod di atona ya adina ibahho an ngilinon nan Habadun tungo.

³ Ya da'yun tataguh udum an boble an nangidinol hi nitaguwanyu i ha'on an Dios ya adiyu alyon hi alinah hi adi da'yu ibilang i ha'on hi tatagu'.

Ya ta'on on da'yu an yunok ya adiyu alyon hi, Ha'on'e attog ya umata' hinan namaganan an kayiw. ⁴ Te alyo' i da'yu an yunok di, Nadan manginaynayun i da'yu an mungngilin hinan Habadun tungo ya mangat hinan umipa'amlong i ha'on ta nanongna an un'unudonda nan tugun'u ⁵ ya minaynayun di punwagah'u i dida ta paddungnay nitudo' di ngadanda hinan dingding nan Templo'. Ya nabalbalol hituwe mu nan eyu punholagan te nanongnan adi malingling di ngadanyu hi inggana.

⁶ Ya hituwe bo damdamay ma'at hinadan tatagun nalpuh udum hi boble an naminhod an mi'hayyup i ha'on an Dios. Ta ha'on di punhilbiyanda ya dayawonda. Ya ngilinonda nan Habadun tungo ya inaynayunda an un'unudon nadan tugun'u. ⁷ Ya iye' didah nan nabillid an niyappit i ha'on ta mun'am'amlongdahdih nan Templo an pundasalan. Ya abuluto' nan idawatda i ha'on hinan punggobhan hi mi'nong. Te nan Templo' ya ma'alih bale an pundasalan di atagutagu an malpuh abobboble.

⁸ Te ha'on an na'abbaktun Dios ya boddanga' nadan tinanud Israel an niyeh udum an boble

ta umanamutda. Ya mabalin an i'uyugda nadan naminhod an mi'yalin dida.

Hay Adusaan Nadan Numbahul An A'ap'apun Di Tinanud Israel

⁹ Handi ya inayagan Apu Dios nadan tataguh udum hi boble an umatdah nan layon ta pad-dungnay nun'a'anda nadan tataguna. ¹⁰ Te nadan ap'apu an mumpapto' hinadan tataguna ya ayda napilok an adida imatunan nan bumahbah i dida. Ta adida aton nan tamuda an umatdah nan kahu an adi umaluul an namaaggon nalonalo' ta umino'inop. ¹¹ Ya umatda boh nan kahu an aggena innilan mabhug te nan pohpohdon di adolnay ato'atona. Ya hay nonomnomonda ya hay midat i dida. Ta dadiyen a'ap'apu ya aggeda innila an mumpapto' hinadan tatagu' ¹² an onnot on alyonday, Ma'ayuot ta mangmanginum ta'u ta nangamung hina. Ahi man nangamung boh bigat hi'on athitu damdamay ma'at onu impohpohodna.

57

¹ Ha'on an hi Isaiah ya alyo' di, Wa'et waha nate hinadan tatagu an maphod di pangatda ya tanganu on aggeyu innila an manu'eh nateda ya ta wan ihwang Apu Dios dida hinan adi maphod an ma'at. ² Te nadan maphod di pangiyee'eda ya malinggop hi atayanda ta mun'ibleda.

³ Mu da'yu an mumpumbaki ya da'yun mumpunluktap ya da'yun binabai an mumpababbayad hi adolda ya ma'ayu ta waday ibaga' i da'yu. ⁴ Te undan nganney eyu ilaylayahhan ya eyu panihpihullon? Ot undan bokon mahan

ngohe danaen at'attonyun mumpunlayah? ⁵ Ta eyu ilo' hinadan nahiduman an pu'un di kayiw di bokonyu ahawa ta pundayawjuh nadan dios di udum an boble. Ya pinateyu nadan imba-baleyu ta eyu i'nong didah nadan liyang an nihaggon hinan wa"el. ⁶ Te nadan madmadangngih an batuh nan wa"el di numbalinonyuh diosyu an pa'appohdonyu. Te dadiyey dayawonyu ya pangidawatanyuh nadan ma'inum ya makan. Wan alyonyu nin on ma"amlong hi Apu Dios i danaen at'attonyu? ⁷ Ya ta'on on hinadan nabillid on e ayu nangi'nong hidi on inilo'yuy bokonyu ahawa ta pundayawjuh nadan diosyu. ⁸ Ya napnuy babaleyuh nadan inyammayun dios. Te din'ugyuh Apu Dios ot diday dayawonyu. Ta paddungnay inluktapyu ot bayadanyu nan ilo'yu ta pa'amlongonyuy adolyu. ⁹ Ya hina"adanyu boh nat'onat'on an bangbangluy adolyu ot pun'iyeyuy lanan di olibo hinan dios di udum an hi Molek. Ya hinnagyuy umeh nun'idawwin boble ya ta'on on hinadan awadan di nun'a'ate on hinnagyuhdiy e manama' hi iddumyuh nadan dayawonyu an dios di udum an boble. ¹⁰ Ya ta'on hi na"able ayu an e humamahama' hinadan dios di udum an boble mu adi ayu damdama mangmanghop an e manama'.

¹¹ Ta alyon Apu Dios di, Undan nganne ahan danae an eyu takutan ta inlaylayahhana' ot inganuya' i da'yu? Undan gapu ta nabayag di agge'nundusaan i da'yu ya hiya nan adiya' mo takutan i da'yu? ¹² Aga ta ipa'innila' nadan ina'inatyu an alyonyuy maphod nan eyu pundayawan hinadan dios di udum an tatagu mu onnot on adida

abalinan an mangihwang i da'yu. ¹³ Agayu ya ta tigon ta'u hi'on hitun pumbagaanyuh boddang ya boddangan da'yuh nadan dakol an inyamman di tagu an dayawonyu. An namin danae ya ma"i'd ahan ha abalinanda ta ammuna ha dibdib on iyaddibna dida.

Mu nan tagun ha"on di pangidinlanah mangihwang i hiya ya hiyay mamoltan hinan boble' ta dayawona' i hiyah nan Templo. ¹⁴ Ya ahi' alyon di, Iphodyu nan kalata ta midadaan. Ya nun'aanyu nadan nun'ihawan ta waday awon nadan tatagu' an umanamut.

Hay Pamakawanan Apu Dios Hinadan Muntutuyuh Bahulda

¹⁵ Hituwe boy alyon nan na'abbaktu ya wadawada an Dios an alyonay, Nan awada' ya na'abbaktu mu mabalin an mi'hituwa' bo damdamah nadan mumpada"ul ya muntutuyuh bahulda ta unudona' i dida ta way atondan mipa'amlong. ¹⁶ Te adi' inaynayun an mi'buhul i da'yu hi inggana ya atbohdi an adi minaynayun di bungot'u i da'yu. Te onha ato' hidi ot lo'tat ya ma"i'd ayun namin an limmu'. ¹⁷ Manu te impabungota' an gapuh agumyu ta hiya nan pinalpaligat da'yu ot inganuy da'yu ni' i ha"on. Mu onyuot inyal'ala an nangat hinadan pohpohdonyu an pumbahulan.

¹⁸ Manu te innila' di a'atyu mu ipaphod da'yu damdama ya tinudduwan da'yu ta mibangngad nan maphod an punnomnomyu. ¹⁹ Ta adi ayu mo umukayungan ta hay ibagayu mo ya nan pundayawyu i ha"on. Ya ha"on an Dios ya

ibaga' i da'yu an tinanud Israel an malinggop ayun namin an nunhituh nadan nun'ihaggon ya hinadan nun'idawwi te ipaphod da'yu i ha"on. ²⁰ Mu nadan adi maphod di pangatda ya ma"i'd ha dindinongda an umatdah nan dalluyun hinan baybay an pun'iye"enay pito' ya panag. ²¹ Ot ha"on an Dios ya ibaga' tee an ma"i'd ha eda luminggopan.

58

Nan Nipto' An Aton An Mun'ulat

¹ Alyon bon Apu Dios i ha"on an hi Isaiah di, Agam ta oltom an tumkuk ta ma"adngol an umat hi tangguyub. Ta ibagam hinadan tatagu' an tinanud Jacob nan numbahulanda. ² Manu te abigabigat on mundayawda i ha"on ta ay immannung an pohdondan innilaon nan a'at'u ta ay nipto' di pangatda. Ya paddungnay aggeda inwalong an mangun'unud hinadan tugun'u. Te alyonday ha"on di dayawonda ta namnamaonda an maphod di ma'at i dida. ³ Ya alyonda boy, Ot tee bon numpada"ul ami ot mun'ulat ami mu tanganu on paddungnay aggem tinigoh diyen inatmi?

Mu ha"on an Dios ya alyo' di, Manu'e ya ta'on on hidin pun'ulatanyu ya hiyah diye damdama an nan pohpohdonyuy at'atonyu. Te nanongnan paligatonyuy puntamuwonyu. ⁴ Ya hinan pun'ulatanyu ya munhahannu ayu ya mun'a"awit ayu. Ta hiya nan ta'on on ayu mun'ulat hinan pundasalanyu ya adiyu namnamaon an donglo' nan dasalyu. ⁵ Bokon athinay

pohdo' hi atonyu an mun'ulat an ohay algo ya abuh han pumpada"ulanyu. Te bokon ammuna nan pangiyuyu"unganyu hi uluyu ta umat ayuh nan nayaku an katlubung ya nan eyu alo'an hinan langgut hinan awadan di dapul di atigan di pumpada"ulanyu.

⁶ Te hay pinhod'uh atonyun mun'ulat ta pun-dayawyun ha"on ya nan pangidinonganyu an mamalpaligat hinadan mahmo' an tatagu. Ya nan pangilubusanyuh nadan himbut ya hay pangdatanyuh nan lebbengnan midat hinadan puntamuwonyu. ⁷ Ya hay pangdatanyuh anon nadan na'agangan ya hay pangayaganyuh nadan ma"id ha punhituwanda. Ya hay pangdatanyuh lubung nadan ma"id ha lubungda ta adiyu ukuhan an bumoddang hinadan mahmo' an ibbayu.

⁸ Ot atonyu'e datuwe ya agaggay pangipa-phoda' i da'yu hinan punligatanyu. Ya boddangan da'yu ta pumhod di nitaguwanyu ta umat ayuh nan potang hinan mawmawi"it ta tigon di tatagu nan nipto' an pangatyu. Ya nanongna an wadaa' an mangihwang i da'yu hinadan punligatanyu. ⁹ Ya mumpaboddang ayu'e i ha"on ya boddangan da'yu.

Ot hanat idinongyu an mamalpaligat hinadan mahmo' an tatagu. Ya adi namaaggon pinabahu-lyuy ibbayu ya indinongyun manumtumbu' i dida. ¹⁰ Ya hanat panganonyu nimpe nadan na'agangan ya boddanganyu nadan mapalpaligat. Ot atonyu'e danae ya mipaddung ayuh nan dilag an patalana nan munhihillong. Ta nan paddungnay himmilong an a'atyu ya mumbalin

hi patal an umat hinan potang hinan tongan di algo. ¹¹ Ya ha"on an Dios di nanongna an mangitudtuduh atonyu. Ta ipapto' da'yu ya idat'u nadan mahapulyu an ta'on on wa ayuh nan na'appudut an boble. Ta pabikahon da'yu ta umat ayuh nan natanoman an madanudanuman ya umat ayu boh nan obob an adi matdu'. ¹² Ta ipaphodyu nadan nun'adadag hidin nadne an bobleyu an ta'on on nadan gopnadna. Ta hay pangalin mon di tatagu i da'yu ya nala'ing ayu an mangiphod hi nun'apa"ih an binattun alad ya kalata ya bale.

Hay Maphod Hi Ma'at Hinan Ngilin Di Habadun Tungo

¹³ Mahapul an ngilinonyu nan a'at di Habadun tungo ta bokon nan pohpohdonyuy atonyu. Ya mun'am'amlong ayu'e i diyen algo ya hanat hay nomnomnomonyu ya hay pundayawanyu i ha"on an Dios ya abuh. Ta bokon hanadan pangayanyu ya tamuwanyu onu hapitonyuy nomnomnomonyu. ¹⁴ Ot umannung an waday amlongyu hinan niddumanyu i ha"on an Dios. Ya malinggop di itaguwanyu. Ya paphodo' bo nadan itanomyu ituwen luta an indat'uh din ammodyu an hi Jacob. Ha"on an Dios di mangalin tuwe.

59

Nan Adi Maphod An A'at Nadan Tatagu

¹ Hanat nomnomnomonyu an nanongna an abalanan Apu Dios an mangihwang i dita'u. Te agge napukit ta adina donglon nan dasal ta'un mumpaboddang i hiya. ² Mu hay humandih nan

eyu pi'hayyupan i Apu Dios ya nan adi maphod an pangatyu. Ta gapuh nadan bahulyu ya adina donglon di dasalyu. ³ Te hi kittang on pumate ayu. Ya impa'inghayun munlayah ya mangat hi adi maphod.

⁴ Ya ma"i'd ha oha i da'yu hi mangibagah nan immannung an na'at hinan punhumalyaan. Ta nan munlayah di pangabakonyu. Te hay nonomnomonyu ya nan adi maphod an atonyuh nadan ibbayu.

⁵ Ta danaen adi maphod an ato'atonyu ya ayyu ob'obobban ha itlug di hakuku. Ta hanan pangipa'ananyuh nan itlugda ya mate. Ya nada'en udum ya mapahda mu atatakutda te kumatatda. Ya paddungna boy numbayat ayuh balen di kakawwa ⁶ an adi mabalin hi ihophopyuh adolyu. Ta onyuot panablut hinadan ibbayun pohdonyun dadagon. At'ayuhna te on hay pamalpaligatanyuh ibbayuy ato'atonyu. ⁷ Te nadan adi maphod di nun'onan hi nomnomyu ta hi kittang on pumate ayu an ta'on on ma"i'd ha bahul nan tagu. Ya kumpulnay awadanyu on ma"apto' te wadanwaday atonyun adi maphod. ⁸ Ta ma"i'd ha innilayuh a'at di maphod an punhahayyupan. Te nan agge nipto' an pangat di inaynayyunun aton. Ta an namin nadan mangiyunnud i da'yu ya ma"i'd ha linggop di nitaguwanda.

⁹ Ta gapu i dadiyen adi maphod an at'atonyu ya madne on adi dita'u ihwang i Apu Dios hinadan mamalpaligat i dita'u. Ta hiya tayya

nan paddungnay wada ta'uh nan munhihillong an ta'on on pohdon ta'u nan mapatal. ¹⁰ Ta umat ta'uh nan napilok an umanap'apu'ap ta ta'on on mapatal ya paddungnay hilong ta mihali'dud. Ya ma'id ha abalanan ta'u an umat ta'u nimpeh nan nate. ¹¹ Ta namaag mo tayya ya han takut ya inomnoman di wadan dita'u. Ta hihimlon ta'uy pangihwangan Apu Dios i dita'u i datuwen punligligatan ta'u mu madne on adi ma'at.

Hay Pundasalan Nadan Tatagu

¹² Ot mundasal nadan tatagu an alyonday, Abulutonmi an dakkodakkol nadan numbahulanmi. Ta namaag tayya ya datuwey mipapanomnom i da'mi. ¹³ Te nginhe da'a Apu Dios ot iwalongmi an mangun'unud i he"a. Ya pinalpaligatmi nadan ibbami ya han layah di wadah nomnommi ya ta'on on hay hapitonmi. ¹⁴ Ya nibahhoy atonmi an mangipanuh hinan mihahapit te bokon nan immannung di ibagami. ¹⁵ Ta layah an namin di ma'ma'at. Ya wa'e ha mangipatna an mangat hi maphod ya amod on ami munnomnom hi adi maphod an aton i hiya. Ya innilam Apu Dios datuwen nibahho an pangatmi an adi ahan umipa'amlong i he"a.

Hay Nangihwangan Apu Dios Hinadan Tatagu

¹⁶ Ya masda'aw hi Apu Dios te ma'id ahan ha ma'agagan hi e bumoddang hinadan mapalpaligat. Ta hiya nan hiya moy e nangihwang i dida an gapuh nan ongal an abalinana ta inabakna nadan binuhulda. ¹⁷ Te hay hapiyona ya nan nipto' an pangatna. Ya hay inhelmetna ya nan abalinana an mangihwang hi

tatagu. Ya hay inlubungna ya nan paddungnay lubung di e mangiballoh hinadan mamalpaligat hinadan tataguna. ¹⁸ Ta hay atonan mangiballoh ya miyunnudan hinan ina'inat nadan binuhul nadan tataguna an ta'on on nidawwiy awadanda. ¹⁹ Ta nadan tataguh nangappit hi alimuhan di algo ya hi nangappit hi tuluwan di algo ya takutanda mohpeh Apu Dios ya imatunanday amaphodna. Te nan ongal an abalinana ya mi'alig hinan dumakolan di liting hinan wangwang hi'on pimmuwo'.

²⁰ Ya alyon Apu Dios hinadan tataguna di, Ha'on an Dios an mangihwang i da'yu an tinanud Jacob ya umaliya' hi ad Zion ta ihwang'u nadan muntutuyuh bahulda. ²¹ Ot ibaga' i da'yun tatagu' an ipiddum'u nan Espiritu' i da'yu ya ipapanomnom'u i da'yu nadan tugun'u ta dadiyey amod onyu ibaga an ta'on on hanadan imbabaleyu ya nadan tanudanda an mihipun hi ad uwani ta inggana. Ha'on an Dios di mangalin tuwe.

60

Hay Ipabaktuwan Di Ad Jerusalem

¹ Da'yun ibba' an i Jerusalem ya agayu ta ipatigoyuh abobboble an nipaphod ayu ta paddungnay buminang ayu. Ta mipatigo nan binang Apu Dios i da'yu. ² Ot nomnomnomonyu an nadan tataguh abobboble ya ay nihophop ha nunhiglan munhihillong i dida. Mu dita'u'e ya paddungnay mapatalan ta'uh nan binang Apu Dios. ³ Ta gapu i diyen patal an wada i dita'u an umat hinan patal hinan mun'abigat ya umaliday

tatagu ya papatul an malpuh udum hi boble hitun awadan ta'u. ⁴ Ya alyon Apu Dios di, Ahiyu mangmangon hi nunlini"odanyu nadan mabullobbulog an ibbayun manganamut an nalpu-dah nun'idawwin boble. Ya ayda goggolang nadan binabai hi pangipapto' nadan mumpapto' i dida. ⁵ Ta ahi nunhiglay amlongyuh paniganyuh nadan dakkodakkol an mi'yalin dida an malpuh udum an boble. Ta iyalidan da'yu nadan kinadangan an ilpudah abobboble. ⁶ Ta dakko-dakkol di mabullobbulog an kemel di tinanud Midian ya nadan tinanud Epah an malpudah ad Seba an pun'iyaliday balitu' ya insenso an ikankantaday pundayawdan ha'on an Dios. ⁷ Ya ta'on on nadan tinanud Kedar ya nadan tinanud Nebayot ya pun'iyaliday kalnerohtu. Ta dadiyey midawat i ha'on hinan punggobhan hi mi'nong. Ya abuluto' an namin datuwen indawatda ta wan mipatigoy amaphod tun Templo'.

⁸ Alyo' an hi Isaiah di, Dana nin di nalpuwan dadiye dayyan papol an mun'a'awiging an ay pangen di bugut di pangeda? Ta ayda palluman muntayyapan an manganamut.

⁹ Ya alyon Apu Dios di, Datuwe nadan papol an nalpuh nidawwin boble an impangulun nadan nalpuh ad Tarsis an nunluganan nadan ibbayu ta umanamutda. Ya inodnanday silber ya balitu' te pinhodda ahan an dayawona' an nahamad an Dios an dayawonyun tinanud Israel te tinigoday inat'u an nangipabaktu i da'yu.

¹⁰ Ta dadiyen tatagun malpuh udum an boble di mangipaphod hinadan nun'apa"ih hitun bobleyu. Ya ta'on on nadan patulda ya munhilbidan

da'yu. Ya ta'on hi dinusa da'yu i ha'on an gapuh bungot'u mu ad uwani ya ipatigo' di ule' ta hom'on da'yu. ¹¹ Ya nadan geyt di bobleyu ya mibughul hi abigabigat an ta'on on hinan hilong ta kumpulan timpu ya pun'iyalin di tataguh udum hi boble di kinadangyanda an ipangulun nadan patulda. ¹² Mu hanada'en boble an adi munhilbin da'yu ya madadagda.

¹³ Ya nadan ap'aphodan an kayiw hinan muyung hinadan billid an nungngadan hi Lebanon an umat hi bolbol ya fir ya saypres ya pun'iyalida ta mi'alkus hinan Templo' ta mapmaphod di tigona.

¹⁴ Ya ta'on on nadan imbabalen nadan namalpaligat i da'yu ya umalidan mumpada"ul i da'yu. Ta an namin nadan namihul i da'yu ya umalida mohpen munyu"ung hi hinangngabyu ta ipatigodan bainan da'yu. Ya alyonday, Hituwen ad Zion di boblen nan nahamad an Dios an dayawon nadan tinanud Israel.

¹⁵ Ta ta'on on inahiwawan da'yu ni' ta ninganuy tun bobleyu ta ma"id ha nangnangngi'wahtu mu ad uwani ya pumbalino' hi mapmaphod ta mapemanan ta mangipa'amlong i da'yu ya nadan tanudanyu hi ingga'inggana. ¹⁶ Ya ipapto' da'yu hinadan tataguh udum hi boble an ta'on on hanadan patulda ta umat hi pangipapto' di ohan ina hinan imbabalena di atonda an mangipapto' i da'yu. Ta hituwey panginnilaanyu an ha'on nan Ap'apu an ongal di abalinana. Ya ha'on nan mangih'ihwang i da'yu an tinanud Jacob.

17 Ot nadan wada i da'yu an gombang ya hukkata' hi balitu' ya nadan gumo' ya hukkata' hi silber. Ya hanada'en kayiw ya hukkata' hi gombang ya nada'en batu ya hukkata' hi gumo'. Ya adi da'yu mo paligaton hinadan mun'ap'apu i da'yu te nipto' moy atondan mun'ap'apu ta malinggop ayu. 18 Ta ma"i^d moy mumpapatt^e tun bobleyu ya ma"i^d mo ha umalih mangubat i da'yu. Te ibaliw da'yu i ha"on ta ngadananyu nadan binattun aladyu hi Ihwangan ya nadan geytyu hi Adayawa'.

19 Ya adiyu mo mahapul nan algo onu nan bulan te hay mamatal i da'yuh inggana ya ha"on an Dios an dayawonyu. Ta nanongnan matigo i da'yu nan amaphod'u an Dios. 20 Ta paddungnay adi malmallimuh nan algo ya nan bulan. Ta ha"on nimpey mamatal i da'yuh inggana ta mapogpog moy eyu umukayungan. 21 Ya an namin ayun himpamoble ya nipto' mohpey pangatyu. Ya minaynayun an hituwey pumboblayanyu hi inggana. Ta paddungnay itanom da'yun ha"on ituwen boble ta mipatigoy amaphod'un Dios. 22 Ta ta'on hi oh'ohha ayu ya dumakkodakkol ayu ta mumbalin hituwen bobleyu hi ongal di abalinana. Ot madatngan'e nan nagtud an a'atana ya ha"on an Dios ya pa'ibago' an ipa'annung datuwe.

61

Hay Ipaphodan Nadan Mapalpaligat

¹ Nan Espiritun nan na'abbaktun Dios ya wada i ha'on te pinto'a' an e mangipa'innilah nadan nun'awotwot hinan maphod an ma'at i dida ta ma'alubyagda nadan minomnoman ya mayawayaan nadan paddungnay nabalud hi bahul an hidiyey ay namobod i dida ta wadadah nan munhihillong. ² Ya ipa'innila' bon nadatngan moy pammo'an Apu Dios i dita'u an tataguna ta dusaona nadan binuhul ta'u. Ta mipa'amlong nadan umukayungan ³ an namamah nadan tataguh ad Zion. Ta mahukkatan hi ay mapmaphod an korona nan dapul an inhanagmu'dah uluda an gapuh eda umukayungan. Ya mahukkatan hidiyen eda umukayungan hi amlong. Ta ikankantaday pundayawda i Apu Dios an adida mo minomnoman. Ta mi'aligdah nan magangan kayiw an intanom Apu Dios ta atigan di amaphodna.

⁴ Ya ipaphod ta'u mohpe nadan boble ta'u an nadney nadadagana. Ta ta'on hi nagado'otan hi atnay tawon ya ipaphod ta'u ta mibanggad din amaphodna tuwali.

⁵ Ya nadan tatagun malpuh udum hi boble ya diday mangipapto' hinadan kalnero ta'u ya dida boy muntamuh nadan puntanoman ta'u hi barley ya wit ya nadan puntanoman ta'u hi greyp. ⁶ Mu dita'u'e ya mumbalin ta'u hi padi an munhilbi i Apu Dios.

Ta hay itanud ta'u ya nadan malpuh kinadangyan di tataguh abobboble ta mun'am'amlong ta'u. ⁷ Handi ya nunhiglay nibabainan ta'u ya nalpaligatan ta'u. Mu ad uwani ya mawagahan

ta'u ta nanongnay pun'am'amlongan ta'u ituwen numboblayan ta'u.

⁸ Te alyon Apu Dios di, Hay pinhod'u ya nan nipto' an pangat te adi' pohdon an waday mapalpaligat ya mamloh hinadan wadah nadan ibbada. Ya adi' ibahhon idat di gunggunan nadan tatagu. Te nan imbaga' i dida ya minaynayun an ato' hi inggana. ⁹ Ya nadan tinanudda ya mundongoldah abobboble. Ta an namin di manigo i dida ya imatunanda an dida nadan winagaha'.

¹⁰ Ha'on an hi Isaiah ya alyo' di, Ongal di pun'amlonga' i Apu Dios te inihwanga' ya indat-tana' hi abalinan an mangat hi maphod ta umata' hinan mungkasal an lala'i an nunlubung hi maphod onu nan mungkasal an babain nun'usal hinadan nun'abalol an umat hi balitu'. ¹¹ Te hi Apu Dios an na'abbaktu ya boddangana nadan tataguna ta tigon nadan tataguh abobboble nadan nipto' an pangatda ta ta'on moh on dida ya dayawondah Apu Dios.

62

Nan Balun Ngadan Di Ad Jerusalem

¹ Ta gapu i da'yu an ibba' an i Jerusalem ya adi' idinong an humapihapit ta inggana hi mipaphod di pangatyu ta umat ayu hinan mun'abigat an minaynayun an pumatal an gapuh nan pangihwangan Apu Dios i da'yu. Ta umat ayuh nan mumbinang an dilag. ² Ta an namin di tatagu ya patul hi abobboble ya tigonda nan amaphod ta'u ya nan nipto' an pangat ta'u. Ya ngadanan bon

Apu Dios tun boble ta'u i han balu an ngadan.
³ Ta hay i'aligan ta'u ya nan mapmaphod an koronan Apu Dios. ⁴ Ya adi mo ngadanan di tatagu tun boble ta'u hi, Ninganuy Te Nadadag. Mu alyonda mo di, Umipa'amlong Ayu I Apu Dios.

Te nan amlongna i dita'u ya tun boble ta'u ya umat hi amlong di ohan hiyah nangahawa.
⁵ Ta hay a'at di amlong Apu Dios i dita'u ya umat hi amlong di ohan mangilog an lala'i hinan ahawaona.

⁶ Ya alyon Apu Dios di, Hinan binattun aladyuh ad Jerusalem ya iha"ad'uy guwalyahdi. Ta abigabigat an ta'on on hinan hilong ya adiyu idinong an mangipanomnom hinadan tatagu hinadan imbaga' an atonda. Ya hanat adiyu idinong an dumasadasal an mumpahpahmo' i ha"on. ⁷ Ot hanat inaynayunyu nimpen mumpahpahmo' i ha"on ta ingganah ibangngad'u nan amaphod tuwalin di ad Jerusalem ta nanongna an penganan di tataguh abobbobleh tun luta.

⁸ Ot ha"on an hi Isaiah ya ibaga' an hay hinamad Apu Dios an imbaga ya alyonay, Adi' mo iyabulut an alan di binuhulyu an wah udum hi boble nadan intanomyun barley ya wit ya nadan iniphodyu an ma'inum. ⁹ Te lebbengna an da'yuy mangan i danae ta ha"on an Dios di dayawonyu. Ya da'yuy manginum hidih nan Templo hinadan iniphodyun ma'inum.

¹⁰ Ot dita'un wahtun boble ya hanat lumah'un ta'u ta eta'u pun'ipaphod nadan kalata ta pangi'wan nadan ibba ta'un mumpanganamut. Ot pun'aanyu nadan batu an nun'ihawan hinan

awonda. Ya impata'dogyu nan bandela ta pangimatumanda hi awonda.

¹¹ Ya nomnomnomonyu an impa'innilan Apu Dios hinadan tataguh abobboble an alyonay, Ibagayuh nadan i Jerusalem ta nomnomnomonda an tuwe mo nan mangihwang i dida an impanguluna nadan tataguna an inihwangna ta diday ayna lagbu.*

¹² Ta hay pungngadan nadan udum an tatagu i dita'u ya dita'u nadan tatagun inihwang Apu Dios ta niyappit ta'un hiya. Ya hay pangalida mohpeh tun ad Jerusalem an boble ta'u ya Boble An Pohpohdon Apu Dios ya Boble An Agge Ninganuy.

63

Hay Pangabakan Apu Dios Hinadan Binuhulna

¹ Ha'on an hi Isaiah ya alyo' di, Nganne nin hidiyen tagun mangali an nalpuh ad Bosrah hi ad Edom an nunlubung hi lubung di patul an nadadala? Ya matigoh nan panallana an ongal di abalinana. Ya himmapit ya alyonay, Ha'on nan nipto' di pangatna an ongal di abalinana an mangihwang hi tatagu.

² Ot alyo' i hiya di, Tanganu on mumbolah* di lubungmu an ay lubung di mungkopal hi greyp?

³ Ya alyonay, O te gapuh bungot'u ya nun'igatin'u nadan tatagu hi abobboble ta

* **62:11** 62:11 Hay alyon di udum ya nan mangihwang i dida ya waday intakina hi gungunan nadan tataguna. Isaiah 40:10b

* **63:2** 63:2 Nan mumbolah ya hidiye nan red hi English.

nun'apagi'an tun lubung'uh dalada an paddung-nay nungkopala' hi greyp an ma'id ha bimmod-dang i ha'on. ⁴ Te nadatngan moy pangihwanga' hinadan tatagu' ta iballoh'u nan ina'inat nadan namalpaligat i dida. ⁵ Te masda'awa' hi naniga' hinadan tatagu' an ma'id ahan ha bumoddang i dida. Ta hiya nan gapuh bungot'u ya imballoh'u nan ina'inatda i dida. ⁶ Ta nun'igatin'u nimpe nadan tataguh abobboble an gapuh bungot'u ta mun'ayyuhan di daladah nan luta.

Hay A'at Di Pamhod Apu Dios Hinadan Tinanud Israel

⁷ Ot alyo' an hi Isaiah di, Hay e' ibagabaga ya hanan adi maluman an pamhod Apu Dios. Ya hiyay ipabaktu' an gapuh nadan dakol an maphod an ina'inatna an miyunnudan hinan homo'na ya ulena i dita'u an tinanud Israel. ⁸ Te alyon Apu Dios di, Tatagu da'yu mahan i ha'on ot adiya' mo du'gon i da'yu an imbabale'.

Ta hiya nan hiyay mangihwang i dita'u. ⁹ Te an namin nan nunligatan ta'u ya ni'ligat hi Apu Dios i dita'u ot ihwang dita'uh nan anghelna. Ta gapuh nan pamhodna ya hom'on dita'u ya ihwang dita'u. Te nihipun tuwalih din hopapna ya hiyay nangipanapto' i dita'u. ¹⁰ Mu nginhe ta'u nan Espirituna ta hiya nan inwalong dita'u ni' i hiya ta numbalin ta'u hi binuhulna ot gubaton dita'un hiya.

¹¹ Mu hidin nipanomnom i dita'u din na'at i handidan a'ammod ta'u an impangulun Moses ya inali ta'u mohpey, Daan mo ta'wah Apu Dios an namoddang hinadan a'ammod ta'u an

impangulun din hi Moses ta inagwatda nan baybay? Ya ot tee ta'wa an hiyay nannag hinan Espirituna ta niddum i dida. ¹² Ot punhi"anona nan liting an gapuh nan ongal an abalinana hidin indongdong Moses di ta'lena hinan baybay. Ta hiya nan hi Apu Dios di madayaw hi inggana. ¹³ Ot ipanguluna didah nan minaganana an gawwan di baybay ta maphod hi immagwatanda an umatdah nan kabayun mundallanan hinan nundotal an ta'on on muntinnagtag ya adi mi-hali'dud. ¹⁴ Ot ipangulun nan Espiritun Apu Dios dida hinan nundotal an maphod an boble ta hidiy pun'iblayanda. Athidiy inat Apu Dios an nangipanguluh nadan tataguna ta hiya nan hiyay madayaw.

Hay Ahi Pumphapahmo'an Nadan Tatagu I Apu Dios

¹⁵ Ha"on an hi Isaiah ya nundasala' ot alyo' di, He"a Apu Dios an wahnannan ma"aphod an pun'ap'apuwam hi ad abunyan ya uhdungan da'mi bahan. Te he"a ya ongal di abalinam ya ongal boy pamhodmu i da'mi. Ot hom'on da'mi bahan ta adi da'mi iwalong. ¹⁶ Te he"a damdamay hi amami. Onha adi da'mi ibilang hinadan a'ammodmi an hi Abraham ya hi Jacob ot he"a damdama Apu Dios di hi amami. Te nihipun tuwalih din hopapna ya he"ay nangih-wang i da'mi. ¹⁷ Mu tanganu onmu tuwali inyab-ulut ta inwalongmi an mangun'unud hinadan tugunmu? Ta numbalin ami hi mungngohe an ma"id ha takutmi i he"a.

Ot daan mo bahan tatawwa ta boddangan da'mi an baalmu te undan bokon da'mi nan paddungnay odonmu?

¹⁸ Ya na'omtang ya abuh han emi nundayawan hinan Templo ot dadagon nadan binuhulmi.

¹⁹ Ya nihipun hidin nadne ya da'miy imbilangmu hi tatagum mu tanganu on ad uwani ya adi da'mi ibilang ya ay hanan bokon he"ay ap'apumi?

64

¹ Onha iluwatmuh ad abunyan ya kinumhop'a ot miwagot nadan billid an gapuh abalinam. ² Ta umat hinan apuy an paluwagona nan nibangot an liting. Ot athidi boh nan kumhopam an Dios an gumayonggongday tataguh abobbobleh takutda. Ta hidiyey panginnilaan nadan binuhulmu hinan anabaktum an Dios. ³ Te hidin immaliyam ni' ya nakaskasda'aw di inatmu an ma"i'd ha nipaddungana hinadan na'at hidin hopapna te ta'on on nadan billid ya niwagotda. ⁴ Ya nihipun hidin hopapna ya ma"i'd ha udum hi Dios hi dingdingngolmi onu tinigomi hi umat i he"a an nahamad di pangipapto'nah nadan tatagu an mangidinol i hiya. ⁵ Te nundadaan'a an bumoddang hinadan naminhod an mangat hi nipto' an miyunnudan hinan pohdom.

Mu nunhiglay bungotmuh din innaynayunmi an nangat hinadan pumbahbahulan. Ot nganne nin mahan di atonmi an mihwang? ⁶ Te an namin ami ya umat amih nan mibilang hi nalugit an gapuh nadan ato'atonmi an pumbahbahulan. Ya hay panigom hi an namin nan alyonmi hi maphod an pangatmi ya umat hinan na'luggit an

punhaikan ta alulugnin. Ya gapuh bahulmi ya umat ami boh nan nakling an tubu an nagah ot itayap di dibdib. ⁷ Mu ta'on on athidi ya ma"i'd i da'mi ha numpaboddang i he"a. Ta hiya nan immadawwi'a i da'mi ta nadadag ami an gapu nimpeh nadan numbahulanmi.

⁸ Mu he"a damdama Apu Dios di hi amami. Ta umat amih nan pito' an miphod hi banga ya he"a nan paddungnay mangapyah banga. Te he"ay nunlumu i da'min namin. ⁹ Ot daan mo bahan ta adim punhiglaon di bungotmu i da'mi. Ya hanat adim bahan inaynayun an nomnomnomon nadan bahulmi ta hom'on da'min tatagum. ¹⁰ Te nun'adadagda tayya tudan boblemin niyappit i he"a an ta'on on hi ad Jerusalem ya niwalong. ¹¹ Ya napu'ulan din ma"aphod an Templo an nundayawan di a'ammadmi. Ya an namin nadan mun'aphod ya nun'abalol an wahtun boblemi on nadadagda. ¹² Undan bahan adi da'mi boddangan i he"a Apu Dios ta nanongnan dindinnongan'a ta minay-nayun di pundusaam i da'mi?

65

Hay Aton Apu Dios Hinadan Adi Umunud I Hiya

¹ Alyon Apu Dios di, Impa'innila' di a'at'u hinadan tataguh udum hi boble an ta'on on adiya' hapulon i dida ya adiya' nomnomnomon i dida. Ta hiya nan inali' i dida di, Nom-nomnomonyu an wahtuwa' an bumoddang i

da'yu. ² Mu hanada'en tatagu' ya ta'on ahan on abigabigat on nundadaana' an mamoddang i dida mu hiyah diye damdama an ngohay-ona'. Te nan pohpohdonda an adi maphod an pangat di inaynayundan aton. ³ Ta amod ona' e pabohboholon an gapu i dadiyen ato'atonda an umat hi eda pangidawatan hi i'nongdah nan pu'un di mun'ahagabong an kayiw ya nan eda punggobhan hi insenso hinadan inyamada an binattun punggobhan. ⁴ Ya nahdom'e bo on immedah nadan lubu'an ta ilablabida an mumpaboddang hinan numpun'ate. On inanda nan dotag di babuy on inihbulda bo udot nan danumna an ta'on on mibilang hi nalugit. ⁵ Ya inalida bo udot hinadan ibbada an tatagu di, Adi ayu mihnup i da'mi ta adi ami malugitan. Mu hay immannung ya umatdah nan apuy an ad'addi madop ta umahu'ahuk ta umipahakit hi olong. ⁶ Ot nomnomnomyu an nitudo' mo tuwali nan ma'at i da'yu. Te adi namaag ya dimminonga' te mahapul an hiktamanyu nan pundusa' i da'yu an gapuh nadan ina'inatyu. ⁷ Ta dusaon da'yu nimpe an gapuh nadan numbahulanyu ya numbahulan handidan a'ammodyu. Te ta'on hi dida ya eda nunggohogohob hi insenso hinadan billid ya hinadan nabillid ta nunhiglay nunggohayandan ha'on. Ta hiya mo nan nunhiglay pundusaa' i dida.

⁸ Ya alyon bon Apu Dios di, Hay pangipad-dunga' i da'yun tatagu ya hinan napulngut an greyp an unhaot mitopal te napa"ih mu adi'

itopal te wadaday agge napa"ih. Ot athidi boy ato' i da'yu an gapuh nadan ibbayu an baal'u an mangun'unud i ha"on ya adi da'yu dadagon an namin. ⁹ Te wagaha' nan tanudan Judah an tinanud Jacob ta diday munhitu hinadan nabillid an niyappit i ha"on. Ta didan pinto"uh baal'u di pangdata' i diyen boble ta hidiy punhituwanda. ¹⁰ Ya numbalino' hi ad Sharon hi pumpastolan datuwen mangun'unud i ha"on hi kalneroda. Ya nan nundotal hi ad Akor di pumpastolandah bakada.

¹¹ Mu nada'en mangiwalong an mundayaw i ha"on an Dios hinan nabillid an niyappit i ha"on ta nadan bulul an hi Gad ya hi Meni di idadaanandah makan ya ma'inum ¹² ya lebbengnan mipapatedah gubat. Te hidi an ay'ayyaga' dida ya adida tumbal ya atbohadin adida pohdon an donglon ya unudon di ibaga' i dida. Ta nadan umipabohol i ha"on an pangat di ina'inatda.

¹³ Ta hiya nan ha"on an na'abbaktun Dios ya alyo' i dadiyen mungngohen ha"on di, Ta'on on ayu mangamangan mu ma'a'agangan ayu damdama. Ya ta'on on ayu uminum mu hiyah diyen ma'u'uwoh ayu. Mu nada'en baal'un mangun'unud i ha"on ya adida ma'agangan ya adida ma'u'uwoh. Ya mun'am'amlongda mu da'yu'e ya mibabain ayu.

¹⁴ Ta ahi ayu kumogakoga hi hakit di nomno-my. Mu nada'e nimpén baal'u ya mungkankantadah amlongda. ¹⁵ Ya waday balu an ngadanda. Mu da'yu'e pibo ya mumbalin di ngadanyu hi pun'idut di tatagu te patayon da'yu i ha"on an

na'abbaktun Dios. ¹⁶ Ot nadan pohdonan mawagahan ituwe an boble ya hanat ha"on an Dios an adi munlayah di bagaanyu. Ya wada'ey imbagayuh atonyuh tun boble ta'u ya hanat ha"on an Dios an adi munlayah di punsapataanyu. Ta nadan nunholholtapanyu an gapuh bungot'u ya adi mo minaynayun te linglingo' moy bahulyu.

Hanan Balu An Ad Abunyan Ya Nan Balu An Luta

¹⁷ Alyon bon Apu Dios di, Nomnomnomonyu an ahi' lumuwon ha balu an luta ya ha balu an ad abunyan* ta malingling nan a'atda handi. ¹⁸ Ot mun'am'amlong ayuh inggana i dadiyen malmu. Te umipa'amlong i da'yu hidiyen lumuwo' an balu an hi ad Jerusalem an namamah nadan tatagun munhituhdi. ¹⁹ Ya ta'on on ha"on ya mun'am'amlonga' i diye an balu an ad Jerusalem ya nadan tatagu' hidi. Ya ma"id moy donglonyu hi kumgahdi.

²⁰ Ya ma"id bo ha mateh golang te ingganah on ma'amamma ya ma'ininnaday tatagu. Ta nan hingгахut (100) di tawona ya ahi mate ya mibilang hi unga. Mu nan mate an adi umeh hingгахut (100) di tawona ya hidiyey atigana an nadusa. ²¹ Ya da'yu moy munhituh nadan balen iyammayu. Ya ta'on on nadan itanomyu an greyp ya da'yu moy mangan hi bungana. ²² Te ma"id mo aya ha mamloh nadan iyammayu an baleyu onu nadan itanomyu an greyp. Ya adukke nimpey pi'taguwanyu an umat hi kayiw. Ya

* **65:17** 65:17 Nan ad abunyan ya hay alyon di udum ya ad lagud. Isaiah 66:22; 2 Peter 3:13; Nipa'innila 21:1

da'yu mo ayay ukod hi an namin an nablayanyu.
²³ Ya an namin di tamuwanyu ya maphod di pumbalinana ya ma"id ha adi maphod hi ma'at hinadan imbabaleyu. Te ha"on an Dios ya wagahan da'yu ya ta'on on nadan holagyu. ²⁴ Ya idat'u nadan ibagayu an mahapulyu an ta'on on adiyu idappuh an ibaga. ²⁵ Ya mun'u'uddumdan mangan nadan kahuh nan inalahan hinadan imbabalen di kalnero. Ya nada'en layon ya mangandah dagami an umatdah nan baka mu hanada'en ulog ya hay hupu' di anonda. Ta ma"id mo ha kumalat ya dumadag hidih nan nabillid an niyappit i ha"on. Ha"on an Dios di mangalin tuwe.

66

Hay Punhumalyaan Apu Dios Hi Atagutagu

¹ Hi Apu Dios ya alyonay, Hay trono' ya hi ad abunyan ya hitun lutay pangigoppa'a'. Ta adi mabalin an miha"ada' hinan inyammayu an bale. ² Te an namin di nalmu ya ha"on an Dios di nunlumu. Ot hay pinpinhod'u ya nadan mumpada"ul ta muntutuyudah bahulda an gapu ta nunhiglay takutda hi adida pangun'unudan hinadan tugun'u.

³ Mu da'yu an mungngohe ya nadan umipabohol i ha"on di pohpohdonyun aton. Manu te mangi'nong ayu hi bulug an baka mu hay panigo' ya paddungnay pimmate ayuh tagu. Ya manu te mangi'nong ayuh imbabalen di kalnero mu paddungnay kahuy ini'nongyu. Ya manu bo te

mangidawat ayuh wit mu hay panigo' ya pad-dungnay dalan di babuy* di indawatyu i ha'on. Ya ta'on on munggohob ayuh insenso mu hay panigo' ya hanadan bulul di nangidawatanyu. ⁴ Ta hiya nan nunhigla an atatakut nan ahiyu holholtapon an gapu ta adiya' donglon i da'yu. Ta nadan adi maphod di pinhodyu an aton an ta'on on innilayun dadiye nadan adi' pohdon.

⁵ Ot da'yu an waday takutna an adi mangunud hinadan tugun'u ya hanat donglonyu tun alyo'. Te innila' an gapuh pangun'unudanyun ha'on ya ahiwawan da'yuh nadan udum an i'ibayu. Ya nunhiglay pangalidan da'yu an alyonday, Agayuya ta dayawonyuh Apu Dios ta tigon ta'u hi'on immannung an ipa'amlong da'yu i hiya.

Athinay atonda i da'yu mu hay umudi ya diday mibabain.

⁶ Ya ahiyu donglon di munggugubat hinan boblen awadan nan Templo. Ya hidiyen donglonyu ya i diyey pundusaa' hinadan binuhul'u ta iballoh'u nan inatda.

⁷ Ta mi'alig hi ad Jerusalem hinan babai an agge dinumgoh di putuna ya nun'ayyam i han lala'i. ⁸ On waday dingngolyu onu tinigoyu i ha boble an namaag ya na'ibaga an nawada? Ma'id man? Mu athinay ma'at hi ad Zion an hiyah ihipuna an munligat ya ma'ibaga an mum-banggad nan amaphodna tuwali ya mawadaday tatagu an munhituhdi. ⁹ Te ha'on an Dios di mangiyabulut an miyayyam nan nadatngan di iyayyamana. Ha'on an Dios di mangalin tuwe.

* **66:3** 66:3 Hay babuy ya adi mabalin hi i'nong nadan Judyu i Apu Dios te mibilang hi nalugit.

¹⁰ Ot da'yu an mangihakit ya naminpinhod hi ad Jerusalem ya middum ayu an mi'yam'amlong i dida. ¹¹ Te middum ayu an ahi midattan hi kinadangyan ta mipaddung ayuh nan golang an mun'am'amlong hinan dakol an inumona i inana ta aganah inum ta ingganah mabhug.

¹² Ta hiya nan alyo' di, Nomnomnomonyu an ahi da'yu palinggopon te nadan kinadangyan hi abobboble ya pun'iyalida i da'yu ta umat hinan dumakolan di liting hinan wangwang an adi matmatdu'. Ta umat ayuh nan golang an ap'apuppuwon inana an pa'pa'innummana. ¹³ Te pa'amlongon da'yun i Jerusalem i ha"on an umat hi aton di ohan ina an mangipa'amlong hinan imbabalena.

¹⁴ Ta hitun ipa'annungana ya nunhiglay amlongyu ya mibangngad bo nan mapmaphod an li'nan di adolyu. Ta panginnilaanyu an ha"on an Dios ya boddanga' nadan mangun'unud i ha"on. Mu nada'en mi'buhul i ha"on ya nunhiglay bungot'un dida.

¹⁵ Ot alyo' bon hi Isaiah di, Ot nomnomnomonyu an hitun umaliyan nan Ap'apu ta'u ya mili'woh i hiya han mundalang an apuy. Ya nan iluganana ya umat hinan mabikah an alipuhhapuh ta dusaona nadan tatagu an gapuh nan nunhiglan bungotna i dida. ¹⁶ Ya hay pundusana ya nan apuy ya nan ispadana. Ta dakolday mun'a'ate.

¹⁷ Te alyon Apu Dios di, Dadago' nadan tatagu an e mundayaw hinadan pu"un di

mun'ahagabong an kayiw an ta'on on atonda nadan nibaga an atonda ta mibilangdah malinis. Ya atbohdi an dadago' nadan mangan hi dotag di babuy ya gelew ya nadan udum an mapaniyo.

¹⁸ Ya gapuh nan agge' naminhodan hinan adi maphod an punnomnom ya pangat di tatagu ya adi madne ya umaliya' ta amungo' di atagutaguh abobboble an nat'onat'on di hapitda ta umalida ta tigonda nan ongal an abalina'.

¹⁹ Ta dusao' dida ta nada'e an mabati ya diday honago' ta umedah abobboble an umat hi ad Tarsis ya hi ad Libya ya hi ad Lidya an boblen nadan nun'ala'ing an pumana ya hi ad Tubal ya hi ad Greece ya nadan nun'idawwin boble an agge nangngol ya agge nanigoh a'at di anabaktu'. Ta diday e mangipa'innilah abobboble hinan a'at'u.

²⁰ Ya eda inawit an namin nadan ibbayun tinanud Israel hi abobboble ta ipanguluda didan umanamut hitun nabillid an niyappit i ha'on hitun ad Jerusalem. Ta itakkeda didah kabayu ya kemel ya mul[†] ya inluganday udum hinan lukan di e mi'gubat. Ta paddungnay iyalida didan idawat i ha'on an Dios an umat hinan ungganyu idawat an tinanud Israel an makan hinan pundayawan an miha"ad hinan niyappit i ha'on an pangiha"adan. ²¹ Ya piliyo' di udum i dida ta mumbalindah padi ya nadan udum ya diday bumoddang hinadan padi ta umat hinadan tinanud Libay. Ha'on an Dios di mangalin tuwe.

66:17 66:17 Isaiah 1:29; 65:3 † **66:20** 66:20 Nan mul e ya hidiye nan imbabalen nan nipatangbal hi dongki an kabayu.

²² Ya nan balu an ad abunyan ya balu an luta ya munnanongda. Ot athidi bo i da'yu ya nadan tanudanyu an mibilang ayuh tatagu' hi inggana. Ha'on an Dios di mangalin tuwe. ²³ Ya hinadan Habadun tungo ya hinadan makayang di bulan ya umaliday atagutagu an mundayaw i ha'on. Ha'on an Dios di mangalin tuwe.

²⁴ Ya hinan lumah'unanyu ya tigonyuy adol nadan numpun'ate an mumpungngohe i ha'on ya hanadan bigih adolda ya adida matmatte ya adi madmaddop nan apuy an munggohob i dida. Ta nunhigla an atatakut di tigoda.

Nan Hapit Apu Dios
Ifugao, Amganad: Nan Hapit Apu Dios Bible

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ifugao, Amganad

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-13

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

8a82f002-75c6-5d1c-87e7-2ca29bd67aec